

K 17/2013 vp

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO
SUOMEN VALTUUSKUNTA

TOIMINTAKERTOMUS
2012

HELSINKI 2013

ISSN 1237-0584

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2013

Eduskunnalle

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta antaa oheisen kertomuksen neuvoston toiminnasta vuonna 2012. Kertomuksessa selostetaan neuvoston 64. istuntoa, joka pidettiin eduskunnassa 30. lokakuuta–1. marraskuuta. Lisäksi esitetään katsaus neuvoston ja Suomen valtuuskunnan yleiseen toimintaan vuoden aikana.

Helsingissä 1. heinäkuuta 2013

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Simo Rundgren
puheenjohtaja

Mari Herranen
sihteeri

S I S Ä L T Ö

1	TIIVISTELMÄ.....	7	5.3	Kansainvälinen yhteistyö	28
1.1	Rajaesteet	7		Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	28
1.2	Arktis	8		EU – erityisesti Euroopan	
1.3	Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	8		parlamentti	29
1.4	Kansainvälinen yhteistyö	9		Arktinen yhteistyö	29
1.5	Pohjoismainen yhteistyöbudjetti..	9		Pohjoinen ulottuvuus ja yhteistyö	
1.6	Neuvoston suositusten			Venäjän parlamenttien kanssa	30
	tehostaminen	10		Itämeri-yhteistyö ja yhteistyö	
				Baltian parlamentaarisen	
2	SUOMEN VALTUUSKUNNAN			yleiskokouksen kanssa.....	30
	TOIMINTA.....	11		Valko-Venäjä-yhteistyö	31
2.1	Rajaesteet	11		Muut kansainväliset yhteydet.....	31
2.2	Arktis	12	5.4	Budjettiprosessi.....	32
	Arktinen seminaari	12	5.5	Neuvoston suositusten seuranta ..	32
	Ehdotus talousyhteistyöstä				
	arktisella alueella	13	6	VALIOKUNNAT	34
2.3	Neuvoston varsinainen istunto	13	6.1	Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta ..	34
2.4	Yhteistyöbudjetin valmistelu.....	13		Arktisen alueen kielet ja koulutus.	34
2.5	Toimittaja-apurahat.....	14		Nuorisotyöttömyyden kriisipaketti	34
				Pohjoismainen koulutushuippu-	
				kokous	34
3	RAJAESTEKEKUSTELUT			Ammattikoulutuksen	
	KANSALLISISSA			tunnustaminen	35
	PARLAMENTEISSA	15		Pohjoismaisen kulttuuriyhteis-	
3.1	Valtioneuvoston selonteko.....	15		työn strategia	35
3.2	Eduskuntakeskustelu.....	16		Lasten- ja nuortenkirjallisuus	36
3.3	Neuvoston suositukset	17		Yhteispohjoismainen elokuva-	
				portaali.....	36
4	POHJOISMAIDEN NEUVOSTON			Muut asiat.....	36
	ISTUNNOT.....	18	6.2	Hyvinvointivaliokunta	36
4.1	Teemaistunto Reykjavikissa	18		Arktisen alueen hyvinvointi-	
4.2	Varsinainen istunto Helsingissä ...	18		politiikka	36
	Pohjoismainen huippukokous.....	19		Alkoholi- ja tupakkapolitiikka	37
	Ulko- ja turvallisuuspoliittinen			ADHD-diagnoosit	37
	yhteistyö.....	20		Kulttuuri ja terveys	38
	Rajaesteet	21	6.3	Kansalais- ja kuluttajavaliokunta..	38
	Yhteistyöministerien kyselytunti..	23		Arktisen alueen alkuperäiskansat	38
	Ruotsin puheenjohtajuus-			Pohjoismainen panttijärjestelmä ..	39
	ohjelma 2013.....	24		Kuluttajapolitiikka.....	39
				Pohjoismaiden itsehallinnot	39
5	PUHEENJOHTAJISTO.....	25	6.4	Muut asiat.....	40
5.1	Rajaesteet	25		Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta	40
	Ministerineuvoston rajaestetyö.....	25			
	Parlamentaarinen rajaestetyö	26			
5.2	Globalisaatiotyö	27			

	Arktisen alueen ympäristön- suojaus.....	40	Valtuuskunnat	48
	Liikenne	41	Puolueyhymät.....	49
	Rahoituslaitokset ja ilmastotyö.....	41	Sihteeristöt	49
	Ministerineuvoston ehdotukset....	41	Pääministerit	49
	Muut asiat.....	42	Yhteistyöministerit.....	49
6.5	Elinkeinovaliokunta.....	43	Pohjoismainen yhteistyökomitea .	49
	Arktisen alueen liikenne ja infrastruktuuri	43	LIITE 1: SUOMEN VALTUUSKUNNAN JÄSENET.....	50
	Arktisen alueen tutkimus	43	Valitut jäsenet.....	50
	Uusi pohjoismainen muoti.....	44	Varajäsenet	50
	Eläintenpitokielto.....	44	Valtuuskunnan työvaliokunta	50
	Aluepoliittinen yhteistyöohjelma .	44	Jäsenyydet neuvoston elimissä ja pohjoismaisissa laitoksissa	50
	Työelämäalan yhteistyöohjelma...	45	LIITE 2: ESITYKSET, SUOSITUKSET JA SISÄISET PÄÄTÖKSET 2012....	52
6.6	Tarkastuskomitea.....	45	Teemaistunnossa hyväksytyt suositukset 23. maaliskuuta 2012	52
7	POHJOISMAIDEN NEUVOSTON ORGANISAATIO	47	Puheenjohtajiston hyväksymät esitykset	55
	Yleiskokous	47	64. istunnossa hyväksytyt suositukset 30. lokakuuta–1. marraskuuta 2012.....	55
	Puheenjohtajisto	47		
	Valiokunnat	48		
	Tarkastuskomitea.....	48		
	Vaalikomitea	48		

Puolueiden nimilyhenteet

kd	Suomen Kristillisdemokraatit
kesk	Suomen Keskusta
kok	Kansallinen Kokoomus
lib	Liberalerna på Åland
MÅ	Moderaterna på Åland
ps	Perussuomalaiset
r	Ruotsalainen Kansanpuolue
sd	Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
vas	Vasemmistoliitto
vihr	Vihreä Liitto
ÅC	Åländsk Center
ÅF	Ålands Framtid

1

Tiivistelmä

Pohjoismaiden neuvosto täytti toimintavuonna 60 vuotta, mutta yhteistyö on mitä ajankohtaisinta ja kehitty dynaamisesti monilla aloilla. Tästä on esimerkkinä kaikkien Pohjoismaiden parlamenteissa huhtikuussa käydyt teemakeskustelut, jotka keskittyivät Pohjoismaiden välistä vapaata liikkuvuutta haittaaviin rajaesteisiin. Toinen esimerkki on aktiivinen keskustelu Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön kehittämisestä. Tähän liittyvät myös arktisen alueen haasteet, joihin keskityttiin neuvoston maaliskuisessa teemaistunnossa Reykjavikissa.

Rajaesteiden ja Arktiksen lisäksi neuvoston valiokunnilla oli omat painopistealueensa. Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta keskittyi nuorisotyöttömyyden ehkäisytöihin ja ammattikoulutusten tunnustamiseen. Hyvinvointivaliokunnan pääaiheena oli Pohjoismaiden alkoholi- ja tupakkapolitiikka. Kansalais- ja kuluttajavaliokunta taas jatkoi yhteispohjoismaisen panttijärjestelmän ajamista ja pyrkimyksiä kuluttajapolitiikan palauttamiseksi osaksi virallista pohjoismaista yhteistyötä. Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan sekä elinkeinovaliokunnan työn keskiössä olivat muun muassa liikenne- ja logistiikka-asiat.

Koska Suomi oli neuvoston puheenjohtajamaa, neuvoston varsinainen istunto ja samalla 60-vuotisjuhlaistunto pidettiin Helsingissä. Sen avasi parlamentaarikkojen ja pääministerien välinen huippukokous, joka keskittyi pohjoismaisen hyvinvointivaltion haasteisiin, kuten väestönkehitykseen, rahoitukseen ja maahanmuuttoon. Tulevaan tähyiltiin myös Pohjoismaiden neuvoston 60-vuotisjuhlakirjassa ja pamfletissa Pohjoismaiden Yhteisöt, jossa korostetaan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpiin kuuluvana alueena ja ehdotetaan yhteistyöhön useita radikaaleja muutoksia.

Neuvosto hyväksyi toimintavuonna yli 40 suositusta eli toimenpidekehotusta Pohjoismaiden hallituksille ja Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Suosituksista kerrotaan lisää puheenjohtajiston ja valiokuntien osuuksissa, ja niiden koko teksti on lisäksi luettavissa kertomuksen liitteestä 2.

1.1 Rajaesteet

Rajaesteet ovat lainsäädäntöön tai sen toimeenpanoon liittyviä Pohjoismaiden välisiä eroavaisuuksia, jotka vaikeuttavat yksilöiden tai yritysten tasavertaisia toimintamahdollisuuksia toisessa Pohjoismaassa. Rajaesteiden määrän vähentämiseksi tehtävä rajaestetyö tuli valokeilaan 2000-luvun alussa, jonka jälkeen aiheen tiimoilta on tehty lukuisia avauksia ja selvityksiä. Konkretian tasolle rajaestetyö siirtyi kunnolla vuonna 2008, jolloin ministerineuvoston rajaestefoorumi aloitti toimintansa ministeri *Ole Norrbackin* johdolla. Rajaestefoorumi on kuitenkin vain neuvoa-antava elin, ja viime kädessä rajaestetyö edellyttää aina poliittista tahtotilaa ja konkreettisia toimia lainsäädäntötyössä.

Rajaesteiden purkaminen oli toimintavuonna yksi neuvoston Suomen-puheenjohtajakauden kolmesta painopistealueesta, ja aiheesta käytiin myös ensimmäistä kertaa teemakeskustelut kaikkien Pohjoismaiden parlamenteissa. Suomen eduskunta keskusteli aiheesta valtioneuvoston selonteon pohjalta. Selonteossa hallitus lupaa 1) jatkaa ja syventää Pohjoismaiden välistä rajaesteyhteistyötä, 2) ehkäistä uusien rajaesteiden syntymistä, 3) tehdä esityksiä kansallisesti ratkaistavien rajaesteiden poistamiseksi ja 4) toimia aktiivisesti pohjoismaista yhteistyötä edellyttävien rajaesteiden poistamiseksi.

Rajaesteariheinen täysistuntokeskustelu oli onnistunut, ja salissa käytettiin nelisenkymmentä puheenvuoroa, joissa tuli esiin

monia konkreettisia ehdotuksia nykyisten rajaesteiden poistamiseksi ja uusien ehkäisemiseksi. Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi kaikista maista koottujen ehdotusten pohjalta hallituksille osoitetun suosituksen, jossa on lukuisia ehdotuksia rajattoman Pohjolan mahdollistamiseksi. Ne koskevat asumista ja kansalaisoikeuksia, työskentelyä, opiskelua ja rajaestetyön organisointia. Lisäksi neuvosto hyväksyi suosituksen pohjoismaisen rajaesteasiamiestöimen perustamisesta. Molemmista suosituksista ja rajaestetyöstä kerrotaan tarkemmin luvuissa 3–5.

1.2 Arktis

Pohjoismaiden neuvosto on jo pitkään osallistunut aktiivisesti poliittiseen keskusteluun arktisen alueen haasteista. Neuvoston näkemyksen mukaan alueella tulee edistää kehitystä, joka takaa hyvät elinolot alueen asukkaille. Tässä taas pitää löytää tasapaino paikallisväestön, luonnonsuojelun ja luonnonvarojen hyödyntämisen välille.

Neuvosto on käsitellyt vuodesta 1992 lähtien 14 Arktikseen liittyvää ehdotusta, joista 10 on tehty neuvoston aloitteesta. Ehdotukset ovat koskeneet muun muassa tutkimus- ja valvontayhteistyötä, öljyn ja kaasun tuotantoa, merenkulun turvallisuutta sekä tarvetta laatia erityinen arktista aluetta koskeva sopimus. Vuonna 2012 Arktis oli yksi neuvoston Suomen-puheenjohtajakauden kolmesta painopistealueesta, ja Arktikseen keskittyi myös Islannissa pidetty neuvoston teemaistunto. Istunnossa hyväksyttiin lukuisia uusia suosituksia, jotka koskivat yhteispohjoismaista arktista strategiaa, arktisen alueen pelastuskapasiteetin rahoittamista, ympäristönsuojelua ja öljyn ja kaasun tuotantoa, yhteistyötä Arktisen neuvoston kanssa, Arktiksen alkuperäiskansojen oikeuksia sekä kieli- ja koulutusasioita. Näistä ehdotuksista hyväksytyjä suosituksia käsitellään tarkemmin luvuissa 5–6.

Neuvoston Suomen-valtuuskunta järjesti osana puheenjohtajuusohjelmaansa marraskuussa arktisen seminaarin, jossa puntaroitiin pohjoisten alueiden keskeisimpiä muutoksia ja erityisesti alueen kaivos-, energia-, logistiikka- ja matkailuhankkeiden tulevaisuutta. Konferenssi kokosi merkit-

täviä pohjoisen alueen vaikuttajia, ja sen keskeisin sanoma oli, että pohjoinen tulisi nähdä yhteisenä alueena, jossa kehitystä vievät eteenpäin yhteiset valmisteluelimet. Jotta tuleva myönteinen kehitys voitaisiin taata, pohjoisimpien alueiden pohjoismaista yhteistyötä tulisi lisätä ja rajaesteiden purkamista jatkaa. Erityisen keskeistä alueen kannalta on logistiikan kehitys. Seminaarissa korostettiin, että yhdenkään valtion ei tulisi liikenneverkkosuunnitelmia tehdessään ajatella vain oman valtion rajojen sisäisesti, vaan rajojen yli.

Suomen valtuuskunnan seminaarista kerrotaan tarkemmin luvussa 2.

1.3 Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei ole virallisen pohjoismaisen yhteistyön osa, mutta aihe puhuttaa yhä enemmän sekä ministereitä että parlamentaarikkoja. Kehitystä on vahvistanut arktisen alueen kehitys sekä Norjan entisen ulko- ja puolustusministerin *Thorvald Stoltenbergin* vuonna 2009 laatima raportti alan yhteistyön tiivistämisestä.

Pohjoismaiden neuvosto pyrkii aktiivisesti vahvistamaan ulko- ja puolustuspolitiikan pohjoismaista näkökulmaa, ja neuvoston linjauksen mukaan sen tehtävänä on nimenomaan vauhdittaa Stoltenbergin raportin seuranta. Neuvosto keskustelee aiheesta Pohjoismaiden ulkoministerien kanssa epävirallisissa kokouksissa, joita pidetään neuvoston istunnon yhteydessä. Vuoden 2012 kokouksessa jatkettiin Stoltenbergin raportin seuranta ja kuultiin muun muassa Pohjoismaiden suurlähetystöyhteistyön etenemisestä. Neuvoston vuonna 2012 hyväksytyyn kansainväliseen strategiaan kirjattu näkemys on, että pitkällä aikavälillä paras vaihtoehto olisi ulko- ja puolustuspolitiikan ministerineuvoston perustaminen. Ainakin tarvittaisiin jonkinlainen mekanismi, joka toisi neuvoston parlamentaarikot nykyistä muodollisemmin mukaan ulko- ja puolustuspolitiikan yhteistyön tiivistämiseen.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitellään tarkemmin luvuissa 4–5.

1.4 Kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi toimintavuonna puheenjohtajiston ehdotuksen neuvoston kansainväliseksi strategiaksi, jonka nimenä on Pohjoismaat dynaamisena toimijana Pohjois-Euroopassa ja Pohjois-Atlantilla. Strategiassa todetaan, että neuvosto haluaa vahvistaa EU-panostustaan varsinkin Euroopan parlamentin pohjoismaisten jäsenten suuntaan. Muilla kansainvälisyyden osa-alueilla, kuten Venäjän parlamenttien ja Itämeren valtioiden kanssa tehtävässä yhteistyössä, taas on saavutettu tilanne, jossa ei ole tarvetta uusille kontakteille vaan pikemminkin poliittiselle syvyydelle. Yleisesti Pohjoismaiden neuvosto haluaa panostaa etenkin niihin kansainvälisiin yhteyksiin, jotka voivat johtaa yhteisiin poliittisiin aloitteisiin.

Neuvosto jatkoi toimintavuonna hyvää yhteistyötään Euroopan parlamentin pohjoismaisten jäsenten kanssa. Yhteisissä tapaamisissa keskusteltiin siitä, miten Pohjoismaat voivat yhteisellä esiintymisellä vaikuttaa Euroopan parlamentissa Pohjoismaille tärkeissä asioissa. Konkreettisia keskustelunaiheita olivat muun muassa EU:n alkoholi- ja tupakkapolitiikka ja eurooppalainen kuluttajapolitiikka.

Pohjoismaiden neuvoston yhteistyö Venäjän valtionduuman ja liittoneuvoston sekä Luoteis-Venäjän alueparlamenttien kanssa on kehittynyt viime vuosina myönteisesti. Yhteistyön yhtenä keskeisenä tavoitteena on Venäjän demokratiakehityksen tukeminen. Konkreettisenä tavoitteena on myös Itämeren ympäristön tilan ja maiden välisten kulttuuriyhteyksien parantaminen. Yhteistyötä tehdään opinto-ohjelmien, pyöreän pöydän keskustelujen ja nuorisopoliitikkojen foorumin kautta. Tänä vuonna neuvoston jäsenet tekivät opintomatkan Nenetsien autonomisen piirikunnan pääkaupunkiin Narjan-Mariin. Huhtikuussa ryhmä venäläisparlamentaarikkoja vieraili puolestaan Islannissa. Toimintavuonna järjestettiin myös neljän vuotuinen Venäjän ja Pohjoismaiden nuorille poliitikoille suunnattu seminaari Arkangelissa. Loppuvuodesta puheenjohtajisto tapasi duuman, liittoneuvoston ja Luoteis-Venäjän parlamentaarisen yleiskokouksen (PANWR) edustajia perinteisessä yhteisko-

kouksessa neuvoston istunnon yhteydessä.

Pohjoismaiden neuvosto on jo muuttaman vuoden ajan luonut yhteyksiä valkovenäläisiin poliitikkoihin muun muassa järjestämällä yhdessä Baltian yleiskokouksen kanssa seminaareja, joihin on osallistunut Valko-Venäjän parlamentin ja opposition edustajia. Keskustelut saivat jatkoa myös vuonna 2012, kun neuvoston valtuuskunta tapasi marraskuussa maan oppositiopoliitikoita ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Suhteet viralliseen Valko-Venäjään ovat sen sijaan olleet jäissä joulukuun 2010 presidentinvaalien jälkeen.

Neuvosto jatkoi toimintavuonna vakiintunutta ja hyvää yhteistyötään myös Baltian yleiskokouksen, Länsi-Pohjolan neuvoston, arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvän komitean (SCPAR) ja Beneluxin parlamentin kanssa. Lisäksi se osallistui aktiivisesti parlamentaariseen Itämeri-yhteistyöhön.

Marraskuussa neuvoston presidentti *Kimmo Sasi* (kok) edusti neuvostoa Dubaisa alueyhteistyöjärjestöjen maailmanlaajuisessa tapaamisessa, jonka järjesti Maaailman talousfoorumi. Puheessaan Sasi kertoi siitä, miksi Pohjoismaat ovat niin monien kansainvälisten vertailujen kärjessä.

Kansainvälisestä yhteistyöstä kerrotaan tarkemmin luvussa 5.

1.5 Pohjoismainen yhteistyöbudjetti

Yhteispohjoismaista budjettityötä vaikeutti toimintavuonna ministerien erimielisyys budjettikehyksistä ja -leikkauksista. Vuoden 2013 budjettiehdotus hyväksyttiin vasta 14 päivää ennen istuntoa. Budjettiongelmat johtuivat lähinnä siitä, että Tanskalla oli säästöpainetta kautta koko hallinnon, eikä pohjoismainen yhteistyö ollut tässä mielessä poikkeus. Lopputuloksena oli kompromissiratkaisu, jonka mukaan vuoden 2013 budjetti säilyy ennallaan (986 miljoonaa Tanskan kruunua), mutta vuoden 2014 budjetista sitoudutaan etsimään viiden prosentin leikkaukset. Vuosina 2015–2016 tehdään lisäksi enintään viiden prosentin säästöt kumpanakin vuonna.

Pohjoismaisen yhteistyöbudjetin hinta yhtä suomalaista kohden on 5 euroa, kun taas EU:n budjetti maksaa noin 100 euroa per kansalainen. Budjetista ja siihen tehdyistä neuvoston muutosehdotuksista kerrotaan tarkemmin luvussa 5.

1.6 Neuvoston suositusten tehostaminen

Pohjoismaiden neuvoston tarkastuskomitean tilaaman raportin mukaan neuvoston hyväksymillä suosituksilla ei ole ollut toivottua tehoa ja painoarvoa. Raportissa todetaan, että puutteellinen valmistelu ja seuranta ovat vaikuttaneet siihen, ettei vastaanottaja (Pohjoismaiden ministerineuvosto tai Pohjoismaiden hallitukset) toteuta lähtökohtaisesti laajasti tuettuja ehdotuksia. Puutteen voi korjata vain Pohjoismaiden neuvosto itse.

Raportissa tehdään useita toimenpide-ehdotuksia, joilla voitaisiin lisätä suositusten poliittista vaikuttavuutta ja sen myötä vahvistaa Pohjoismaiden neuvoston ja pohjoismaisen yhteistyön vaikutusmahdollisuuksia.

Raportin pohjalta hyväksyttiin neuvoston Helsingin-istunnossa suositus, jossa Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan muun muassa käsittelemään kaikki neuvoston suositukset ministeritasolla ja antamaan erityinen perustelu tapauksissa, joissa suositusta ei seurata. Lisäksi neuvosto teki sisäisen päätöksen, jonka mukaan se laatii jatkossa suosituksia keskitetysti ja rajoittaa siten niiden vuotuista määrää. Kansallisten valtuuskuntien taas tulisi tarkastaa sisäisiä rutiinejaan ja arvioida, käytetäänkö voimavaroja parhaalla mahdollisella tavalla. Tarkastuskomitea laatii asian etenemistä tilanneraportin viimeistään vuoden 2014 teemaistuntoon.

2

Suomen valtuuskunnan toiminta

Valtuuskunnalla oli vuoden aikana seitsemän kokousta, joissa käsiteltiin muun muassa Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston ajankohtaisia aiheita, arktisia kysymyksiä, rajaesteitä sekä pohjoismaista yhteistyöbudjettia.

Suomi oli Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaa vuonna 2012, ja neuvoston presidenttinä toimi edustaja *Kimmo Sasi* (kok) ja varapresidenttinä edustaja *Silvia Modig* (vas). Suomen puheenjohtajuusohjelma keskittyi kolmeen teemaan: yhteistyöhön rajaesteiden poistamiseksi, arktiseen yhteistyöhön ja pohjoismaiseen brändiin. Puheenjohtajakauden huipensi neuvoston 60-vuotisjuhlaistunto, jonka valmistelut työllistivät valtuuskuntaa ja sen sihteeristöä pitkin vuotta.

2.1 Rajaesteet

Valtuuskunta jatkoi toimintavuonna pohjoismaisen rajaestetyön seuranta ja kuuli tässä yhteydessä ministerineuvoston rajaestefoorumin edustajaa sekä asiantuntijoita, jotka selostivat valtuuskunnalle erilaisten rajaesteselvitysten tuloksia.

Kaikissa Pohjoismaiden parlamenteissa käytiin huhtikuussa keskustelu Pohjoismaiden välisistä rajaesteistä. Eduskunnassa aiheesta keskusteltiin 25. huhtikuuta valtioneuvoston selonteon pohjalta. Tätä ennen neuvoston Suomen-valtuuskunta ja Pohjola-Norden järjestivät eduskunnassa niin sanotun rajaesteklinikan. Tilaisuuteen tuli asiantuntijoiksi käytännön rajaestetyötä tekeviä kansallisia viranomaisia ja toimijoita. Jaossa oli myös tietoa ja aineistoa, jota saattoi hyödyntää suuren salin rajaestekeskustelussa.

Rajaesteeaiheinen täysistuntokeskustelu oli onnistunut, ja salissa käytettiin nelisen-

kymmentä puheenvuoroa, joista monissa korostettiin pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä. Keskustelussa ehdotettiin esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeiden ja työttömyysvakuutusjärjestelmien käytäntöjen yhdenmukaistamista, kuntoutukseen pääsyn helpottamista asuinmaassa, neljän kuukauden säännöstä luopumista kausityövoiman liikkuvuuden takaamiseksi, rakennusalan standardien yhtenäistämistä Pohjoismaiden kesken sekä yleisradioiden ohjelmatarjonnan vaihdon kehittämistä erityisesti internetissä.

Neuvoston puheenjohtajisto laati teema-keskustelujen pohjalta Pohjoismaiden hallituksille osoitetun laajan ehdotuksen rajattomasta Pohjolasta (A 1565). Ehdotuksesta hyväksyttiin Helsingin istunnossa suositus nro 15, jossa on lukuisia rajaesteiden poistamista käsitteleviä konkreettisia ehdotuksia. Ne koskevat asumista ja kansalaisoikeuksia, työskentelyä, opiskelua ja rajaestetyön organisointia. Lisäksi istunnossa hyväksyttiin suositus nro 16 pohjoismaisen rajaestesiameistoimen perustamisesta. Molemmista suosituksista kerrotaan tarkemmin luvussa 5.

Eduskunnan rajaestekeskustelussa esitettiin myös toive, että hallitus antaisi aiheesta vatedeskin lyhyen ja selkeän selonteon, ei tiedonantoa. Yhteistyöministeri *Alexander Stubb* totesi valtuuskunnan kokouksessa, että selonteko voitaisiin jakaa kokonaisuuksiin, joista yhdessä vertailtaisiin, aiheuttavatko eri Pohjoismaiden hallinnolliset ohjeet EU-direktiivien täytäntöönpanosta uusia rajaesteitä, toisessa lainvalmistelun systematisointia uusien rajaesteiden torjumiseksi. Ministerin mielestä myös virkakunnalle tulee esittää selkeä vaatimus rajaesteproblematiikan huomioimisesta. Tämän lisäksi poliittista tahtotilaa rajaesteiden raivaamiseksi on vahvistettava. Ennen kaikkea rajaestetyössä on ehkäistävä uusien rajaesteiden syntymistä jo säädösehdotusten valmistelussa, mikä

otetaan Stubbin mukaan huomioon, kun oikeusministeriössä laaditaan uutta ohjeistusta lainsäätäjälle.

Rajaestetyöstä kerrotaan myös luvuissa 3–5.

2.2 Arktis

Arktinen seminaari

Neuvoston Suomen-puheenjohtajakauden päätapahtumiin kuului Ylläksellä marraskuussa järjestetty arktinen seminaari, jossa keskityttiin Euroopan pohjoisimman osan logistiikka- ja talousyhteistyöhön sekä kaivostoimintaan. Konferenssi kokosi yhteen merkittäviä pohjoisen alueen vaikuttajia, ja osallistujia oli yhteensä noin 60. Keskusteluihin antoivat aktiivisen panoksensa Ruotsin, Norjan ja Islannin Helsingin-suurlähettiläät. Konferenssin ilmapiiri on innostunut, ja monille pohjoisen mahdollisuudet avautuivat ensimmäisen kerran konkreettisella tavalla. Osana seminaariohjelmaa oli myös tutustumiskäynti Ruotsissa sijaitsevaan Northland Resourcen Kaunisvaaran-rautamalmikavokseen.

Seminaarissa puntaroitiin pohjoisten alueiden keskeisimpiä muutoksia ja erityisesti alueen kaivos-, energia-, logistiikka- ja matkailuhankkeiden tulevaisuutta. Keskeisin sanoma oli, että pohjoinen tulisi nähdä yhteisenä alueena, jossa kehitystä vievät eteenpäin yhteiset valmisteluelimet. Jotta tuleva myönteinen kehitys voitaisiin taata, pohjoisimpien alueiden pohjoismaista yhteistyötä tulisi lisätä ja rajaesteiden purkamista jatkaa. Erityisen keskeistä alueen kannalta on logistiikan kehitys. Seminaarissa korostettiin, että yhdenkään valtion ei tulisi liikenneverkko suunnitelmia tehdessään ajatella vain oman valtion rajojen sisäisesti, vaan rajojen yli.

Ympäristöministeriön kansliapäällikkö *Hannele Pokka* nimesi seminaarissa arktisia alueita koskettaviksi megatrendeiksi väestönkasvun, kilpailun ehtyvistä luonnonvaroista, globalisaation sekä ilmastonmuutoksen. Arviolta 30 prosenttia maapallon kartoitetuista kaasuvaroista ja noin 13 prosenttia öljyvoroista sijaitsee nimenomaan arktisilla alueilla, missä luonto on erittäin haurasta ja

pitkälti vielä koskemattomaa. Koillisväylän, ”aikamme Eldoradon”, mahdollinen tuleva avautuminen säännölliselle meriliikenteelle onkin suuri haaste. Koillisväylän liikenteessä voitaisiin Pokan mukaan hyödyntää Itämerellä käytössä olevia malleja ympäristöriskeihin varautumiseksi sekä liikennöinnin ja sen turvallisuuden järjestämiseksi.

Lapin kauppakamarin toimitusjohtaja *Timo Rautajoki* piti alueen synergisen talouskehityksen erityishaasteina riittämättömiä ja hankalia liikenneyhteyksiä, rajallista infrastruktuuria sekä pohjoisen ja etelän intressien vastakkainasettelua; etelän pääkaupungeissa ei aina tiedosteta tai huomioida periferia-alueiden potentiaalia.

Ruotsalainen valtiopäiväedustaja *Sven-Erik Bucht* korosti, että harvat uskaltavat ajatella ja toteuttaa visioitaan rajat ylittävästi. Pohjoismaiden tulisi hänen mielestään kehittää perinteisten etelä-pohjoinen-ratkaisujen lisäksi yhteisvoimin järkeviä logistisia länsi-itä-hankkeita, jotka takaisivat maiden pääsyn lähimarkkinoille ja sieltä eteenpäin Aasiaan ja Yhdysvaltoihin. Tornionlaakson neuvoston puheenjohtaja *Hanne Braathen* nosti esiin vaihtoehdon jatkaa Kolarin rataa Kilpisjärveltä vain 40 kilometrin päässä sijaitsevaan Norjan Skibotniiniin, jossa sijaitsee sulana pysyvä satama. Näin muun muassa Enontekiön nikkelivaroja päästäisiin hyödyntämään entistä paremmin. Toinen useissa keskusteluissa esille nostettu yhteys oli Rovaniemi-Kirkkonielemi.

Rovaniemen kaupunginjohtaja *Esko Lotvonen* kertoi Suomen, Ruotsin ja Norjan teollisuus- ja investointipolitiikan painopisteen olevan tulevien vuosien osalta nimenomaan pohjoisessa. Lapin kaivoksista muun muassa Hannukaisen kaivoksen toteuttamissuunnitelman odotetaan valmistuvan lähiaikoina, ja hanke tulee edellyttämään myös rautatierakentamista.

Seminaarissa käsiteltiin myös ihmisten välistä liikkuvuutta. Pohjoismaiden ministeriöneuvoston rahoittaman Pohjoiskalotin rajaneuvonnan koordinaattori *Päivi Koi-vupalo* kertoi neuvontapalvelun ja rajaviranomaistyöryhmän toiminnasta. Ihmisten vapaa liikkuvuus korostuu erityisesti Länsi-Lapin ja Tornionjokilaakson alueella, koska monet käyvät naapurimaan puolella töissä. Liikkuvuutta on lisännyt entisestään kaivos-

toiminta, ja yhteistyön syventämistä maiden viranomaisten kanssa pidetäänkin tärkeänä.

Ehdotus talousyhteistyöstä arktisella alueella

Valtuuskunnan jäsenet tekivät toimintavuonna ehdotuksen A 1553 Pohjoismaiden talousyhteistyöstä arktisella alueella. Sen mukaan ministerineuvoston tulisi muun muassa selvittää kestävän energiayhteistyön lisäämistä Pohjoismaiden välillä sekä Pohjoismaiden ja Euroopan välillä, edistää arktisen alueen talousyhteistyötä ja tukea ympäristöä säästävän tekniikan ja yhdenmukaisten ympäristönormien kehittämistä. Lisäksi ministerineuvoston haluttiin vahvistavan Pohjoismaiden ja Venäjän välistä logistiikkayhteistyötä. Norjan, Ruotsin ja Suomen hallitusten taas haluttiin perustavan yhteisen elimen, joka keskittyisi kuljetus- ja logistiikka-asioiden suunnitteluun sekä arktisen alueen kehitykseen kaivostoiminnan ja työmarkkinoiden näkökulmasta.

Ehdotusta käsitellessään neuvoston elinkeinovaliokunta sekä ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta viittasivat aiemmin annettuihin suosituksiin energiategohkkuudesta, uusiutuvasta energiasta ja energiانتutkimuksesta, ympäristöä säästävästä liikennepolitiikasta sekä arktisen alueen merenkulun turvallisuuden ja ympäristönsuojelun parantamisesta. Samaa aihepiiriä käsittelee myös valiokuntien toimintavuonna laatima ehdotus A 1568, joka kattaa koko liikenne- ja infrastruktuurialan. Valiokunnat päätyivätkin mietinnössään rajaamaan valtuuskunnan ehdotusta siten, että suositus osoitettaisiin vain Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Valiokuntien mietinnön pohjalta hyväksyttiin istunnossa suositus nro 30, jossa ministerineuvostoa kehoitetaan selvittämään mahdollisuuksia lisätä ympäristömyönteistä ja kestävästä energiayhteistyötä Barentsinmeren kaasuntoimituksissa. Lisäksi kehoitetaan selvittämään kaivostoiminnan yhteisten panostusten edellytyksiä ja tarpeita esimerkiksi liikenteen ja infrastruktuurin alalla ja ottamaan huomioon myös ympäristön ja kestävän kehityksen näkökulma.

2.3 Neuvoston varsinainen istunto

Helsingissä loka-marraskuun vaihteessa pidetty neuvoston varsinainen istunto oli samalla neuvoston 60-vuotisjuhlaistunto, ja sen valmistelut työllistivät valtuuskuntaa ja sen sihteeristöä pitkin vuotta. Istunnosta, istuntokeskusteluista ja istunnossa hyväksytyistä suosituksista kerrotaan tarkemmin luvuissa 4–6.

Valtuuskunta järjesti ennen istuntoa perinteisen lehdistölounaan puheenjohtaja *Simo Rundgrenin* (kesk) johdolla. Tilaisuuteen osallistuvat myös neuvoston presidentti *Kimmo Sasi* (kok) ja yhteistyöministeri *Alexander Stubb*. Istunnon muista oheistapahtumista voidaan mainita päätalon auditoriossa järjestetty iso seminaari, jossa esiteltiin Pohjoismaiden-tutkimuksen keskukselta (CENS) tilattu neuvoston juhla kirjja Pohjoismaiden Yhteisöt. Esittelyn jälkeen käytiin paneelikeskustelu, jossa pohdittiin yhteistyön kehityssuuntia. Finlandia-talossa taas järjestettiin valtuuskunnan sihteeristön järjestämä palkinnonjakotilaisuus, jossa jaettiin Pohjoismaiden neuvoston elokuva-, musiikki- sekä luonto- ja ympäristöpalkinnot.

Ennen varsinaista istuntoa Helsingissä kokoontui myös Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (UNR). Valtuuskunta jatkoi nuorisopoliitikkojen kanssa tekemäänsä yhteistyötä kuulemalla istunnon jälkeen heidän näkemyksiään. Nuorisoistunnossa annettiin 22 suositusta muun muassa ihmiskaupasta, ammattikoulutuksen rajaesteistä, ydinvoimasta ja kaksoiskansalaisuudesta. Yhdessä suosituksessa vaaditaan Kansainvälistä jääkiekkoliittoa siirtämään MM-kisat pois Valko-Venäjältä. Vuonna 2013 nuorten neuvoston pääteema on arktinen yhteistyö.

2.4 Yhteistyöbudjetin valmistelu

Valtuuskunta seurasi jälleen vuoden 2013 pohjoismaisen yhteistyöbudjetin valmistelua yhteistyöministeri *Alexander Stubb*in ja ulkoministeriön pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön alustusten pohjalta.

Vuoden 2012 budjettityötä vaikeutti ministerien erimielisyys budjettikehyksistä ja -leikkauksista. Lopputuloksena oli kompromissiratkaisu, jonka mukaan vuoden 2013 budjetti säilyy ennallaan (986 miljoonaa Tanskan kruunua), mutta vuoden 2014 budjetista sitoudutaan etsimään viiden prosentin leikkaukset. Vuosina 2015–2016 tehdään lisäksi enintään viiden prosentin säästöt kumpanakin vuonna.

Erimielisyyksien vuoksi vuoden 2013 budjettiehdotus hyväksyttiin vasta 14 päivää ennen istuntoa. Budjettiprosessia käsitellessään valtuuskunta korostikin, että riittävän ajoissa tehty esitys mahdollistaisi edustajien aidon osallistumisen ”momenttien siirtelyyn”. Nyt budjettiesitys oli käytännöllisesti katsottuna ylhäältä annettu.

Budjetista ja siihen liittyvistä neuvoston muutosehdotuksista kerrotaan tarkemmin luvussa 5.

2.5 Toimittaja-apurahat

Pohjoismaiden neuvosto myöntää toimittajille vuosittain apurahoja kannustaakseen heitä perehtymään Pohjoismaiden oloihin ja pohjoismaiseen yhteistyöhön. Koska toimintavuonna tuli kuluneeksi 60 vuotta neuvoston perustamisesta, hakemuksiin toivottiin erityisesti neuvoston toimintaan ja tulevaisuudennäkymiin liittyviä aiheita. Suomen osuus apurahoista oli 90 000 Tanskan kruunua, eli noin 12 000 euroa. Hakemuksia tuli yhteensä 14.

Apurahan saivat

- toimittaja-valokuvaaja *Juba Haapanie-mi* Tampereelta perehtyäkseen Pohjoismaiden neuvoston ympäristö ja ilmastoyhteistyöhön, erityisesti tuulivoiman historiaan ja tulevaisuuteen
- vapaa toimittaja *Wali Hasbi* Turusta tutkiakseen ruohonjuuritasolla, mitä maahanmuuttajaväestön ja kantaväestön äärioikeiston kasvu voi tuoda tullessaan
- päätoimittaja *Juba Honkonen* Helsingistä tutustuakseen uusiutuviin energianlähteisiin Norjassa
- tuottaja *Erkki Hujanen* Oulusta tehdäkseen vertailevan selvityksen isojen elinkeinoalojen taloudellisista vaikutuksista Pohjoiskalotin alueella
- toimittaja *Juha Veli Jokinen* Tampereelta tutkiakseen Tukholmassa, miten Radio Sisu käsittelee Pohjoismaiden neuvoston toimintaa uutisissaan
- toimittaja *Hilkka Kotkamaa* Helsingistä tutustuakseen Ruotsissa merenkulukeskuksiin ja merimuseoihin
- toimittaja *Eija Kupiainen* Lahdesta tutustuakseen Göteborgin kirjamessuihin, joiden teemana oli pohjoismainen kirjallisuus
- toimittaja *Petter Lindberg* Helsingistä tutustuakseen islantilaiseen kirjallisuuteen
- vapaa toimittaja *Per-Ole Svarvar* Maa-rianhaminasta tutustuakseen Grönlannin yhteiskuntaan ja poliittiseen järjestelmään
- toimittaja *Solja Virkkunen* ja valokuvaaja *Janina Witkowski* Helsingistä tutustuakseen norjalaisnuorten työllisyystilanteeseen ja tulevaisuudennäkymiin.

Rajaestekeskustelut kansallisissa parlamenteissa

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2011 puheenjohtajamaa Suomi, Pohjoismaiden neuvoston presidentti ja pohjoismaisen rajaestefoorumin puheenjohtaja lähettivät vuonna 2011 Pohjoismaiden ja itsehallintoalueiden parlamenttien puhemiehille kirjeen, jossa ehdotettiin samanaikaisen rajaestekeskustelun järjestämistä kaikissa parlamenteissa. Aloite otettiin hyvin vastaan, ja keskustelut käytiin 11.–25. huhtikuuta. Suomessa eduskunta keskusteli rajaesteistä valtioneuvoston selonteon pohjalta 25. huhtikuuta.

3.1 Valtioneuvoston selonteko

Valtioneuvoston selonteon esitelty pohjoismainen yhteistyöministeri *Alexander Stubb* totesi puheenvuorossaan, että rajaesteet ovat kansankielellä erilaisesta lainsäädännöstä, erilaisesta byrokratiasta tai sen toimeenpanosta johtuvia ihmisen tai yrityksen mittaisia sudenkuoppia, joita maidemme välillä yhä valitettavasti on. Rajaesteiden määrän vähentämiseksi tehtävä rajaestetyö tuli valokeilaan 2000-luvun alussa, jonka jälkeen on tehty lukuisia avauksia ja selvityksiä. Konkretian tasolle rajaestetyö siirtyi kunnolla vuonna 2008, jolloin ministerineuvoston rajaestefoorumi aloitti toimintansa ministeri *Ole Norrbackin* johdolla. Rajaestefoorumi on kuitenkin vain neuvoa-antava elin, ja viime kädessä rajaestetyö edellyttää aina poliittista tahtotilaa ja konkreettisia toimia lainsäädäntötyössä tämän tahtotilan toteuttamiseksi.

Kansalaisten kokemista rajaesteistä voidaan mainita se, että kun Suomessa ja Ruotsissa työuransa tehnyt kansalainen joutuu Suomessa sairauseläkkeelle, hän jää vaille

Ruotsissa kertynyttä eläkettään, jos hän ei osallistu Ruotsissa työmarkkinakuntoutukseen. Yritysten kokemista rajaesteistä taas on esimerkkinä tilanne, jossa valmistalokomponentteja tuottavalla yrityksellä on vaikeuksia laajentua muihin Pohjoismaihin, koska kaikki Pohjoismaat ovat säätäneet omat ja toisistaan poikkeavat rakentamismääräyksensä.

Rajaestetyöllä on Stubbin mukaan kaksi keskeistä perustelua: On kestäväntöntä, että asuminen, opiskelu, työskentely tai yrittäjäyys toisessa Pohjoismaassa voivat johtaa tilanteeseen, jossa ihminen putoaa yhteiskuntiemme turvaverkkojen ulkopuolelle. Lisäksi rajaesteiden poistaminen on kansantalouden kannalta järkevää, sillä kansainvälistyminen vahvistaa elinkeinoelämäämme, samalla kun rajat ylittävä vuorovaikutus ylläpitää raja-alueiden elinvoimaa. Esimerkiksi Suomen vienti muihin Pohjoismaihin on kymmenen viime vuoden ajalta arvoltaan yli nelinkertainen Kiinaan suuntautuneeseen vientiin nähden. Yksin uudisrakennuksia koskevien rakentamismääräysten erot maksavat yhteiskunnalle arvion mukaan 177 miljoonaa euroa vuodessa. Se kaikki on kasvusta pois, Stubb korosti.

Stubb totesi, että hallituksen rajaestetyö edellyttää etenemistä kahdella rinnakkaisella raiteella. Toisaalta olemassa olevia, ongelmalliseksi koettuja esteitä tulee pyrkiä purkamaan, mikä edellyttää usein lainsäädännön tarkistamista yhdessä tai useammas- maassa. Rajaestetyön toinen puoli liittyy ennaltaehkäisyyn kansallisessa lainsäädäntötyössä. Esimerkiksi EU-direktiivien toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että Pohjoismaat eivät puutteellisen koordinoinnin vuoksi luo uusia esteitä. Stubb muistutti Suomen hallitusohjelman selkeästä kirjauksesta: ”Jatkaessaan ja syventäessään liikkuvuutta ja kanssakäymistä edistävää Pohjoismaiden

välistä rajaesteyhteistyötä hallitus kiinnittää erityistä huomiota yksityisten kansalaisten kohtaamiin puutteellisesta yhteensovittamisesta johtuviin ongelmiin, kuten ristiriitaisiin eläke- ja sosiaalipoliittisiin ratkaisuihin.”

Valtioneuvoston selonteon keskeinen viesti on, että työtä vapaan pohjoismaisen liikkuvuuden edistämiseksi ja maiden välisten rajaesteiden poistamiseksi tulee jatkaa määrätietoisesti ja johdonmukaisesti. Tämä edellyttää selvää poliittista tahtotilaa, jota myös toteutetaan konkreettisin toimin lainvalmistelussa ja josta viestitään selvästi toimivaltaisille viranomaisille. Tulevassa rajaestetyössä hallitus sitoutuu selontekonsa mukaan neljään kokonaisuuteen. Se lupaa 1) jatkaa ja syventää Pohjoismaiden välistä rajaesteyhteistyötä, 2) ehkäistä uusien rajaesteiden syntymistä, 3) tehdä esityksiä kansallisesti ratkaistavien rajaesteiden poistamiseksi ja 4) toimia aktiivisesti pohjoismaista yhteistyötä edellyttävien rajaesteiden poistamiseksi.

3.2 Eduskuntakeskustelu

Neuvoston Suomen-valtuuskunnan puheenjohtaja *Simo Rundgren* (kesk) summasi, että Pohjoismaiden parlamentaarikot ovat tosissaan rajattoman Pohjolan rakentamisessa. Kauniit puheet ja julistukset eivät riitä, vaan esteet on raivattava pois. Kunkin ministerin on omalla hallinnonalallaan ryhdyttävä työhön ja pidettävä huoli siitä, että yritysten ja kansalaisten elämää haittaavat esteet raivataan pois. Yhtään EU-direktiiviä ei saa laittaa käytäntöön siten, että ne lisäävät uusia esteitä. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän on myös EU-asioissa toimittava Pohjoismaiden kanssa entistä enemmän samaan suuntaan, Rundgren korosti. Hän muistutti myös, että kansanedustajilla on oma tehtävänsä ja tonttinsa valiokunnissa. Edustajien täytyy muistaa kysyä jokaisen lainsäädännön osalta asiantuntijoilta, onko pohjoismainen rajaesteseuranta tehty ja mitä vaikutuksia kyseisellä lainsäädännöllä on pohjoismaiseen yhteistyöhön ja rajan yli tapahtuvaan liikkumiseen.

Rundgren tähdensi, että rajaestetyössä on kyse myös pohjoismaisen hyvinvoinnin

rakentamisesta: ihmisten ja yritysten sekä tavaroiden esteetön liikkuminen rajattomassa Pohjolassa lisää valtioiden hyvää. Rundgren kiitteli puheenvuorossaan Pohjola-Nordenin ylläpitämää Haloo Pohjola -neuvontapalvelua, joka auttaa ihmisiä arkipäivän rajaestekysymyksissä. Lopuksi Rundgren korosti, että Suomi on ollut Pohjoismaiden neuvostossa kaikkein aktiivisin silloin, kun on puhuttu rajaesteistä. Hän vetosikin yhteistyöministeri Stubbiin, että onhan Suomi jatkossakin se kaikkein innokkain ja aktiivisin toimija pohjoismaisen yhteistyön rakentajana.

Pohjoismaiden neuvoston presidentti *Kimmo Sasi* (kok) totesi, että parlamentaaristen rajaestekeskustelujen myötä rajaestetyössä otetaan tärkeä askel niin Suomessa kuin muissakin Pohjoismaissa. Tärkeätä on kuitenkin se, että työ tuottaa käytännön tuloksia, koska ihmisiä hyödyttävistä tuloksista saavat kiitosta myös poliittiset päättöksentekijät. Sasin mukaan ennen kaikkea pitäisi pyrkiä poistamaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, tutkintojen tunnustamiseen ja rakentamiseen liittyviä rajaesteitä. Hän totesi olleensa jo 1980-luvulla Pohjoismaiden neuvoston talousvaliokunnassa, jossa pyrittiin kovasti saamaan samanlaiset standardit rakentamiseen. Edistystä ei kuitenkaan ole juuri tapahtunut, ja maiden välillä on yhä pieniä eroja, joilla tosiasiaa pyritään suojaamaan omia markkinoita.

Rajaesteiden ehkäisemiseksi Sasi ehdotti, että jokaisessa hallituksen lakiesityksessä pitäisi olla vertailu muiden Pohjoismaiden lakeihin ja yksi kappale siitä, aiheuttaako laki rajaesteitä. Jo tällaisella valmistelukoneistolle annettavalla yksinkertaisella ohjeella olisi erittäin suuri merkitys. Sasilla oli myös ehdotus, joka liittyi EU-direktiivien kansalliseen täytäntöönpanoon. Ensimmäiset luonnokset tulisi kääntää ruotsiksi ja lähettää kaikkiin muihin Pohjoismaihin. Sieltä pyydetäisiin vastaavat versiot, ja heti tehtäisiin vertailu, ennen kuin asia vietäisiin ministeriöstä eteenpäin. Jo näillä kahdella ohjeella päästäisiin varsin pitkälle.

Rajaesteariheinen täysistuntokeskustelu oli kaiken kaikkiaan onnistunut, ja salissa käytettiin nelisenkymmentä puheenvuoroa, joista monissa korostettiin pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä. Yhteistyöministeri Stubb totesi, että hän aikoo välittää viestiä

muillekin ministereille ja korostaa valtioneuvoston selonteossa mainittua neljää rajaestetyön kokonaisuutta, joihin hallitus on sitoutunut. Monissa puheenvuoroissa ehdotettua lakialoitteiden yhteispohjoismaista vertailua Stubb piti erittäin hyvänä ajatuksena. Perusongelma on kuitenkin koordinoitua vaikeus. Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristö on pieni ja tekee parhaansa, mutta kaikki ministeriöt haluavat Stubbin mukaan suojella ikään kuin omaa toimialaansa ja toteavat: ”Ei tämä ole meidän ongelmamme, se johtuu muiden lainsäädännöstä.”

Rajaestekeskustelun jälkeen ulkoasiainvaliokunta laati valtioneuvoston selonteosta mietinnön (7/2012 vp). Se hyväksyttiin myöhemmin eduskunnan kannanottona, jonka hallituksen edellytetään ottavan työssään huomioon. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy mietinnössään hallituksen näkemykseen siitä, että työtä vapaan pohjoismaisen liikkuvuuden edistämiseksi ja maiden välisten rajaesteiden poistamiseksi tulee jatkaa määrätietoisesti. Tämä edellyttää niin kotimaan viranomaisten kuin Pohjoismaiden välisen koordinaation tehostamista. Ministeriöiden on kartoitettava vaikutuksiltaan merkittävät esteet, ja niiden poistamiseen on kiinnitettävä riittävästi huomiota. Mietinnössä tähdennetään myös, että rajaestekeskustelussa on päästävä irti yleisyydestä ja toimet kohdistettava todellisiin ongelmiin.

Ulkoasiainvaliokunta painottaa, että rajaesteivaikutuksia on hyvä tarkastella myös oikeusministeriön säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeiden valossa. Tämä koskee myös EU-säädösehdotuksia koskevaa kansallista kannanmuodostusta sekä EU-direktiivien täytäntöönpanotoimia. Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että poliittisella tasolla annetaan selvä ohjeistus todellisten rajaesteiden poistamiseksi.

3.3 Neuvoston suositukset

Neuvoston puheenjohtajisto laati teema-keskustelujen pohjalta Pohjoismaiden hal-

lituksille osoitetun laajan ehdotuksen rajatonomasta Pohjolasta (A 1565). Ehdotuksen pohjalta hyväksyttiin Helsingin istunnossa suositus nro 15. Se sisältää lukuisia rajaesteiden poistamista käsitteleviä konkreettisia ehdotuksia, jotka koskevat asumista ja kansalaisoikeuksia, työskentelyä, opiskelua ja rajaestetyön organisointia. Ehdotuksista voidaan mainita vammaisten vapaan liikkuvuuden turvaaminen, kuntoutuksen ja varhaiseläkkeen sääntöjen yhtenäistäminen, rakensalan EU-standardeihin liittyvä yhteistyö, työttömyysvakuutuslainsäädännön koordinointi, opintotukea ja -lainaa koskevien sääntöjen yhtenäistäminen sekä rekisteröityjä parisuheteita koskeva pohjoismaainen sopimus, jonka avulla varmistetaan samat oikeudelliset vaikutukset toisessa Pohjoismaassa.

Rajaestetyön organisoinnista suositettiin, että hallitukset luovat Pohjoismaiden ministeriöihin järjestelmän tai rutiinin varmistamaan, ettei uusia rajaesteitä synny kansallista lainsäädäntöä laadittaessa. Lisäksi hallitusten tulisi kehittää pysyvät yhteistyörakenteet EU-lainsäädäntöä toteutettaessa, jotta voitaisiin taata yhdenmukainen EU-säädösten täytäntöönpano. Hallitusten tulisi niin ikään aloittaa vuotuinen raportointi rajaestetyön tilanteesta Pohjoismaiden parlamenteissa sekä jatkaa rajaestefoorumin toimeksiantoa 1. tammikuuta 2014 lähtien.

Lisäksi neuvosto hyväksyi suosituksen nro 16, joka perustui neuvoston sosiaalidemokraattisen ryhmän jäsenehdotukseen A 1558 rajaesteasiamiestoimen perustamisesta. Ehdotuksesta hyväksytyssä suosituksessa nro 16 Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan pyrkimään yksimielisyyteen maiden välisestä sopimuksesta, joka vahvistaa kansalaisten juridisia oikeuksia pohjoismaisten yleissopimusten ja sopimusten hallinnoinnissa. Oikeuksien vahvistaminen voi tapahtua joko perustamalla pohjoismaainen rajaesteasiamiestoimi tai laajentamalla nykyisten asiamiesten toimeksiantoja.

Rajaestetyöstä kerrotaan myös luvuissa 4–5.

4

Pohjoismaiden neuvoston istunnot

Pohjoismaiden neuvoston uuden työjärjestyksen mukaan neuvostolla voi olla varsinainen istunnon lisäksi myös teemaistunto, joista ensimmäinen järjestettiin Reykjavíkissa 23. maaliskuuta. Varsinainen istunto oli samalla neuvoston 60-vuotisjuhlaistunto, ja se pidettiin Helsingissä 30. lokakuuta–1. marraskuuta.

4.1 Teemaistunto Reykjavíkissa

Arktis oli vuonna 2012 Pohjoismaiden neuvoston työn pääaiheita. Se oli yksi Suomen puheenjohtajuusohjelman kolmesta painopistealueesta, ja Arktikseen keskittyi myös neuvoston teemaistunto, joka pidettiin Islannin yleiskäräjillä Reykjavíkissa Pohjolan päivänä 23. maaliskuuta. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun neuvoston istunto pidettiin Islannissa juuri Yleiskäräjätalossa.

Pohjoismaiden neuvosto on jo pitkään osallistunut aktiivisesti poliittiseen keskusteluun arktisen alueen haasteista. Neuvoston näkemyksen mukaan alueella tulee edistää sellaista kehitystä, joka takaa hyvät elinolot alueen asukkaille. Tässä taas pitää löytää tasapaino paikallisväestön, luonnonsuojelun ja luonnonvarojen hyödyntämisen välille.

Vuodesta 1992 lähtien neuvosto on käsitellyt 14 Arktikseen liittyvää ehdotusta, joista 10 on tehty sen aloitteesta. Ehdotukset ovat koskeneet muun muassa tutkimus- ja valvontayhteistyötä, öljyn ja kaasun tuotantoa, merenkulun turvallisuutta sekä tarvetta laatia erityinen arktista aluetta koskeva sopimus. Neuvoston maaliskuuisessa teemaistunnossa käsiteltiin lukuisia uusia ehdotuksia, jotka koskivat yhteispohjoismaista arktista strategiaa (A 1550), arktisen alueen pelastuskapasiteetin rahoittamista, ympäris-

tönsuojelua sekä öljyn ja kaasun tuotantoa (A 1549 ja A 1552), yhteistyötä Arktisen neuvoston kanssa (A 1556), Arktiksen alkuperäiskansojen oikeuksia (A 1554) sekä kieli- ja koulutusasioita (A 1557 ja A 1555). Näistä ehdotuksista hyväksytyjä suosituksia käsitellään tarkemmin luvuissa 5–6.

Teemaistunnon yhteydessä vietettiin myös Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon 50-vuotisjuhlia ja julkistettiin vuoden 2012 kirjallisuuspalkinnon saaja. Palkinnon sai norjalaiskirjailija *Merethe Lindstrøm* teoksestaan *Dager i stillhetens historie*.

4.2 Varsinainen istunto Helsingissä

Pohjoismaisen yhteistyövuoden huipentuma, Pohjoismaiden neuvoston 64. istunto, pidettiin eduskunnassa 30. lokakuuta–1. marraskuuta. Kyseessä oli samalla neuvoston 60-vuotisjuhlaistunto. Istuntoon tuli satakunta parlamentaarikkoa ja lukuisia hallitusten edustajia kaikista Pohjoismaista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Mukana oli myös runsaasti vieraita Baltian maista, Venäjältä ja muualta maailmasta.

Istunnon avanneen neuvoston ja Pohjoismaiden pääministerien huippukokouksen otsikkona oli Pohjoismaisen hyvinvointivaltion haasteet – aihe, joka nivoutuu väestönkehitykseen, rahoitukseen ja maahanmuuttoon. Tulevaan tähyttiin myös istunnon alla julkaistussa Pohjoismaiden neuvoston 60-vuotisjuhlakirjassa ja pamfle-tissa Pohjoismaiden Yhteisöt, jonka kirjoitti Helsingin yliopiston Pohjoismaiden-tutkimuksen keskuksen tutkija *Johan Strang*. Strang korostaa kirjassaan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pohjoismaisen yhteistyön

tärkeimpiin kuuluvana alueena, ja kirjassa käsitellään myös pohjoismaisen yhteistyön muotoja ja ehdotetaan useita radikaaleja muutoksia. Siten kirja on jatkoa vuonna 2009 julkistetulle *Thorvald Stoltenbergin* raportille ja näkemyksille, joita historioitsija *Gunnar Wetterberg* esitteli vuonna 2010 julkaistussa kirjassa *Föbundsstaten Norden* (Pohjoismaiden liittovaltio).

Istunnossa käsiteltiin lukuisia puheenjohtajiston, valiokuntien ja ministerineuvoston ehdotuksia, joista hyväksytyistä suosituksista kerrotaan lisää luvuissa 5–6. Suositusten koko teksti on lisäksi luettavissa kertomuksen liitteestä 1. Istunnossa saatiin myös ministerineuvoston selonteot muun muassa globalisaatiotyöstä, rajaestetyöstä sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta yhteistyöstä. Ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta ja rajaesteselonteosta kerrotaan tarkemmin tässä luvussa ja globalisaatiotyöstä luvussa 5.

Pohjoismaiden neuvoston elokuva-, musiikki- sekä luonto- ja ympäristöpalkinnot jaettiin palkinnonjakotilaisuudessa, joka järjestettiin istunnon yhteydessä Finlandia-talossa. Elokuvapalkinnon sai ruotsalainen elokuva *Play*, jonka on ohjannut ja käsikirjoittanut *Ruben Östlund* ja tuottanut *Erik Hemmendorff*. Musiikkipalkinnon sai islantilainen säveltäjä *Anna Thorvaldsdóttir*. Luonto- ja ympäristöpalkinto taas myönnettiin suomalaiselle ympäristöaktivistille *Olli Manniselle* huomattavasta työstä, jota hän on tehnyt Pohjoismaiden metsien suojelemiseksi ja ruohonjuuritason toimijoiden sitouttamiseksi ympäristötyöhön.

Pohjoismainen kulttuuri näkyi ja kuului myös TING-kulttuurifestivaaleilla, joka tarjosi istuntoviikolla musiikkia, teatteria, kirjallisuustapahtumia, näyttelyitä ja seminaareja ympäri Helsinkiä. Istunnon oheistapahtumista voidaan mainita myös Uusi pohjoismainen muoti -tapahtuma, jossa Nordic Fashion Association esitteli kestävän pohjoismaisen muodin konseptin ja järjesti aiheesta muotinäytöksen.

Pohjoismainen huippukokous

Pohjoismaiden pääministerit ja neuvoston parlamentaarikot keskustelivat istunnon

avanneessa huippukokouksessa pohjoismaisen hyvinvointivaltion haasteista. Vaikka huippukokouksen osanottajat olivatkin hyvin yksimielisiä mallin vahvuuksista, kokouksessa syntyi myös kiivasta keskustelua siitä, miten pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta voidaan parhaiten säilyttää ja miten sitä voidaan kehittää talouden ja väestönkehityksen haasteisiin vastaamiseksi. Hyvinvointimallin modernisointi käynnisti hallitusten edustajien ja kansanedustajien välillä kiivaan keskustelun, joka jakoi istuntoväen selvästi oikeisto- ja vasemmistosiipeen.

Pääministeri *Jyrki Katainen* korosti, että hyvinvointiyhteiskuntaa voidaan puolustaa vain ja ainoastaan, jos pystymme muovaamaan yhteiskunnistamme kasvuyrittäjyyden kotipesä – globaalilla tasolla kilpailukykyisiä maita – ja saamaan tätä kautta riittävästi työpaikkoja ja verotuloja. Jos keskityttäisiin vanhanaikaisesti vastakkainasetteluun ja etujen jakamiseen toistemme kustannuksella, silloin ei puolustettaisi hyvinvointiyhteiskuntaa, vaan jotakin ihmisryhmää toisen kustannuksella, *Katainen* sanoi. Hän myös korosti, että hyvinvointipalvelusektoria pitää kannustaa tuottavuuden, uusien innovaatioiden ja luovuuden aikaansaamiseen.

Neuvoston konservatiivisen puolueyhymän puheenvuoron piti edustaja *Sinube Wallinbeimo* (kok), joka korosti innostuksen, vapauden ja vastuullisuuden hengen luomista yhteiskuntiimme. *Wallinbeimo* kaipasi uutta yhteisöllisyyttä, joka ei ole mahdollinen ilman aktiivista pohjoismaista kansalaista, sekä lisää yrittäjiä, elinvoimaa ja vapautta, mikä taas edellyttää tehokasta rajaesteiden poistoa.

Rajaesteiden poistamisen puolesta puhui myös uuden *Vapaa Pohjoja* -puolueyhymän puheenvuoron pitänyt edustaja *Anne Loubelainen* (ps). Hän totesi, että nuoriso on meidän voimavaramme ja että heidän mahdollisuutensa opiskella ja työskennellä Pohjoismaissa tulisi turvata poistamalla vielä olemassa olevia rajaesteitä ja kehittämällä yhteistä koulutuspolitiikkaa. Opiskelun ja esimerkiksi työharjoittelun suorittaminen toisessa Pohjoismaassa tulisi olla nykyistä yksinkertaisempaa. Lisäksi opiskelijoiden ja muiden vähävaraisten toimeentulo pitäisi turvata yhtäläisesti kaikissa Pohjoismaissa. *Louhelainen* tähdensi myös, että Pohjois-

maissa pitää tulevaisuudessa kiinnittää entistä enemmän huomiota maahanmuuttajien sopeuttamiseen paikalliseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin, jotta heillekin taattaisiin mahdollisuus hyvinvointiyhteiskunnan rakentamiseen.

Edustaja *Satu Haapanen* (vihr) kannatti Louhelaisen näkemyksiä siitä, kuinka meidän pitää saada kaikki nuoret mukaan yhteiskuntaa rakentamaan, ja erityistä huomiota tarvitsee kiinnittää maahanmuuttajanuoriin. Hän puhui myös sivilisaatioiden allianssista, joka on YK:n alainen kansainvälinen prosessi kulttuurien ja uskontojen välisen vuoropuhelun edistämiseksi ja jota olisi syytä tarkastella myös pohjoismaisesta näkökulmasta. Sivilisaatioiden allianssi-sateenvarjon alla kiinnitetään nimenomaan huomiota nuoriin, mediakasvatukseen, koulutukseen ja maahanmuuttoon.

Edustaja *Suna Kymäläinen* (sd) oli huolissaan hyvinvoinnin jakautumisesta ja eriarvoistumisen kasvusta. Hän totesi, että Suomessa köyhän elinajanodote on 13 vuotta vähemmän verrattuna rikkaaseen, ja lisäsi, että köyhien ja rikkaiden eriarvoistumiskehityksen suurimpia ongelmia on julkisen terveydenhoidon lääkäripula.

Neuvoston Suomen-valtuuskunnan puheenjohtaja *Simo Rundgren* (kesk) korosti koulutuksen asemaa ja totesi, että pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan menestys perustuu korkeaan sivistystasoon. Häntä kiinnostikin, miten pääministerit aikovat pitää huolen siitä, että koulutuspolitiikalla, sivistyspolitiikalla ja järkevällä perhepolitiikalla on riittävä asema ja rahoitus hallitusten toiminnassa.

Edustaja *Christina Gestrin* (r) keskittyi puheenvuorossaan ympäristönäkökohtiin ja totesi, että jos Pohjoismaat mielivät vihreän kasvun edelläkävijöiksi, niiden pitää kehittää alan yhteistyötä. Yhtenä mahdollisuutena olisi ympäristötekniikan tuotteiden ja palvelujen yhteispohjoismaisten markkinoiden luominen. Tämä taas edellyttäisi julkisten hankintojen kestävyyskriteerien yhteistä määrittelyä Pohjoismaissa.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei ole virallisen pohjoismaisen yhteistyön osa-alue, mutta aihe puhuttaa yhä enemmän sekä ministereitä että parlamentaarikkoja. Tätä kehitystä on vahvistanut arktisen alueen kehitys ja Norjan entisen ulko- ja puolustusministerin *Thorvald Stoltenbergin* vuonna 2009 laatima raportti alan yhteistyön tiivistämisestä.

Ulkoministerien selonteon antoi istunnossa Norjan ministeri *Espen Barth Eide*. Hän puhui ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön elpymisestä ja kehittymisestä ja mainitsi esimerkkinä Stoltenbergin raportin seurannan etenemisen sekä syyskuussa 2012 pidetyn yhteispohjoismaisen ulko- ja puolustusministerikokouksen. Toimintavuonna Stoltenbergin raportin seuranta jatkettiin pohtimalla Islannin ilmatilan valvontaa, johon osallistumiseen Suomi ja Ruotsi ottivat myönteisen kannan istunnon yhteydessä pidetyssä pääministerikokouksessa. Lisäksi selvitettiin yhteisten diplomaattisten edustustojen perustamista.

Norjan heinäkuun 2011 terroritekojen jälkeen Pohjoismaat ovat kehittäneet yhteiskuntaturvallisuus- ja valmiusyhteistyötään, mikä kattaa pelastuspalvelun, kriisiviestinnän, vapaaehtoisten käytön sekä tutkimuksen ja kehityksen. Lisäksi panostetaan kyberturvallisuuteen esimerkiksi kehittämällä viranomaisille turvallista tietoverkkoa kyberhyökkäyksiin liittyviä toimia varten.

Pohjoismaiden neuvosto on kaivannut ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön virallistamista siten, että sille perustettaisiin oma ministerineuvosto. Eide kuitenkin korosti ulkoministerien näkemystä, jonka mukaan juuri yhteistyön epävirallisuus on sen vahvuus.

Neuvoston presidentti *Kimmo Sasi* (kok) mainitsi Stoltenbergin raporttiin sisältyneen ja vuonna 2011 hyväksytyyn yhteispohjoismaisen solidaarisuusjulistuksen, joka koskee vastavuoroista apua luonnosta ja ihmisestä johtuvien katastrofien sekä tietoverkko- ja terrori-iskujen yhteydessä. Sasi korosti, että Pohjoismaiden pitäisi nyt osoittaa, että solidaarisuusjulistus todella

merkitsee jotakin. Päätös Islannin ilmavalvontaan osallistumisesta onkin tässä mielessä iso askel eteenpäin yhteisessä ulko- ja puolustuspolitiikassa.

Islannin ilmavalvonta herätti istuntosalissa keskustelua muun muassa siitä näkökulmasta, että asiasta ei ole käyty lainkaan kansalaiskeskustelua. Keskustelu olisi auttanut vähentämään ilmavalvonnasta vallitsevia väärinkäsityksiä. Ulkoministeri *Erkki Tuomioja* totesi, että Suomen hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta oli jo keväästä alkaen käsitellyt ja valmistellut vastauksen antamista Islannille myönteisessä hengessä. Nyt vastaus on annettu niiden selvitysten perusteella, jotka ovat olleet tähän asti mahdollisia. Edelleenkin on jäljellä selvitetäviä asioita, ja näitä selvityksiä tarvitaan silloin, kun asia esitellään lopullisessa muodossaan eduskunnalle. Tuomioja myös korosti, että Islannin ilmavalvonnassa ei ole kyse ilmatilan puolustamisesta tai Nato-tehtävistä. Hän totesi, että asiassa päädyttäneen lopulta ratkaisuun, joka vahvistaa sitä jo muutaman vuoden jatkunutta pohjoismaisen puolustusyhteistyön tiivistämistä, jota Suomen Puolustusvoimat itse pitää omille tehtävilleen ja kehitykselleen hyödyllisenä.

Puolustusministerien selonteon antoi pohjoismaisen puolustusyhteistyön NORDEFCON puheenjohtajamaan Tanskan edustaja *Villy Søvndal*. Hän mainitsi Pohjoismaiden yhteistyöpanostuksista esimerkkinä Itä-Afrikan, jossa Pohjoismaiden tavoitteena on vahvistaa alueen valmiuksia vastata itse omiin turvallisuushaasteisiinsa. Toinen esimerkki Pohjoismaiden operatiivisesta yhteistyöstä on Afganistan. Lisäksi Pohjoismaat panostavat materiaaliyhteistyöhön sekä yhteisen kapasiteettinsa hyödyntämiseen esimerkiksi taktisissa ilmakuljetuksissa.

Rajaesteet

Yhteistyöministerien rajaesteselonteoko

Rajaesteselonteon antoi Ahvenanmaan yhteistyöministeri *Veronica Thörnroos*. Hän totesi, että ympäristöpolitiikasta puhuttaessa ollaan huolissaan siitä, että saasteet eivät tunne rajoja. Työmarkkina-, sosiaali- ja koulutuspolitiikasta puhuttaessa taas ollaan

huolissaan siitä, että juuri rajat estävät kehityksen.

Pohjoismaiden hallitusten rajaestetyö jatkui ministerineuvoston Norjan-puheenjohtajakaudella siten, että yhteistyöministerielle tiedotettiin joka kokouksessa työn etenemisestä kussakin virkamieskomiteassa ja ministerineuvoston rajaestefoorumissa. Yhteistyöministerien lisäksi työ- ja sosiaaliministerit ovat teettäneet tutkimuksen oman alansa rajaesteistä, ja tuloksia hyödynnetään tulevassa rajaestetyössä.

Yhteistyöministerit käynnistivät toimintavuonna myös selvitystyön, jonka on määrä poikia rajaestetyölle monivuotinen ja sektorienvälinen toimintasuunnitelma vuodesta 2014 eteenpäin. Tavoitteena on ennen kaikkea työn velvoittavuuden lisääminen, selkeiden tavoitteiden asettaminen sekä koordinoinnin tehostaminen. Thörnroos tähdensi myös ennalta ehkäisevää rajaestetyötä, jota tehdään lainvalmistelun yhteydessä, sekä kansalaisille suunnatun rajaestetiedotuksen tehostamista.

Yhteistyöministerien rajaesteselonteon mukaan lokakuusta 2011 elokuuhun 2012 ulottuneella kaudella ratkaistiin 10 rajaestettä. Sosiaali- ja terveysalalla saatiin ratkaistua yksi hankalimmista rajaesteistä: mahdollisuus työskennellä kahdessa eri maassa samanaikaisesti eri työnantajille. Ongelmana on ollut se, että EU-sääntöjen mukaan henkilö, joka asuu yhdessä ja työskentelee toisessa maassa, mutta tekee töitä myös asuinmaassaan, kuuluu asuinmaansa sosiaaliturvan piiriin. Tällöin toisen maan (usein pääasiallisen työskentelymaan) työnantaja joutuu maksamaan sosiaaliturvakulut työntekijän asuinmaahan. Ongelma saatiin ratkaisua EU-asetuksen muutoksen myötä. Lisäksi Pohjoismaat allekirjoittivat uuden sosiaaliturvasopimuksen, joka sisältää tarkempia määräyksiä EU-sääntöjen soveltamisesta Pohjoismaissa ja selvittää määräysten tulkintaa sekä yksinkertaistaa hallinnollisia vaiheita. Hallinnon helpottaminen taas tukee rajaestetyötä.

Työmarkkina-alalla Norjan viranomaiset ovat päättäneet, että säännöllisesti Norjassa työskentelevän mutta Norjan ulkopuolella sijaitsevassa asunnossaan asuvan henkilön ei voida katsoa asuvan Norjassa silloinkaan, kun työttömyys- tai työjaksot kestävät yli

viikon kerrallaan. Tämä merkitsee huomattavaa helpotusta kyseisille henkilöille niin verotuksen kuin käytännön asioiden kannalta.

Oikeusosalalla allekirjoitettiin Pohjoismaiden välinen perintöä koskeva sopimus. Sen myötä Pohjoismaiden ja EU:n säännöt ovat lähentyneet toisiaan, ja samalla on saatu säilytettyä yhteiset ja yksinkertaiset säännöt muun muassa pesänselvityksestä. Tämä merkitsee myös sitä, että perintöä ja pesänselvitystä koskevat pohjoismaiset päätökset voidaan hyväksyä ja panna täytäntöön suoraan kaikkialla Pohjolassa.

Elinkeinoalalla saatiin ratkaistua rajaeste, joka rajoitti Ruotsissa kulkevien, kansainvälisissä kuljetuksissa käytettävien raskaiden kuorma-autojen enimmäispainon 40 tonniin. Tästä kärsivät erityisesti Pohjoismaiden kuljetusyritykset, koska Pohjoismaat yleisesti sallivat painavampia kuorma-autoja kuin monet Manner-Euroopan maat. Pikainen muutos Ruotsin tieliikenneasetuksen soveltamiseen sai olosuhteet palautumaan aiemman käytännön mukaisiksi.

Lisäksi vuoden aikana käynnistettiin ja saatiin päätökseen erilaisia hankkeita ja toimintoja, joiden tavoitteena on edistää ihmisten ja yritysten liikkuvuutta Pohjoismaissa. Näistä voidaan mainita Pohjoismaiden yhteisten rakennusmarkkinoiden edellytysten parantaminen, jossa selvitetään rakennusalan rajaesteitä ja pyritään poistamaan niitä. Toinen esimerkki on rakennusalan vihreitä teknisiä normeja ja standardeja koskeva yhteistyö, jossa selvitetään teknisten normien ja standardien pohjoismaista koordinoitua sekä laaditaan ehdotuksia esteiden poistamisesta.

Ministerineuvosto korostaa kuitenkin, että rajaesteitä väistämättä esiintyy, koska nykyiset kansalliset säännöt on yleensä luotu tietoisten kansallisten arviointien pohjalta. Maiden eri näkemykset ja painotukset kuvaavat maiden erilaisia perinteitä ja poliittisia kehityksiä tai eroja parlamenttien kokoonpanoissa. Toisaalta Veronica Thörnroos korosti rajaesteselonteossa, että yhteistyöministerien työn edistyminen edellyttää parlamentaarista keskustelua, ja hän kiitteli Pohjoismaiden parlamenteissa keväällä käytyjen rajaestekeskustelujen antia.

Istuntokeskustelu

Parlamenttien huhtikuuisista rajaestekeskusteluista puhui myös yhteistyöministeri *Alexander Stubb*. Hän viittasi Suomen hallituksen rajaesteselonteosta hyväksytyyn eduskunnan kannanottoon, jonka hallituksen edellytetään ottavan työssään huomioon. Kannanotossa painotetaan, että Suomea koskevia lakeja sekä EU-direktiivi- tai asetusehdotuksista tehtäviä lakeja pitää tarkastella myös pohjoismaisessa kontekstissa. Lisäksi siinä korostetaan, että poliittisella tasolla tulee antaa selvä ohjeistus rajaesteiden poistamiseksi, koska aika usein käy niin, että korkealta tasolta korostetaan rajaesteiden poistamista, mutta sektorikohtaiset ministeriöt eivät ota tätä kuuleviin korviinsa. Siksi Stubb toivoi, että valmisteilla olevan rajaestetoimintaohjelman toimeenpano saataisiin vuoden 2013 syysistunnossa vauhtiin mahdollisimman korkealla poliittisella tasolla, eli rajaestejulistuksella, jonka esittäisivät pääministerit.

Ministerineuvoston rajaestefoorumin puheenjohtaja *Ole Norrback* totesi, että pääministerijulistus olisi varmasti hyvä asia, mutta ennen kaikkea tarvitaan arkista poliittista ohjausta, koska kyse on arkipäiväisistä asioista. Julistuksen odottelu ei auta, vaan ohjausta tarvitaan joka päivä. Norrbackin mukaan rajaestefoorumi törmää tuon tuosta siihen, että sen argumentointi ei saa vastakaikua virkamieskomiteoissa ja ministerineuvostoissa. Yhteistyöministerit ja pääministerit saivat kyllä kiitosta, mutta yleisesti Norrback totesi, että parlamentaarikot tuntuvat olevan aiheesta kiinnostuneempia kuin hallitukset, vaikka rajaestefoorumi on juuri hallitusten asettama. Parlamenttien huhtikuuisia rajaestekeskusteluja Norrback kiitteli historiallisiksi.

Norrback summasi rajaestefoorumin viidennen toimintavuoden toteamalla, että kriittinen tarkastelu ei oikeuta ruusuksia kuvitelmia, joita neuvostolla oli rajaesteiden lopullisesta ratkaisemisesta foorumin perustamisen yhteydessä. Vuosittain häviää kymmenkunta estettä, mutta määrän pitäisi olla huomattavasti suurempi. Samalla on pulpannut uusia esteitä, joten saldo tuskin on plussan puolella. Suurimmat edistysaskeleet onkin otettu näkyvyys- ja resurssipuolel-

la. Rajaestetyö on saanut lisää resursseja pohjoismaisittain, kansallisesti ja alueellisesti, ja Haloo Pohjola -neuvontapalvelu on auttanut merkittävästi tiedonkeruussa ja kansalaisten tiedottamisessa. Näkyvyys taas on lisääntynyt mediassa ja ennen kaikkea poliittisessa keskustelussa. Eniten tarvitaan kuitenkin poliittisen ohjauksen lisäämistä ja selkeyttämistä, Norrback korosti.

Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja *Simo Rundgren* (kesk) viittasi Suomen rajaestekeskustelun loppumietinnön ajatukseen siitä, että esimerkiksi Suomen ja Ruotsin raja-alueita Tornionlaaksossa ajateltaisiin pilottihankkeena, jolla etsittäisiin erilaisia ratkaisuja ongelmiin. Näillä raja-alueilla kun on aivan omanlaisensa ongelmat: päivittäinen työssäkäynti, yritysten toiminta molemmin puolin rajaa sekä opiskelijoitten harjoittelumahdollisuudet toisella puolella rajaa. Hän kysyikin ministeriltä, voitaisiinko raja-alueilla toteuttaa poikkeus- tai pilottihankkeita, joissa lainsäädännöllä mahdollistettaisiin joustava rajat ylittävä yhteistyö. Ruotsin yhteistyöministeri piti ehdotusta kiinnostavana, mutta ei halunnut ottaa kantaa mahdolliseen Suomen ja Ruotsin väliseen pilottihankkeeseen.

Edustaja *Suna Kymäläinen* (sd) tähdensi, että rajaesteissä on kyse varsinkin rajaseuduilla asuvien ihmisten arjesta, silloin kun he käyttävät hyväkseen oikeuttaan vapaaseen liikkumiseen ja Pohjoismaiden vapaita työmarkkinoita. Hän muistutti, että vaikka Helsingin sopimuksen mukaan Pohjoismaiden kansalaisia on kohdeltava tasavertaisesti oman maan kansalaisten kanssa, kevään rajaestekeskusteluissakin saatiin todeta, että tämä ei suinkaan pidä paikkaansa. Neuvoston kansalais- ja kulluttajavaliokunta kuulee usein ongelmista, joihin ihmiset törmäävät tehtyään osan työurastaan toisessa Pohjoismaassa ja tultuaan sen jälkeen työkyvyttömiksi. Jos ihminen saa oikeuden ennenaikaiseläkkeeseen tai sairauseläkkeeseen sen perusteella, minkä maan sosiaalivakuutuksen piiriin on kuulunut, korvauskin määritetään näissä maissa kussakin erikseen. Niinkin voi käydä, että jollekulle myönnetään sairauskorvaus yhdessä Pohjoismaassa mutta evätään toisessa. Näin ollen ihmistä, joka on työskennellyt Pohjoismaiden avoimilla työmarkkinoilla,

rangaistaan siitä, että hän on muuttanut maasta toiseen. Kymäläinen korostikin, että ihmisten arkea haittaavien rajaesteiden rai-vaaminen on jatkuvasti ajankohtainen asia, joka vaatii kaikilta aktiivista panosta nyt ja tulevassa.

Edustaja *Lauri Heikkilä* (ps) painotti, että kansanedustajien pitää tuoda pohjoismaiset näkemyksensä esiin ja pyrkiä siihen, että rajaesteitä synnyttävät lainsäädäntöerot saadaan poistettua. Esimerkiksi elintarvikealalla pelkästään Euroopan unionin asetukset ja direktiivit muuttavat tilannetta jatkuvasti, ja kehityksen tuloksena syntyy uusia esteitä. Pohjoismaiden onkin tärkeää tehdä yhteistyötä, jotta unionin synnyttämää tarpeetonta byrokratiaa voidaan Pohjoismaiden välillä vähentää. Hän korosti myös, että jäsenmaiden valvonnan on oltava riippumatonta ja riittävän yhdenmukaista, jotta maataloudenharjoittajien toimintaedellytykset säilyvät.

Yhteistyöministerien kyselytunti

Edustaja *Sinube Wallinbeimo* (kok) viittasi yhteistyöministerien kyselytunnilla Pohjoismaiden ja EU:n keskinäisriippuvuuden syventymiseen ja totesi, että esimerkiksi valtaosa rajaesteistä linkittyy EU:n toimintaan ja Pohjoismaiden kyvyttömyyteen ehkäistä esteiden muodostumista EU:n päätöksenteossa. Wallinheimon mukaan Pohjoismaiden EU-vaikuttamisen kehittymisen haasteena on ollut riittävän selkeän ja ennakoivan kokonaiskuvan puuttuminen. Hän pohtikin, onko yhteistyöministerien vuotuinen selonteko riittävä, vai tarvitaanko jotakin muuta velvoittavampaa järjestelmää. Ministeri *Alexander Stubb* vastasi, että yhteistyö on aiempaa parempaa ja että useimmat ministerineuvoston sektorit vaihtavat EU-tietoja säännöllisesti. Pohjoismainen EU-yhteistyö on Stubbin mukaan myös tärkeämpää kuin koskaan nyt, kun monet EU-maat ovat protektionistisia ja suhtautuvat skeptisesti sisämarkkinoihin.

Edustaja *Lauri Heikkilä* (ps) totesi, että Pohjoismaiden tulee syventää yhteistyötään myös Euroopan tasolla etenkin nyt, kun EU aikoo kasvattaa muutenkin ylisuurta budjetiaan. Tanska haluaa alennuksen jäsenmaksusuosuuteensa, ja Heikkilä kysyikin, voisivat-

ko Pohjoismaiden hallitukset työskennellä yhdessä sen eteen, että Tanska ja Suomi saisivat molemmat alennuksen EU-jäsenmaksusta. Ruotsillahan se jo on. Stubb vastasi, että Suomi tekee jatkuvasti laskelmia siitä, mikä on meille hyödyksi ja mikä haitaksi EU:n budjettineuvotteluissa 2014–2020. Hän totesi, että Suomi maksaa nykyään EU:lle nettona noin 500 miljoonaa euroa vuodessa, eli vähän yli 100 euroa per henkilö. Hän myös korosti, että Suomi ei ole nettomaksajista läheskään suurin. Esimerkiksi Ruotsi on huomattavasti suurempi nettomaksaja kuin me, kuten myös Tanska. Pohjoismaat tekevät yhteistyötä monella alalla, mutta EU:n budjettineuvotteluissa maat seisovat yksin, ja silloin kannattaa Stubbin mukaan kansallisen intressin nimissä katsoa, onko Suomelle hyötyä maksupalautuksesta vai ei.

Edustaja *Tuula Peltonen* (sd) viittasi Tanskan yhteistyöministerille viime istunnossa esittämäänsä kysymykseen siitä, miksi Tanskassa ei ainoana Pohjoismaana ole virallisesti tunnustettua viittomakieltä. Peltonen tiedusteli, oliko asiassa edistytty sitten viime istunnon. Tanskan ministeri *Manu Sareen* totesi, että toisin kuin muissa Pohjoismaissa Tanskassa ei ole varsinaista kielilakia, jonka mukaan maan virallinen kieli on tanska. Siten myöskään viittomakielellä ei ole virallisen kielen asemaa, mutta Sareenin mukaan se ei tarkoita viittomakielen ja viittomakielen tulkkauksen olevan Tanskassa huonommassa asemassa muihin maihin verrattuna.

Ruotsin puheenjohtajuusohjelma 2013

Pohjoismaiden ministerineuvoston Ruotsin-puheenjohtajakauden ohjelman esitteli pääministeri *Fredrik Reinfeldt*. Pohjoismainen malli uuteen aikaan -ohjelman lähtökohtana on pohjoismainen hyvinvointimalli ja siihen kohdistuvat haasteet: syrjäytymisen ehkäisy, kilpailukyyn vahvistaminen, yhteiskunnan kestävä kehityksen varmistaminen sekä väestön ikääntymisen seurausten hallinta. Puheenjohtajakaudellaan Ruotsi haluaa syventää pohjoismaista hallitusyhteistyötä, joka liittyy näiden suurten yhteisten haasteiden kohtaamiseen.

Ruotsi haluaa yhteisvoimin torjua nuorisotyöttömyyttä, kehittää kestävä kaivos-toimintaa, vähentää päästöjä sekä edistää työssäoppimista. Panostusten lähtökohtana on vakaa usko siihen, että pohjoismaisen yhteistyön lisääminen voi auttaa Pohjoismaita yhteiskunnallisten haasteiden kohtaamisessa.

Ruotsin puheenjohtajakaudella jatketaan myös pyrkimyksiä rajat ylittävän liikkuvuuden helpottamiseksi. Ruotsi johtaa vuonna 2013 työtä, jossa arvioidaan rajaestetyön organisaatio. Tavoitteena on selvittää, onko organisaatio optimaalinen rajaesteiden tunnistamisen ja poistamisen kannalta.

5

Puheenjohtajisto

Puheenjohtajistolla oli vuoden aikana kuusi kokousta, joissa käsiteltiin muun muassa rajaestetyötä, neuvoston suositusten seurannan tehostamista, ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä ja muita kansainvälisiä asioita sekä pohjoismaista yhteistyöbudjettia. Suomi oli vuonna 2012 neuvoston puheenjohtajamaa, ja puheenjohtajiston puheenjohtajana toimi neuvoston presidentti, edustaja *Kimmo Sasi* (kok) ja varapuheenjohtajana edustaja *Silvia Modig* (vas).

Puheenjohtajiston hyväksymien esitysten ja sen käsittelemistä ehdotuksista hyväksytyjen suositusten koko teksti on luettavissa toimintakertomuksen liitteestä 2.

5.1 Rajaesteet

Työ Pohjoismaiden välisten rajaesteiden torjumiseksi on tiivistynyt viime vuosina. Työtä on priorisoitu sekä kansallisesti että pohjoismaisella tasolla ja siihen on osoitettu lisää varoja. Aiheeseen kohdistuvaa huomiota on lisännyt huomattavasti Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaestefoorumin työ, jossa on *Ole Norrbackin* johdolla otettu esiin konkreettisia tapauksia ja ehdotettu niihin ratkaisuja.

Ministerineuvoston rajaestetyö

Ministerineuvoston puheenjohtajamaan Norjan aloitteesta rajaesteet otettiin vuoden aikana usean virkamieskomitean ja ministerineuvoston kokouksen asialistalle. Puheenjohtajamaa pyysi kaikkia virkamieskomiteoita ja ministerineuvostoja tarkastelemaan konkreettisia rajaesteitä ja pyrkimään löytämään ratkaisuja niihin. Yhteistyöministerit (MR-SAM) taas ovat pyytäneet, että Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö

laatisi jokaiseen yhteistyöministerien kokoukseen tilanneraportin kaikista ajankohtaisista rajaesteasioista ja ilmoittaisi siinä, onko yhteistyöministerien syytä vauhdittaa työtä jonkin tietyn rajaesteen osalta.

Työelämän virkamieskomitea (ÄK-A) asetti yhdessä sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitean (ÄK-S) kanssa vuonna 2010 yhteisen asiantuntijaryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää ja ratkaista työmarkkinoihin, sosiaalialaan ja sosiaaliturvaan liittyviä rajaesteitä. Työryhmä esitti loppuraporttinsa huhtikuussa 2012. Sosiaali- ja työmarkkinaministerit ovat käsitelleet raporttia ja kehottaneet konkreettisten rajaesteiden ratkomisen jatkamista virkamieskomiteoissa. Rajaesteraportti on myös lähetetty lausuntokierrokselle Pohjoismaiden hallituksille, ja lausuntovastaukset käsitellään näissä kahdessa ministerineuvostossa.

Pohjoismaiset yhteistyöministerit ovat parhaillaan laatimassa rajaestetyölle monivuotista sektorienvälistä toimintasuunnitelmaa, joka on määrä esitellä vuoden 2013 istunnossa. Osana tätä prosessia hallitukset tarkastelevat työn järjestämistä sekä oman maansa hallinnossa että Pohjoismaiden tasolla. Tavoitteena on, että rajaestetyön uusi toimintasuunnitelma tulisi voimaan tammikuussa 2014.

Yhteistyöministerien rajaesteselonteon mukaan lokakuusta 2011 elokuuhun 2012 ulottuneella kaudella ratkaistiin 10 rajaestettä. Sosiaali- ja terveysalalla saatiin ratkaista yksi hankalimmista rajaesteistä: mahdollisuus työskennellä kahdessa eri maassa samanaikaisesti eri työnantajille. Lisäksi Pohjoismaat allekirjoittivat uuden sosiaaliturvasopimuksen, joka sisältää tarkempia määräyksiä EU-sääntöjen soveltamisesta Pohjoismaissa. Oikeuslalla allekirjoitettiin Pohjoismaiden välinen perintöä koskeva sopimus, jonka myötä perintöä ja pesän-

selvitystä koskevat pohjoismaiset päätökset voidaan hyväksyä ja panna täytäntöön suoraan kaikkialla Pohjolassa. Elinkeinoalalla saatiin ratkaistua kuljetusyrittäjiä haitannut rajaeste, joka rajoitti Ruotsissa kulkevien, kansainvälisissä kuljetuksissa käytettävien raskaiden kuorma-autojen enimmäispainon 40 tonniin. Lisäksi vuoden aikana käynnistettiin ja saatiin päätökseen erilaisia hankkeita ja toimintoja, joiden tavoitteena on edistää ihmisten ja yritysten liikkuvuutta Pohjoismaissa muun muassa rakennus- ja alalla.

Ministerineuvosto korostaa kuitenkin, että rajaesteitä väistämättä esiintyy, koska nykyiset kansalliset säännöt on yleensä luotu tietojen kansallisten arviointien pohjalta. Maiden eri näkemykset ja painotukset kuvaavat maiden erilaisia perinteitä ja poliittisia kehityksiä tai eroja parlamenttien kokoonpanoissa.

Parlamentaarinen rajaestetyö

Kaikkien Pohjoismaiden parlamenteissa käytiin 11.–25. huhtikuuta ensimmäistä kertaa parlamentaariset teemakeskustelut Pohjoismaiden välisistä rajaesteistä. Aloite keskustelujen järjestämiseen tuli Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2011 puheenjohtajamaalta Suomelta, Pohjoismaiden neuvostolta sekä pohjoismaiselta rajaestefoorumilta. Keskusteluissa käsiteltiin muun muassa vapaiden ja joustavien työmarkkinoiden turvaamista, koulutusten ja tutkintojen keskinäistä tunnustamista sekä konkreettisia toimia esimerkiksi rakennusalalla sekä verotus- ja eläkeasioissa.

Puheenjohtajisto oli erittäin tyytyväinen teemakeskustelujen antiin, sillä esiin tuli monia hyviä ja konkreettisia ehdotuksia nykyisten rajaesteiden poistamiseksi ja uusien ehkäisemiseksi. Vaikka ongelmia on analysoitu ja niiden olemassaolosta on tiedetty pitkään, Pohjoismaiden välillä on edelleen tarpeettomia esteitä, joiden poistaminen vaatii poliittista tahtoa. Aivan liian usein asenteet ovat kuitenkin protektionistisia ja kansallisia, kun pitäisi muuttaa vallitsevia sääntöjä tai vakiintuneita käytäntöjä. Toisaalta puheenjohtajisto tunnustaa, että on olemassa rajaesteitä, joita ei voi poistaa, ja näistä on myös tiedotettava selvästi.

Puheenjohtajisto laati teemakeskustelujen pohjalta Pohjoismaiden hallituksille osoitetun laajan ehdotuksen rajattomasta Pohjolasta (A 1565). Ehdotuksen pohjalta hyväksyttiin Helsingin istunnossa suositus nro 15. Se sisältää lukuisia rajaesteiden poistamista käsitteleviä konkreettisia ehdotuksia, jotka koskevat asumista ja kansalaisoikeuksia, työskentelyä, opiskelua ja rajaestetyön organisointia. Ehdotuksista voidaan mainita vammaisten vapaan liikkuvuuden turvaaminen, kuntoutuksen ja varhaiseläkkeen sääntöjen yhtenäistäminen, rakennusalan EU-standardeihin liittyvä yhteistyö, työttömyysvakuutuslainsäädäntöjen koordinointi, opintotukea ja -lainaa koskevien sääntöjen yhtenäistäminen sekä rekisteröityjä parisuhteita koskeva pohjoismainen sopimus, jonka avulla varmistetaan samat oikeudelliset vaikutukset toisessa Pohjoismaassa.

Rajaestetyön organisoinnista suositettiin, että hallitukset luovat Pohjoismaiden ministeriöihin järjestelmän tai rutiinin varmistamaan, ettei uusia rajaesteitä synny kansallista lainsäädäntöä laadittaessa. Lisäksi hallitusten tulisi kehittää pysyvät yhteistyörakenteet EU-lainsäädäntöä toteutettaessa, jotta voitaisiin taata yhdenmukainen EU-säädösten täytäntöönpano. Hallitusten tulisi niin ikään aloittaa vuotuinen raportointi rajaestetyön tilanteesta Pohjoismaiden parlamenteissa sekä jatkaa rajaestefoorumin toimeksiantoa 1. tammikuuta 2014 lähtien.

Puheenjohtajisto käsiteli toimintavuonna myös neuvoston sosiaalidemokraattisen ryhmän tekemän jäsenehdotuksen A 1558 rajaesteasiamiestoimen perustamisesta. Ehdotuksessa esitetään, että Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisuuteen tulisi perustaa asiamiestä vastaava taho, johon kansalaiset voisivat ottaa yhteyttä, jos heidän pohjoismaisia oikeuksiaan olisi loukattu. Pohjoismaisilla oikeuksilla tarkoitetaan pohjoismaisiin sopimuksiin kirjattuja oikeuksia, jotka liittyvät etenkin asumiseen, koulutukseen ja työhön. Puheenjohtajiston mietinnön pohjalta hyväksyttiin istunnossa Pohjoismaiden hallituksille osoitettu suositus nro 16. Siinä hallituksia kehoitetaan pyrkimään yksimielisyyteen maiden välisestä sopimuksesta, joka vahvistaa kansalaisten juridisia oikeuksia pohjoismaisten yleissopimusten ja sopimusten hallinnoinnissa. Oikeuksien

vahvistaminen voi tapahtua joko perustamalla pohjoismainen rajaesteasiamiestoimi tai laajentamalla nykyisten asiamiesten toimiksiantoja.

5.2 Globalisaatiotyö

Puheenjohtajisto on seurannut tiiviisti pohjoismaisen päiväjärjestyksen yhdeksi pääaiheeksi tullutta globalisaatiotyötä, jonka käynnistymiseen Pohjoismaiden neuvosto aikanaan aktiivisesti vaikutti. Globalisaatiotyön lähtökohtana oli pääministerien kokous Punkaharjulla vuonna 2007. Kokous johti niin sanottuun globalisaatioaloitteeseen, jota voidaan pitää uutena pohjoismaisena panostuksena globaalien haasteiden kohtaamiseen. Sen tavoitteena on ollut kehittää pohjoismaista mallia, lisätä kilpailukykyä sekä profiloida ja esitellä Pohjoismaita edelläkävijänä.

Globalisaatioaloitteen tavoitteiden saattamiseksi ministerineuvosto on käynnistänyt vuoden 2008 jälkeen 22 konkreettista hanketta, joista pääosa päättyy vuosina 2012–2013. Istunnossa yhteistyöministerit antoivatkin viimeisen selontekonsa aiheesta. Sen mukaan Pohjoismaat ovat ottaneet globalisaatioaloitteen myötä vastuuta ilmastasioista ja panostaneet muun muassa ympäristö- ja energiayhteistyöhön, energiatehokkaaseen rakentamiseen sekä kestäviin liikenneratkaisuihin. Lisäksi on tehty Pohjoismaita tunnetuksi esimerkiksi Shanghain maailmannäyttelyssä. Kulttuurin saralla on panostettu erityisesti luoviin aloihin, kuten elokuvaan ja uuteen pohjoismaiseen ruokaan. Lisäksi on kehitetty terveysalan innovaatioita, poistettu rajaesteitä ja järjestetty globalisaatiofoorumeita, joissa pääministerit ovat keskustelleet yhteistyön kehittämistä.

Koska globalisaatio-käsitteen alle voidaan sijoittaa hyvin erilaisia asioita, Pohjoismaiden neuvosto on pyrkinyt konkretisoimaan aihepiiriä määrittelemällä globalisaatiotyölle painopistealueita. Istuntonkeskustelussa puheenjohtajisto suhtautui pääosin myönteisesti globalisaatioaloitteen toteutustapaan, mutta kritisoi kuitenkin globalisaatioaloitetta siitä, että uusien hankkeiden rahoittaminen vähensi budjettiproses-

sin liikkumavaraa monena vuonna. Hyvää taas oli se, että globalisaatioaloite on edistänyt uusien yhteistyömuotojen syntymistä Pohjoismaiden välille varsinkin koulutus-, tutkimus- ja ympäristöalalla. Puheenjohtajisto toivoo, että globalisaatiotyön tuloksia seurataan tehokkaasti tulevina vuosina.

Globalisaatiotyöhön liittyi myös puheenjohtajiston toimintavuonna käsittelemä sosiaalidemokraattisen ryhmän jäsenehdotus A 1511 hyvinvointipolitiikasta globaalissa maailmassa. Ehdotuksessa todetaan, että hyvinvointivaltioon kohdistuu painetta globaalissa maailmassa, joten nyt tarvitaan uusia ratkaisuja hyvinvointivaltion säilyttämiseksi. Tämä koskee monia politiikan aloja, muun muassa taloutta, ympäristöä, demografista ja sosiaalista kehitystä, työmarkkinaoloja ja integraatioasioita. Pohjoismaiden tulisi koota ja vaihtaa tietoa uudesta tutkimuksesta, uusista ideoista ja tehokkaista poliittisista toimista, jotka osaltaan auttavat vastaamaan haasteisiin.

Puheenjohtajiston mietinnön pohjalta hyväksyttiin suositukset 1–2. Niistä ensimmäisessä Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan laatimaan katsaus nykyisistä ohjelmista ja toimista, joiden tavoitteena on vastata pohjoismaisia hyvinvointivaltioita odottaviin väestönkehityksen haasteisiin. Lisäksi kehoitetaan edistämään ikääntyneiden liikkuvuutta Pohjoismaissa lisäämällä valinnanvapautta terveydenhuolto- ja hoivapalveluissa. Hallitusten tulisi niin ikään lisätä harvinaisia diagnooseja, erityistason sairaanhoitoa, elinsiirtopalvelujen koordinoitua sekä raja-alueiden sairaankuljetuspalveluita koskevaa yhteistyötä.

Jälkimmäinen suositus koski Pohjoismaiden hyvinvointihaasteisiin vastaavan ohjelman ja toimintasuunnitelman toteuttamista. Siinä Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan käynnistämään Pohjoismaiden hyvinvointihaasteisiin keskittyvä ohjelma ja laatimaan hallitusten yhteinen toimintasuunnitelma Pohjoismaiden vahvistamiseksi alueena globalisaation haasteissa. Lisäksi todetaan, että Pohjoismaiden tulisi yhdessä keskustella valtion ja työmarkkinaosapuolten ainutlaatuisen kolmikantayhteistyön kehittämisestä, jotta maat voivat vastata globalisaation haasteisiin parhaalla mahdollisella tavalla. Pohjoismaiden tulisi niin ikään hyödyntää

kokemuksiaan onnistuneesta kotouttamisesta rajojen yli ja tunnistaa kotouttamisen haasteet ratkaisujen löytämiseksi.

5.3 Kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi toimintavuonna puheenjohtajiston ehdotuksen A 1571 neuvoston kansainväliseksi strategiaksi, jonka nimenä on Pohjoismaat dynaamisena toimijana Pohjois-Euroopassa ja Pohjois-Atlantilla. Siinä todetaan, että neuvosto haluaa vahvistaa ulko- ja turvallisuuspoliittista työtä ja löytää keinon tehdä siitä osa virallista hallitusten välistä yhteistyötä. Samanaikaisesti neuvosto haluaa vahvistaa EU-panostustaan varsinkin Euroopan parlamentin pohjoismaisten jäsenten suuntaan. Muilla kansainvälisyyden osa-alueilla, kuten Venäjän parlamenttien ja Itämeren valtioiden kanssa tehtävässä yhteistyössä, taas on saavutettu tilanne, jossa ei ole tarvetta uusille kontakteille vaan pikemminkin poliittiselle syvyydelle. Yleisesti Pohjoismaiden neuvosto haluaa panostaa etenkin niihin kansainvälisiin yhteyksiin, jotka voivat johtaa yhteisiin poliittisiin aloitteisiin.

Käytännössä neuvosto tekee kansainvälistä yhteistyötä järjestämällä yhteisiä kokouksia ja osallistamalla yhteistyökumppaneiden kokouksiin, toteuttamalla opinto-ohjelmia ja hyödyntämällä parlamentaarista verkostoa myös muissa alueellisissa organisaatioissa. Neuvosto pyrkii aktiivisesti saavuttamaan poliittisia tavoitteita myös muun muassa Itämeren alueen, Arktiksen, Barentsin ja pohjoisen ulottuvuuden parlamentaarisisissa elimissä.

Päävastuu Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisestä toiminnasta on puheenjohtajistolla, mutta kansainvälisessä strategiassa korostetaan myös valiokuntien osallistamista työhön, sillä kansainvälisten yhteyksien tavoitteena on vaihtaa kokemuksia ja ottaa oppia toisten parhaista käytännöistä.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Pohjoismaiden neuvosto pyrkii aktiivisesti vahvistamaan ulko- ja puolustuspolitiikan pohjoismaista näkökulmaa. Alan pohjois-

mainen yhteistyö on tiivistynyt etenkin vuonna 2009 julkaistun ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan *Thorvald Stoltenbergin* raportin sekä vuonna 2010 julkaistun, Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä koskevan Gade–Birkavin raportin seurannan kautta.

Puheenjohtajisto on linjannut, että neuvoston tehtävänä on nimenomaan vauhdittaa Stoltenbergin raportin seuranta. Erityisesti on keskitytty yhteiskuntaturvallisuuteen. Aiheesta hyväksyttiin neuvoston vuoden 2010 istunnossa suositus nro 13, jossa Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille, että ne vauhdittavat yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvän pohjoismaisen yhteistyön vahvistamista. Sittenmin Pohjoismaiden hallitukset ovat panostaneet yhteiskuntaturvallisuuteen useilla aloilla. Huomattava edistysaskel oli keväällä 2011 hyväksytty yhteispohjoismainen solidaarisuusjulistus, joka koskee vastavuoroista apua luonnosta ja ihmisestä johtuvien katastrofien sekä tietoverkko- ja terrori-iskujen yhteydessä. Pohjoismaiden neuvosto korosti toimintavuonna suosituksen seurannan yhteydessä, että kunkin maan tulisi ottaa oppia Norjan vuoden 2011 terrori-iskujen kaltaisista rajuista tapahtumista, joissa valmius pannaan äärimmäiselle koetukselle. Lisäksi Pohjoismaiden viranomaisten tulisi tiivistää myös rajat ylittävää yhteistyötä voidakseen tukea naapurimaataan yhteiskuntaturvallisuuden joutuessa uhatuksi.

Puheenjohtajisto käy Pohjoismaiden ulkoministerien kanssa vuoropuhelua epävirallisissa kokouksissa, joita pidetään Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Vuoden 2012 kokouksessa puheenjohtajisto ja ministerit keskustelivat erityisesti Stoltenbergin raportista ja siihen liittyen turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta yhteistyöstä sekä suurlähetystöjen yhteistyöstä. Eri puolilla maailmaa on nyt useita konkreettisia suunnitelmia Pohjoismaiden edustustojen sijoittamisesta samoihin tiloihin. Esillä oli myös ehdotus Pohjoismaiden ulkopoliittisen yhteistyön virallistamisesta ja sen vahvistamisesta Stoltenbergin raportin suosituksen mukaisesti, mutta siitä ei päästy yksimielisyyteen. Neuvoston kansainväliseen strategiaan kirjattu näkemys on, että pitkällä aikavälillä paras vaihtoehto olisi ulko- ja

puolustuspolitiikan ministerineuvoston perustaminen. Ainakin tarvittaisiin jonkinlainen mekanismi, joka toisi neuvoston parlamentaarikot nykyistä muodollisemmin mukaan ulko- ja puolustuspolitiikan yhteistyön tiivistämiseen.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on vahvasti esillä myös vuonna 2013, sillä neuvoston keväisen teemaistunnon aiheena on ”Pohjoismaiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikka – mukaan lukien EU:n ulko- ja sisärajat”.

EU – erityisesti Euroopan parlamentti

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisessä strategiassa todetaan, että pohjoismainen yhteistyö ei ole EU:n kanssa kilpailevaa vaan täydentävää aluepoliittista yhteistyötä. Neuvosto katsoo, että Pohjoismaat voivat vaikuttaa EU:ssa enemmän, mikäli EU-ehdotuksiin liittyvää konkreettista yhteistyötä vahvistetaan.

Puheenjohtajisto käsittelee toimintavuonna neuvoston keskiryhmän laatiman jäsenehdotuksen A 1544 Pohjoismaiden hallituksen vuotuisesta EU-selonteosta. Ehdotuksen taustalla on neuvoston hyväksymä EU-strategia, jonka päivitetty versio ”Pohjoismaiden ääni EU:ssa” hyväksyttiin Kööpenhaminan-istunnossa vuonna 2011. Keskiryhmä totesi ehdotuksessaan, että seuraavana askeleena voisi olla vuotuiset EU-selonteot ja EU:ta koskevat teemakeskustelut istunnoissa. Puheenjohtajisto hyväksyi ehdotuksesta esityksen nro 13, jossa Pohjoismaiden ministerineuvostoa suositetaan laatimaan vuotuinen selonteko EU:hun liittyvistä toiminnoista. Selonteon ja siitä käytävän keskustelun tavoitteena on käsitellä tärkeitä eturistiriitoja ja lisätä samalla Pohjoismaiden koordinoitua tietyillä politiikan aloilla.

Neuvosto jatkoi toimintavuonna yhteistyötään Euroopan parlamentin pohjoismaisten jäsenten kanssa. Yhteisissä tapaamisissa keskusteltiin siitä, miten Pohjoismaat voivat yhteisellä esiintymisellä vaikuttaa Euroopan parlamentissa Pohjoismaille tärkeissä asioissa. Konkreettisia keskustelunaiheita olivat muun muassa EU:n alkoholi- ja tupakkapolitiikka ja eurooppalainen kuluttajapolitiikka.

Arktinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisen strategian mukaan Pohjoismaat eivät halua esiintyä yhtenä ryhmittymänä Arktisessa neuvostossa. Tästä huolimatta neuvosto haluaa pitää kiinni pohjoismaisesta näkökulmasta muun muassa ympäristö-, tutkimus-, koulutus- ja elinkeinoalalla, kun Arktisen neuvoston puheenjohtajuus siirtyy Kanadalle kolmen Pohjoismaan toimittua puheenjohtajanaan viimeksi kuluneet kuusi vuotta.

Pohjoismaiden neuvosto valitsi arktisen politiikan teemaksi Reykjavikissa maaliskuussa 2012 pidettyyn neuvoston teemaistuntoon. Valinta sopi hyvin yhteen myös Suomen puheenjohtajakauden ohjelman kanssa, jonka yhtenä painopistealueena oli Pohjoismaat arktisella alueella. Neuvosto oli teemaistunnossa käydyssä keskustelussa yhtä mieltä arktisen yhteistyön vahvistamisesta, ja istunnossa käsiteltiin myös puheenjohtajiston ehdotus A 1550 arktisia haasteita koskevan pohjoismaisen yhteistyöstrategian laatimisesta. Strategian tarkoituksena ei olisi perustaa uusia foorumeja, vaan edistää Pohjoismaiden yhtenäistä esiintymistä esimerkiksi Arktisessa neuvostossa. Neuvosto katsoo, että Arktiksella on keskeistä edistää kehitystä, joka takaa hyvät elinolot alueen asukkaille. Tässä taas pitää löytää tasapaino, jossa otetaan huomioon sekä paikallisen väestön oikeudet ja tarpeet ja alueen haavoittuvan luonnon suojelu että maailmanlaajuisesti kasvava kiinnostus arktisten alueiden luonnonvaroihin ja tulevaisuudessa avautuviin uusiin liikennereitteihin. Puheenjohtajiston ehdotuksesta hyväksyttiin suositus nro 3, jossa Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan laatimaan mainittu strategia.

Maaliskuun teemaistunnossa oli käsiteltävänä myös neuvoston Islannin-valtuuskunnan laatima jäsenehdotus arktisen alueen pelastuskapasiteetin rahoittamisesta. Puheenjohtajisto päätyi tukemaan ehdotusta, ja siitä hyväksyttiin istunnossa Pohjoismaiden ministerineuvostolle kohdistettu suositus nro 4. Siinä valtiovarainministeriä kehoitetaan muun muassa teettämään selvitys yhteisestä ratkaisusta, joka koskisi arktisen alueen valvonta-, etsintä- ja pe-

lastustoiminnan kustannusten rahoittamista. Ministerineuvosto totesi suosituksesta antamassaan ilmoituksessa, että asia kuuluu lähinnä puolustusministereille, jotka taas eivät kuulu ministerineuvoston virallisen yhteistyön piiriin. Neuvosto taas katsoo edelleen, että rahoitusasiat kuuluvat valtiovarainministereille, ja edellyttää siten ministerineuvostolta uutta ilmoitusta suosituksen toteuttamisesta.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen-valtuuskunta järjesti osana puheenjohtajuusohjelmaansa marraskuussa arktisen seminaarin, josta kerrotaan tarkemmin luvussa 2. Seminaarissa puntaroitiin pohjoisten alueiden keskeisimpiä muutoksia ja erityisesti alueen kaivos-, energia-, logistiikka- ja matkailuhankkeiden tulevaisuutta. Kyse oli rajat ylittävistä tapaamisista, johon sisältyi retki Kaunisvaaran kaivokseen Ruotsin puolelle. Seminaarin keskeisin sanoma oli, että pohjoinen olisi nähtävä yhteisenä alueena, jossa yhteiset valmisteluelimet vievät kehitystä eteenpäin. Tulevan myönteisen kehityksen takaamiseksi pohjoisimpien alueiden pohjoismaista yhteistyötä tulisi lisätä varsinkin logistiikka-alalla ja rajaesteiden purkamista tulisi jatkaa.

Arktiseen yhteistyöhön sisältyi myös neuvoston valtuuskunnan osallistuminen Akureyriassa Pohjois-Islannissa järjestettyyn kymmenenteen arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssiin sekä neuvoston tarkkailijan osallistuminen arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvän komitean (SCPAR) kokouksiin. Neuvosto käsittelee arktisia teemoja niin ikään Länsi-Pohjolan neuvoston kanssa, ja se osallistui toimintavuonna Länsi-Pohjolan neuvoston teemakokoukseen ja vuosikokoukseen.

Pohjoinen ulottuvuus ja yhteistyö Venäjän parlamenttien kanssa

Pohjoismaiden neuvoston yhteistyö Venäjän valtionduuman ja liittoneuvoston sekä Luoteis-Venäjän alueparlamenttien kanssa on kehittynyt viime vuosina myönteisesti. Vuoden 2011 istunnossa hyväksytyissä yhteistyön suuntaviivoissa todetaan, että neuvosto jatkaa jo aloitettua yhteistyötä Venäjän

parlamentaarikkojen kanssa, mutta pyrkii samalla syventämään sitä priorisoimalla esimerkiksi pohjoisen ulottuvuuden neljän kumppanuuden piiriin kuuluvia aiheita. Yhteistyön yhtenä keskeisenä tavoitteena on Venäjän demokratiakehityksen tukeminen. Konkreettisenä tavoitteena on myös Itämeren ympäristön tilan ja maiden välisten kulttuuriyhteyksien parantaminen. Yhteistyötä tehdään opinto-ohjelmien, pyöreän pöydän keskustelujen ja nuorisopoliitikkojen foorumin kautta.

Pohjoismaisilla ja venäläisillä parlamentaarikoilla on ollut tapana tehdä vastavuoroisia opintomatkoja, ja tänä vuonna aiheena oli energia. Pohjoismaiden neuvoston edustajat tekivät maaliskuussa opintokäynnin Nenetsien autonomisen piirikunnan pääkaupunkiin Narjan-Mariin. Ohjelmassa oli kokouksia paikallisen hallituksen ja muun muassa öljy-yhtiö Lukoilin kanssa sekä käynti Nenetsian alkuperäiskansojen edustajien luona. Huhtikuussa ryhmä Venäjän duuman ja Luoteis-Venäjän alueparlamenttien parlamentaarikkoja vieraili puolestaan Islannissa.

Huhtikuussa järjestettiin myös neljäs vuotuinen Venäjän ja Pohjoismaiden nuorille poliitikoille suunnattu seminaari Arkangelissa. Nuori poliitikkosukupolvi ei ole kasvanut kylmän sodan muistojen ja ennakkoluulojen varjossa, joten kokouksissa on käyty vilkasta keskustelua ja osallistuminen on ollut innokasta. Toukokuussa oli luvassa niin ikään neljäs vuotuinen pohjoismaisten ja venäläisten parlamentaarikkojen pyöreän pöydän keskustelu Helsingissä.

Lokakuussa puheenjohtajisto tapasi duuman, liittoneuvoston ja Luoteis-Venäjän parlamentaarisen yleiskokouksen (PANWR) edustajia perinteisessä yhteiskokouksessa Helsingissä neuvoston istunnon yhteydessä. Kokouksessa käytiin vilkasta keskustelua hyvässä hengessä ja tarkasteltiin tulevan vuoden yhteisiä toimintoja. Vuoden 2012 toimintoihin oltiin tyytyväisiä molemmiin puolin.

Itämeri-yhteistyö ja yhteistyö Baltian parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisessä strategiassa todetaan, että yhteinen panostus Pohjois-Euroopassa ja erityisesti Itämeren alueella voi edistää EU:n kehitystä pohjoismaisten arvojen mukaisesti ja edistää hyviä naapurussuhteita alueen muiden maiden kanssa. EU:ssa tehtävää yhteistyötä vahvistaa unionin Itämeri-strategia, ja pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöhön osallistuu myös Venäjä. Pohjoismaiden neuvosto pyrkii toimimaan sillanrakentajana ja välttämään tarpeettomia jännitteitä EU:n sisäisen Itämeri-strategian ja laajemmän pohjoisen ulottuvuuden yhteistyön välillä.

Pohjoismaiden neuvosto ja Baltian yleiskokous osallistuivat jälleen toistensa istuntoihin. Neuvoston presidentti *Kimmo Sasi* puhui Baltian yleiskokouksen istunnossa Suomen kokemuksista Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana ja totesi, että pienille jäsenmaille on erityisesti hyötyä onnistuneesta yhteistyöstä. Tämä on ajankohtaista Baltiassa, sillä Liettua toimii EU:n puheenjohtajamaana vuoden 2013 toisella puoliskolla, Latvia vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla ja Viro vuonna 2018.

Neuvosto jatkoi toimintavuonna aktiivista osallistumistaan Itämeri-yhteistyöhön. Neuvosto vastaa Itämeren parlamentaarikkokonferenssin (BSPC) sihteeristöpalveluista, ja sillä on kaksi jäsentä BSPC:n pysyvässä komiteassa. Neuvoston valtuuskunta osallistui Pietarissa elokuussa pidettyyn Itämeri-konferenssiin, joka oli järjestyksessä 21:s. Teemana oli energia, ympäristö ja hyvinvointi. Yleiskeskustelussa keskusteltiin jokseenkin kiivaasti Venäjän demokraatiakehityksestä – onhan aihe erityisen ajankohtainen punkyhtye Pussy Riotin jäsenten saamien tuomioiden vuoksi. Konferenssin julkilausuma sisälsi yhteisiä poliittisia näkemyksiä ja suosituksia Itämeren alueen hallituksille, Itämeren valtioiden neuvostolle (CBSS) ja EU:lle. Vuoden 2011 julkilausuma koski muun muassa Itämeren alueen yhteistyötä, energia-asioita ja yhdenmättyä meripolitiikkaa sekä terveyttä, työmarkkinoita ja talouskehitystä.

Valko-Venäjä-yhteistyö

Pohjoismaiden neuvosto ja Baltian yleiskokous ovat vuodesta 2007 lähtien käyneet keskustelua Valko-Venäjän parlamentin ulkopuolisen opposition ja valkovenäläisten parlamentaarikkojen kanssa. Tavoitteena on ollut edistää vuoropuhelua Minskin parlamentin jäsenten ja sen ulkopuolella olevien opposition edustajien välillä ja tukea sitä kautta demokraatiakehitystä, joka toisi Valko-Venäjää lähemmäksi Itämeren aluetta. Joulukuun 2010 presidentinvaalien ja sen jälkeisen poliittisen tilanteen heikentymisen takia maan viranomaisia ei kuitenkaan ole kutsuttu keskusteluihin mukaan uusiin pyöreän pöydän keskusteluihin, vaan niitä on jatkettu oppositiopuolueiden ja muiden ihmisoikeuksia edistävien ryhmien kanssa.

Keskustelut saivat jatkoa myös vuonna 2012, kun Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta tapasi Valko-Venäjän oppositiopoliitikoita ja kansalaisyhteiskunnan edustajia Vilnassa 8. marraskuuta. Aiheena oli muun muassa Valko-Venäjän nuorten koulutus. Pohjoismaat ovat tukeneet usean vuoden ajan Valko-Venäjän maanpaossa toimivaa EHU-yliopistoa, ja neuvoston edustajat vierailivat Vilnan-käyntinsä aikana myös EHU-yliopistossa ja keskustelivat sen johdon ja opiskelijaryhmän kanssa.

Virallisen Valko-Venäjän suhteet Pohjoismaihin huonontuivat toimintavuonna entisestään, kun Ruotsin suurlähetystö Minskissä ja Valko-Venäjän suurlähetystö Tukholmassa suljettiin. Diplomaattisuhteiden alasajo oli vastareaktio sille, että yksityinen ruotsalainen pr-toimisto pudotti heinäkuussa Minskiin nallekarhuja Liettuaasta vuokraamastaan pienkoneesta käsin.

Muut kansainväliset yhteydet

Pohjoismaiden neuvostolla, Baltian yleiskokouksella ja Beneluxin parlamentilla on ollut kahden vuoden välein kolmenvälisiä kokouksia, jollainen järjestettiin jälleen Haagissa huhtikuussa. Tällä kertaa aiheina olivat veronkierto ja sosiaaliset petokset. Neuvoston puheenjohtajiston edustaja osallistui lisäksi kesäkuussa järjestettyyn Beneluxin

parlamentin istuntoon, jonka aiheena olivat muun muassa tietoverkkorikokset.

Marraskuussa neuvoston presidentti *Kimmo Sasi* edusti neuvostoa Dubaissa alueyhteistyöjärjestöjen maailmanlaajuudessa tapaamisessa, jonka järjesti Maailman talousfoorumi. Puheessaan Sasi kertoi siitä, miksi Pohjoismaat ovat niin monien kansainvälisten vertailujen kärjessä.

5.4 Budjettiprosessi

Vuoden 2012 budjettityötä vaikeutti ministerien erimielisyys budjettikehyksistä ja -leikkauksista. Puheenjohtajisto kritisoikin yhteistyöministereitä budjettiprosessista ja siitä, että vuoden 2013 budjettiehdotus B 280 hyväksyttiin vasta 14 päivää ennen istuntoa. Tulevaisuudessa ehdotuksen tulee olla valmiina viimeistään kuukausi ennen lopullista hyväksymistä. Ministerineuvoston tuleva puheenjohtajamaa Ruotsi lupasi, että vuoden 2013 prosessista tulisi toisenlainen, ja kutsui puheenjohtajiston budjettiryhmän jatkuviin neuvotteluihin ministerineuvoston kanssa.

Vuoden 2013 budjettikehitys ei muutu vuoden 2012 budjettiin verrattuna, ja se on kooltaan 986 miljoonaa Tanskan kruunua. Uutena kohtana perustetaan priorisointierä, jonka suuruus on 80 miljoonaa Tanskan kruunua. Summasta 20 miljoonaa Tanskan kruunua on tarkoitus käyttää puheenjohtajamaan priorisointiin aloitteisiin ja 60 miljoonaa Tanskan kruunua kohdistetaan muihin erityisesti priorisointuihin panostuksiin.

Yhteistyöministerit pääsivät myös yksimielisyyteen viiden prosentin säästöistä vuoden 2014 budjettiin ja lisäksi enintään viiden prosentin lisäleikkauksista vuosina 2015–2016. Päätös on kuitenkin alisteinen Pohjoismaiden kansallisille budjettiprosesseille, sillä maat eivät voi tehdä budjettia koskevia sitoumuksia yhtä vuotta pidemmälle ajanjaksolle.

Prosessin ontumisesta huolimatta neuvoston budjettiryhmä, jonka suomalaisjäsen oli edustaja *Silvia Modig* (vas), käsittelee budjettia ministerineuvoston kanssa samanaikaisesti yhteistyöministerien keskustellessa budjetista. Ryhmän sisäiset keskustelut sekä neuvottelut Norjan yhteistyöministerin

kanssa etenivät myönteisessä ja rakentavassa hengessä. Budjettiryhmä laati puheenjohtajamaan kanssa käymiensä neuvottelujen sekä neuvoston valiokunnilta saatujen ehdotusten pohjalta budjettiehdotuksesta mietinnön, johon sisältyneet muutosehdotukset koskivat muun muassa varojen osoittamista harvinaisten diagnoosien organisoimista ja terveydenhuollon erityistason hoitoa koskevaan työhön, Pohjoismaiden radioaktiivista jätettä koskevan pohjoismaisen yhteistyön selvityshanketta, Pohjoismaiden peruskoulutuksen laatuun ja kehittämiseen keskittyvän koulutushuippukokouksen toteuttamista, konkreettisten kuluttajapoliittisten hankkeiden toteuttamista sekä varojen osoittamista välittömästi käynnistettäviin toimiin, joilla pyritään vähentämään vaikeuksia rekrytoida työntekijöitä Kööpenhaminan sihteeristöihin muista Pohjoismaista. Mietinnöstä hyväksyttiin Helsingin istunnossa suositus nro 14.

5.5 Neuvoston suositusten seuranta

Pohjoismaiden neuvoston hyväksymillä suosituksilla ei ole ollut toivottua tehoa ja painoarvoa. Tämä käy ilmi Pohjoismaiden neuvoston tarkastuskomitean tilaamasta raportista. Raportissa todetaan, että puutteellinen valmistelu ja seuranta ovat vaikuttaneet siihen, ettei vastaanottaja (Pohjoismaiden ministerineuvosto tai Pohjoismaiden hallitukset) toteuta lähtökohtaisesti laajasti tuettuja ehdotuksia. Puutteen voi korjata vain Pohjoismaiden neuvosto itse. Raportissa esitettiin useita toimenpideehdotuksia, joilla voitaisiin lisätä suositusten poliittista vaikuttavuutta ja sen myötä vahvistaa Pohjoismaiden neuvoston ja pohjoismaisen yhteistyön vaikutusmahdollisuuksia.

Tarkastuskomitea laati selvityksen pohjalta komiteaehdotuksen A 1575 Pohjoismaiden neuvoston suositusten tehostamisesta. Siitä hyväksyttiin neuvoston Helsingin-istunnossa suositus nro 19, jossa Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan muun muassa käsittelemään kaikki neuvoston suositukset ministeritasolla ja antamaan erityinen perustelu tapauksissa,

joissa suositusta ei seurata. Lisäksi neuvosto teki sisäisen päätöksen nro 2/2012, jonka mukaan neuvosto laatii jatkossa suosituksia keskitetysti ja perusteellisesti ja siten rajoittaa niiden vuotuista määrää. Lisäksi valiokuntien tulee nimittää esittelijä, jolla on vastuu suosituksen laatimisesta ja seurannasta. Kansallisten valtuuskuntien taas tu-

lisi tarkastaa sisäisiä rutiinejaan ja arvioida, käytetäänkö voimavaroja parhaalla mahdollisella tavalla kansallisten valtuuskuntien ja koko Pohjoismaiden neuvoston toiminnan kannalta. Tarkastuskomitea sai tehtäväksi seurata asiaa ja laatia Pohjoismaiden neuvostolle tilanneraportin viimeistään vuoden 2014 teemaistuntoon.

6

Valiokunnat

6.1 Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta

Valiokunnalla oli toimintavuonna viisi kokousta, joissa käsiteltiin monipuolisesti kulttuuri-, koulutus- ja tutkimusalan asioita. Valiokunnan käsittelemien ehdotusten pohjalta hyväksyttiin suosituksia, joiden koko teksti on luettavissa toimintakertomuksen liitteestä 2.

Arktisen alueen kielet ja koulutus

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta laati neuvoston Arktis-aiheiseen teemaistuntoon ehdotuksen A 1557, joka käsittelee arktisen alueen kieliä ja koulutusta. Ehdotuksessaan valiokunta toteaa, että arktisten alkupe räiskansojen puhumien kielten – eli grönlandin ja saamen – kehittymiseen liittyy useita haasteita. Yhteistyötä tarvitaan etenkin viestintäpolitiikassa ja kieliteknologian käytössä, jotta arktisella alueella puhuttujen kielten säilyminen ja kehittyminen voitaisiin turvata. Valiokunnan mielestä avainasemassa on juuri kieliteknologian kehittäminen ja tukeminen, ja se kehottaakin Pohjoismaiden hallituksia kartoittamaan ja koordinoimaan hankkeita ja yhteistyötä, jotka liittyvät Arktiksella puhuttaviin pieniin kieliin.

Valiokuntaehdotuksesta hyväksyttiin teemaistunnossa suositus nro 11, jossa Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan seuraamaan grönlandin ja saamen kielen kehitystä pohjoismaisen kielipoliittisen julistuksen toteutumisen kannalta. Lisäksi ministerineuvostoa kehoitetaan muun muassa arvioimaan, miten Pohjoismaat voisivat tukea sekä kielijulistusta että Arktisen neuvoston mahdollisia aiheeseen liittyviä suosituksia.

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta ja elinkeinovaliokunta ja perustivat vuonna 2011 yhteisen työryhmän, joka keskittyy niin sanottuun osaamiskolmioon, eli koulutukseen, tutkimukseen ja innovointiin. Toimintavuonna työryhmä keskittyi arktisen alueen tutkimuksen ja tutkijaverkostojen infrastruktuuriin, ja aiheesta laadittiin valiokuntaehdotus A 1555. Siitä hyväksytystä suosituksesta kerrotaan tarkemmin elinkeinovaliokunnan osuudessa.

Nuorisotyöttömyyden kriisipaketti

Valiokunta keskittyi toimintavuonna nuorisotyöttömyyteen, joka on kaikkien Pohjoismaiden yhteinen ongelma. Siitä on keskusteltu ja sitä on tutkittu, ja Pohjoismaat ovat laatineet erilaisia toimia ongelman ratkaisemiseksi. Valiokunta katsoo kuitenkin, että Pohjoismaiden erilaisten kokemusten ja alan hyvien aloitteiden pohjalta tulisi laatia erityinen nuorisotyöttömyyden kriisipaketti, eli strategia ja yhteispohjoismainen toimintasuunnitelma nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi. Ennen kaikkea kaivataan konkreettista toimintasuunnitelmaa, jota voitaisiin alkaa toteuttaa mahdollisimman nopeasti. Valiokunta laati aiheesta ehdotuksen A 1572, josta annettiin istunnossa suositus nro 38. Nuorisokriisipaketin ja -strategian laatimisen lisäksi ministerineuvoston tulisi antaa neuvoston vuoden 2013 istunnossa selonteko, joka koskee nuorisotyöttömyyden ehkäisytöitä ja työllistämisalioitteita.

Pohjoismainen koulutushuippukokous

Valiokunta katsoo, että Pohjoismaiden korkeimmalla poliittisella tasolla tulisi panostaa huomattavasti nykyistä enemmän vel-

voittavaan ja laajaan koulutusyhteistyöhön. Pohjoismailla on tällä hetkellä merkittäviä haasteita koulupudokasongelmien ehkäisemisessä sekä sen takaamisessa, että kaikki lapset ja nuoret saavat tarvittavat taidot ja valmiudet voidakseen osallistua aktiivisesti Pohjoismaiden työmarkkinoille ja hyvinvointiyhteiskuntaan. Jotta Pohjoismaiden välinen jatkuva poliittinen koulutusyhteistyö saataisiin vauhtiin, valiokunta laati ehdotuksen A 1564 pohjoismaisen koulutushuipukokouksen toteuttamisesta. Kokoukseen tulisi kutsua osallistujia hallituksista, lastentarhanopettajien ja opettajien ammattijärjestöistä, oppilas- ja vanhempainyhdistyksistä sekä tutkimusalalta. Pohjoismaisen huipukokouksen tavoitteena olisi hyödyntää pohjoismaisia kokemuksia sekä yhteistyötä opetusalan ja politiikan käytäntöjen kehittämiseksi. Ehdotuksesta hyväksyttiin istunnossa suositus nro 23.

Ammattikoulutuksen tunnustaminen

Valiokunta käsitteli toimintavuonna neuvoston sosiaalidemokraattisen ryhmän tekemän jäsenehdotuksen A 1559 ammattikoulutuksen vastavuoroisesta tunnustamisesta Pohjoismaissa. Ehdotuksessa todetaan, että ammatinharjoittamisoikeuden epäminen henkilöltä, jolla on ammattitutkinto toisesta Pohjoismaasta, johtaa liian usein vaikeuksiin saada ammatinharjoittamisoikeus ammattiin, johon henkilöllä on oikeus koulutusmaassa. Esimerkiksi Islannissa koulutuksen ja ammatinharjoittamisoikeuden saanut sähköasentaja ei saa ammatinharjoittamisoikeutta Norjassa, ellei hän ole toiminut Islannissa kyseisessä ammatissa vähintään kahta vuotta. Sosiaalidemokraattinen ryhmä toteaa, että joustamattomat kansalliset vaatimukset näyttävät vaikeuttavan työvoiman vapaan liikkuvuuden saavuttamista.

Ehdotusta käsitellessään valiokunta totesi, että periaatteessa Pohjoismaiden tulisi voida tunnustaa toistensa ammattikoulutukset automaattisesti. Ammatinharjoittamisoikeuden saamisen pitkältä odotusajasta on haittaa ennen kaikkea työvoiman vapaalle liikkuvuudelle. Järjestelmän tulisi olla joustavampi eikä niin byrokraattinen kuin nyt. Valiokunnan mielestä hyvä vaihtoehto ny-

kyiselle järjestelmälle olisi se, että työnhakija saisi aloittaa työskentelyn heti, vaikka ammatinharjoittamisoikeus tulisi myöhemmin. Näin sekä työnantaja että työntekijä välttyisivät tarpeettoman pitkältä odotusajalta.

Ehdotuksesta hyväksyttiin valiokunnan mietinnön pohjalta kaksi suositusta. Suosituksessa nro 17 Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan solmimaan yhteispohjoismaisen sopimus ammattikoulutusten vastavuoroisesta tunnustamisesta tai vaihtoehtoisesti helpottamaan alan pohjoismaista yhteistyötä. Lisäksi hallitusten tulisi laatia osaamistasoa koskevia yhteisiä kriteereitä ja pyrkiä yksimielisyyteen aloista, joilla toisessa maassa saatua ammattikoulutusta tulisi täydentää kansallisilla kursseilla tai työssä oppimisella. Suositus nro 18 taas koskee selvityksen teettämistä ammattikoulutuksen vastavuoroisen tunnustamisen tämänhetkistä puutteista.

Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategia

Valiokunnan käsittelyyn tuli toimintavuonna ministerineuvoston ehdotus B 276 pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategiaksi 2013–2020. Valiokunta osallistui myös strategian laatimiseen muun muassa seminaareissa, joissa valiokunnan jäsenillä oli mahdollisuus esittää näkemyksiään. Strategian viisi pääteemaa ovat kestävä Pohjola, luova Pohjola, kulttuurienvälinen Pohjola, nuori Pohjola ja digitaalinen Pohjola. Strategian tavoitteet liittyvät kansalaisten osallistamiseen, luovuuden ja kulttuurikirjon edistämiseen, lasten ja nuorten kulttuuriharrastuksen tukemiseen sekä digitaalisen viestinnän kaikkien mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Ehdotuksesta laatimassaan mietinnössä valiokunta korostaa, että strategian keinoin tulisi pyrkiä luomaan yhteys kansallisiin kulttuurialan toimijoihin, esimerkiksi kansallisiin kulttuurineuvostoihin. Tällä tavoin voitaisiin hyödyntää maiden välisen yhteistyön synergiaetuja nykyistä paremmin. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että strategian puitteissa järjestetään konkreettisia toimia, joilla strategian tavoitteet tuodaan käytännön tasolle. Strategiasta hyväksytyssä suosituksessa nro 20 kehoitetaan ministe-

rineuvostoa toteuttamaan strategia ottaen huomioon mietinnössä esitetyt näkemykset.

Lasten- ja nuortenkirjallisuus

Valiokunnan käsittelyyn tuli myös ministerineuvoston ehdotus B 282 panostuksesta pohjoismaiseen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen. Siinä kulttuuriministerit esittivät lasten ja nuorten lukuinnostuksen edistämistä sekä pohjoismaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden tunnettuuden vahvistamisesta. Valiokunta asettui tukemaan kulttuuriministerin toivetta. Koska nykyistä Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkintoa ei ole ikinä jaettu lasten- tai nuortenkirjailijalle, valiokunnan mielestä nyt on korkea aika kiinnittää enemmän huomiota tähän kirjallisuudenlajiin.

Ehdotuksesta annettiin Pohjoismaiden ministerineuvostolle kohdistettu suositus nro 22, jossa kehoitetaan käynnistämään panostus pohjoismaiseen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen ja perustamaan sen osana uusi lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinto vuodesta 2014 lähtien. Lisäksi kehoitetaan perustamaan pohjoismainen apurahajärjestelmä uusille lupaaville lastenkirjailijoille niin, että heitä tuettaisiin parhaalla mahdollisella tavalla kohti vakiintunutta kirjailijanuraa.

Yhteispohjoismainen elokuvaportaali

Valiokunta pohti toimintavuonna yhteisen elokuvaportaalin perustamista. Portaali voisi välittää lyhyt- ja dokumenttielokuvia sähköisessä muodossa oppilaitosten käyttöön, ja sen tavoitteena olisi lisätä pohjoismaista kulttuurivaihtoa uusmedian ja internetin avulla sekä naapurimaiden kulttuurin ymmärrystä ja levinneisyyttä etenkin lasten ja nuorten keskuudessa. Tämä kohderyhmä on erityisen tärkeä, ja pohjoismaisten elokuvien käyttö olisi monipuolinen opetusmenetelmä, jonka avulla oppilaat voisivat oppia naapurikulttuureista.

Valiokunta laati aiheesta ehdotuksen A 1573, josta hyväksyttiin istunnossa suositus nro 24. Siinä Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan selvittämään, voitaisiinko Pohjoismaiden opettajien ja oppilaiden

käyttöön perustaa yhteinen elokuvaportaali. Portaali sisältäisi Pohjoismaissa tuotettuja lyhyt- ja dokumenttielokuvia, joita voitaisiin katsella suoratoistona ja käyttää vapaasti koulujen opetuksessa pohjoismaisten naapurikielten ja -kulttuurien ymmärryksen lisäämiseksi.

Muut asiat

Valiokunta järjesti tammikuun kokouksensa yhteydessä PISA-aiheisen seminaarin, ja PISAan keskityttiin toimintavuonna myös opettajankoulutuksen näkökulmasta. Tässä yhteydessä valiokunta kuuli muiden muassa OAJ:n edustajaa *Anders Ruskia*, joka totesi Suomen PISA-menestyksen selittyvän paljolti hyvällä opettajankoulutuksella ja tasavertaisuutta painottamalla koulutusjärjestelmällä.

Valiokunnan kesäkokous järjestettiin Berliinissä. Matkan aikana tutustuttiin Pohjoismaiden ulkopuoliseen pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön sekä viranomaisten ja suurlähetystöjen merkitykseen siinä.

6.2 Hyvinvointivaliokunta

Valiokunnalla oli vuoden aikana viisi kokousta, joiden pääaiheena oli pohjoismainen alkoholi- ja tupakkapolitiikka kansanterveysnäkökulmasta. Valiokunnan käsittelemien ehdotusten pohjalta hyväksyttiin suosituksia, joiden koko teksti on luettavissa toimintakertomuksen liitteestä 2.

Arktisen alueen hyvinvointipolitiikka

Valiokunta laati Arktikseen keskittyneeseen neuvoston teemaistuntoon valiokuntaehdotuksen A 1556, jonka aiheena oli Pohjoismaiden neuvoston hyvinvointipoliittinen työ arktisella alueella. Sen perusteella hyväksyttiin teemaistunnossa suositukset 7–8.

Suositus nro 7 koskee Pohjoismaiden neuvoston yhteistyötä Arktisen neuvoston kanssa, ja siinä Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan edistämään YK:n Global Compact -yhteiskuntavastuualoitteen periaatteiden sisällyttämistä osaksi yritysten

yhteiskuntavastuuta ja profiilia arktisella alueella. Lisäksi ministerineuvoston tulisi tukea Arktisen neuvoston työtä yritysten yhteiskuntavastuuta koskevien periaatteiden kehittämiseksi arktisella alueella.

Suositus nro 8 koskee arktisen alueen tulevaisuuden haasteita koskevaa toimintasuunnitelmaa, ja se on osoitettu Pohjoismaiden hallituksille sekä Ahvenanmaalle, Färsearille ja Grönlannille. Niitä kehoitetaan laatimaan yhdessä arktisen työn keskeisten toimijoiden kanssa toimenpidesuunnitelma tulevista haasteista, jotka liittyvät arktisen alueen strategiseen sijaintiin, ilmastonmuutokseen, terveyteen ja arktisiin paikallisyhteisöihin vaikuttaviin muihin tekijöihin.

Ministerineuvosto totesi suosituksesta 7 antamassaan ilmoituksessa, että CSR:n jalkauttamisen Arktiksella on jo meneillään, ja ehdotti siksi suosituksen poistamista. Niin ikään ehdotettiin suosituksen 8 poistamista, koska hallitukset katsovat, ettei arktisessa yhteistyössä tarvita uusia erillisiä toimintasuunnitelmia nykyisten lisäksi. Neuvosto ei kuitenkaan ole tyytyväinen tähänastisiin toimenpiteisiin, joten se päätti asian seuraamiseksi pitää suositukset voimassa ja edellyttää saavansa niistä uudet ilmoitukset ensi vuonna.

Alkoholi- ja tupakkapolitiikka

Hyvinvointivaliokunnan pääteemana oli toimintavuonna pohjoismainen alkoholi- ja tupakkapolitiikka kansanterveysnäkökulmasta. Erityisesti valiokunta keskittyi yhteiskuntavastuuasioihin, markkinointiin, alkoholin ja tupakan poikkeuksellisuuteen tuotteina sekä asenteseihin. Valiokunta keräsi aiheesta runsaasti tietoa eri lähteistä muun muassa tapaamalla EU:n ja WHO:n edustajia kesäkokouksensa yhteydessä Brysselissä ja Genevessä. Lisäksi valiokunta teki yhteistyötä Pohjoismaiden viranomaisten, tutkijoiden, NADin (Nordic studies on Alcohol and Drugs) sekä kansalaisjärjestöjen kanssa. Lopputuloksena oli aihetta käsittelevä laaja valiokuntaehdotus A 1566.

Valiokunta perustelee ehdotuksen tarpeellisuutta alkoholin ja tupakan haittavaiikutuksilla sekä yhteiskunnalle aiheutuvilla valtavilla taloudellisilla ja inhimillisillä kus-

tannuksilla. Toinen tärkeä peruste on se, että alkoholi- ja tupakkateollisuus harjoittaa jatkuvasti painostusta eri foorumeilla asiansa edistämiseksi ja pyrkii siten vähentämään alkoholin ja tupakan jakeluun ja myyntiin kohdistuvia rajoituksia. Asioista taistellaan myös oikeudessa, mistä on useita esimerkkejä sekä Pohjoismaista että muualta maailmasta.

Ehdotuksesta hyväksyttiin istunnossa Pohjoismaiden ministerineuvostolle osoitettu suositus 36, jossa kehoitetaan laatimaan Pohjoismaiden kestäväää alkoholi- ja tupakkapolitiikkaa käsittelevä uusi strategia ja vahvistamaan näyttöön perustuvaa pohjoismaista tutkimusta tupakan ja alkoholinkäytön terveysvaikutuksista sekä niiden vaikutuksista lapsiin ja nuoriin. Lisäksi ministerineuvostoa kehoitetaan muun muassa arvioimaan nuorille suunnatun alkoholimainonnan täyskiellon mahdollisuutta, ryhtymään toimeen alkoholikon käyttöön ottamiseksi ammattiliikenteessä Pohjoismaissa ja ehdottamaan, että Pohjoismaat, Ahvenanmaa, Färsearet ja Grönlanti käynnistävät työn, jonka tavoitteena on tupakaton Pohjo-la vuoteen 2040 mennessä.

ADHD-diagnoosit

Hyvinvointivaliokuntaa on jo pitkään huollettanut lasten ja nuorten ADHD-diagnoosien ja -lääkehoidon huomattava kasvu Pohjoismaissa sekä ADHD-tutkimuksiin ja -hoitoon liittyvät ratkaisemattomat kysymykset. Valiokunnan mukaan on epävarmaa, onko ADHD-potilaiden määrä todellisuudessa kasvussa, vai onko kyseessä terveydenhuoltojärjestelmän käytännön muuttuminen. Epäselvää on myös se, miksi ADHD-diagnooseissa ja -lääkehoidossa on niin suuria kansallisia ja alueellisia eroja. Valiokunta kaipaa lisätutkimuksia ADHD:n varhaisista tunnusmerkeistä, jotka poikkeavat pienten lasten tavanomaisesta ylivilkkaudesta, sekä syistä diagnoosien ja hoitoa saavien määrän kasvuun. Valiokunta korostaa myös, että kaikissa maissa on hyvät potilastietojärjestelmät, jotka mahdollistavat ADHD-lähetteen, -diagnoosien ja -hoidon seurannan. Valiokunnan mukaan onkin tärkeää käynnistää alan laajoihin tutkimuksiin

pohjautuvaa pohjoismaista yhteistyötä, jotta terveystieteiden päätösten pohjaksi saadaan mahdollisimman hyvä pohjoismainen hyöty.

Valiokunta laati aiheesta ehdotuksen A 1551, josta hyväksyttiin Helsingin istunnossa suositus nro 37. Siinä Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan muun muassa hankkimaan enemmän tietoa ADHD:n lääkehoidon ja psykososiaalisen hoidon pitkäaikaisvaikutuksista Pohjoismaissa, laatimaan Pohjoismaille yhteiset ADHD-diagnoosien ja -hoidon suuntaviivat, edistämään tutkimustyötä ja selvittämään syitä Pohjoismaiden välisiin suuriin eroihin ADHD:n lääkehoidossa.

Kulttuuri ja terveys

Hyvinvointivaliokunta sai toimintavuonna käsiteltäväkseen myös neuvoston ruotsalaisen ja islantilaisen jäsenen tekemän ehdotuksen kulttuurista ja terveydestä pohjoismaisessa yhteistyössä (A 1545). Valiokunta toteaa mietinnössään, että se on tehnyt samasta aiheesta jo aiemmin ehdotuksen, jota koskeva suositus on poistettu. Valiokunnan mielestä uudessa jäsenehdotuksessa otetaan kuitenkin esille useita tärkeitä alueita, joiden kautta työtä voidaan jatkaa. Ehdotuksesta hyväksyttiin Helsingin istunnossa uusi suositus nro 39. Siinä Pohjoismaiden ministerineuvostolle suositetaan, että se varaa tarvittavat varat kulttuuri- ja terveystieteiden pohjoismaisen koordinointi- ja verkostotoimen perustamiseksi kolmen vuoden kokeilukaudeksi 2012–2015. Lisäksi ministerineuvoston tulisi järjestää kulttuuri-, kansanterveys- ja sosiaaliministerien yhteinen ministerikokous osana ministerineuvoston kulloinkin voimassa olevaa puheenjohtajakauden ohjelmaa ja edistää Suomen hallituksen ”Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia” -toimintaohjelman 2010–2014 ottamista esimerkiksi, jota myös muut Pohjoismaat seuraavat.

6.3 Kansalais- ja kuluttajavaliokunta

Valiokunnalla oli vuoden aikana viisi kokousta, joiden aiheista voidaan mainita Pohjoismaiden itsehallintoalueisiin perehtyminen, pohjoismainen panttijärjestelmä sekä kuluttajapolitiikan saaminen takaisin pohjoismaisen yhteistyön päiväjärjestykseen. Valiokunnan käsittelemien ehdotusten pohjalta hyväksyttiin suosituksia, joiden koko teksti on luettavissa toimintakertomuksen liitteestä 2.

Arktisen alueen alkuperäiskansat

Valiokunta laati neuvoston Arktis-aiheiseen teemaistuntoon ehdotuksen A 1554 arktisen alueen alkuperäiskansoista, eli Grönlannin inuiiteista sekä Suomen, Ruotsin ja Norjan Lapin saamelaisista. Valiokunta on aiemminkin käsitellyt Pohjoismaiden alkuperäiskansojen elinoloja ja korostanut kansojen kulttuuristen erityispiirteiden säilyttämistä. Tällä kertaa huomio oli erityisesti elinkeinoasioissa.

Valiokunta toteaa, että alkuperäiskansojen oikeudet on tunnustettu yhä laajemmin vakiintuneiden kansainvälisten standardien kautta. Alkuperäiskansat tunnustetaan oikeushenkilönä, ja niiden tulee myös olla tasavertaisia kumppaneita elinkeinoalan yhteistyössä. Valiokunta korostaa, että alkuperäiskansojen, elinkeinoelämän ja viranomaisten välillä on mahdollista saada aikaan hyviä sopimuksia, jos neuvotteluissa käytetään kolmansina osapuolina puolueettomia teollisuuden, ympäristön ja sovittelun erityisosajia. Lisäksi valiokunta korostaa luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä, sillä se hyödyttää paitsi alkuperäiskansoja myös koko arktista aluetta.

Valiokunnan ehdotuksen perusteella hyväksyttiin teemaistunnossa suositukset 9–10. Suosituksessa nro 9 Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallituksille, että ne varmistavat alkuperäiskansojen oikeuksien loukkamattomuuden luonnonvarojen hyödynnettävyydessä muun muassa panemalla täytäntöön YK:n erityisiä ja ihmisoikeuksia koskevat

periaatteet sekä OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille. Suositus nro 10 taas on osoitettu Norjan, Ruotsin ja Suomen hallituksille, joita kehoitetaan toimimaan aktiivisesti pohjoismaista saamelaisopimusta koskevien neuvottelujen loppuun saattamiseksi määrääjän kuluessa.

Ministerineuvosto kertoo suosituksesta nro 9 antamassaan ilmoituksessa Norjassa ja Suomessa tehdyistä toimenpiteistä ja muun muassa siitä, että pohjoisten alueiden taloudellisesti toiminnalle ollaan valmistelemaan suuntaviivoja. Valiokunta edellyttää alkuperäiskansojen edustajien osallistamista tähän työhön, ja se päätti pitää suosituksen voimassa ja odottaa uutta ilmoitusta ensi vuonna. Uutta ilmoitusta odotetaan myös suosituksesta nro 10, koska ministerineuvoston antamassa ilmoituksessa tiedotettiin hyvin niukasti saamelaisopimuksen edistymisestä. Sopimusneuvottelut on määrä saada päätökseen vuonna 2016.

Pohjoismainen panttijärjestelmä

Neuvoston ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta sekä elinkeinovaliokunta ryhtyivät vuonna 2008 pohtimaan yhteispohjoismaisen panttijärjestelmän perustamista. Vuonna 2010 asian käsittelyyn tuli mukaan myös kansalais- ja kuluttajavaliokunta, jonka laatimasta valiokuntaehdotuksesta A 1516 hyväksyttiin vuoden 2010 istunnossa suositukset 16–17.

Ensimmäisessä suosituksessa Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan velvoittamaan kansallisia panttijärjestelmiä ja hallintoelimiä löytämään yhteistyössä alan edustajien kanssa pohjoismaisen ratkaisun, että pantin saa muistakin Pohjoismaista. Lisäksi kehoitetaan määräämään pantti pohjoismaisten tuottajien juomapakkauksiin, jotka menevät verottomaan myyntiin lautoille ja naapurimaihin, sekä edistämään pitkällä aikavälillä laajaa eurooppalaista panttiratkaisua. Suositus 17 taas on suunnattu Pohjoismaiden ministerineuvostolle, jota kehoitetaan osallistumaan pohjoismaisten panttijärjestelmien yhteensovittamiseen niin, että Pohjoismaiden kaikkiin panttiautomaatteihin voisi palauttaa kaikkien Pohjoismaiden pulloja ja tölkkejä.

Hallitukset ovat suhtautuneet panttijärjestelmään nihkeästi vedoten muun muassa siihen, että yhteisen järjestelmän kustannukset olisivat ympäristöhyötyjä suuremmat. Hallitusten mielestä järjestelmän tulisikin olla koko EU:n kattava ja ympäristönäkökohdat tulisi ottaa huomioon kansallisesti tai kahdenvälisesti.

Ministerineuvosto päätti silti toimintavuonna neuvoston suosituksen mukaisesti teettää yhteispohjoismaisesta panttijärjestelmästä kustannus-hyötyanalyysin. Vuonna 2011 hyväksytyt suositukset päätettiin pitää voimassa vuoden 2012 istunnossa, ja ministerineuvostolta odotetaan niistä uusia ilmoituksia vuonna 2013.

Kuluttajapolitiikka

Valiokunnan yhtenä painopistealueena on kuluttaja-asioiden palauttaminen osaksi pohjoismaista yhteistyötä. Valiokunta nimittäin katsoo alan yhteistyön heikentyneen sen jälkeen, kun Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen virallinen kuluttajapolitiittinen yhteistyö lakkautettiin vuonna 2005. Sittenkin kuluttajayhteistyötä on jatkettu epävirallisella tasolla Pohjoismaiden kuluttajaviranomaisista koostuvassa NordKONS-ryhmässä, mutta kuluttajapolitiittiset ongelmat ja rajaesteet ovat Pohjoismaissa yhä yleisiä ja niitä olisi luontevinta käsitellä pohjoismaisella tasolla. Tämä tuli selväksi myös kevään parlamentaarisisissa rajaestekeskusteluissa.

Valiokunta järjesti toimintavuonna pohjoismaisen kuluttajakonferenssin, jossa pyrittiin selvittämään kuluttajapolitiikan kehittämistarpeita ja pohjoismaisten kuluttajanäkemyksen sisällyttämistä EU:n politiikkaan. Konferenssin ja aiemman työnsä pohjalta valiokunta työstää myös valiokuntaehdotusta, joka koskee kuluttajapolitiittista tutkimusta ja vuorovaikutusta. Ehdotuksen on määrä tulla käsittelyyn vuonna 2013.

Pohjoismaiden itsehallinnot

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta tutustui Pohjoismaiden itsehallintoihin vierailamalla Grönlannissa vuonna 2010, Färösaarilla

vuonna 2011 ja Ahvenanmaalla vuoden 2012 kesäkokouksensa yhteydessä. Vierailujen pohjalta valiokunta laati Pohjoismaiden itsehallintoja koskevan ehdotuksen A 1577.

Ehdotuksessa vertaillaan Ahvenanmaata, Färösaaria ja Grönlantia ja todetaan, että niillä on itsehallintonsa pohjalta oikeus säätää lakeja sisäisistä asioistaan ja päättää omasta budjetistaan. Tanskaan kuuluvilla Färösaarilla ja Grönlannilla on laaja itsehallinto. Grönlannin itsehallintoa laajennettiin viimeksi vuonna 2009, jonka jälkeen myös poliisi, tuomiolaitos ja rannikkovartiosto kuuluvat itsehallinnon piiriin. Itsehallinto ei kuitenkaan kata valtakunnallisia asioita, kuten ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tai valuuttapolitiikkaa. Färösaarten lainsäädäntöoikeus taas kattaa kaikki alueet, paitsi valtiösäännön, kansalaisuuden, korkeimman oikeuden, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä valuutta- ja rahapolitiikan. Ahvenanmaasta valiokunta toteaa, että tämä 90-vuotista itsehallintoaan vuonna 2012 juhlinut maakunta toimii oman lainsäädännön aloilla käytännössä itsenäisen valtion tavoin. Valiokunta pitää ehdotuksessaan tärkeänä, että itsehallintoa näkyvöitetään hyvänä ristiriitojen ratkaisukeinona vähemmistöjä ja paikallista päätöksentekoa kunnioittaen.

Puheenjohtajisto hyväksyi valiokuntaehdotuksesta esityksen nro 41, jossa Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan laatimaan Pohjoismaiden itsehallintoratkaisuja vertaileva julkaisu. Sen tarkoituksena olisi itsehallintojen näkyvöittäminen rauhanomaisena keinona, jolla voidaan ratkaista alueellisia ristiriitoja ja huolehtia vähemmistöjen oikeuksista. Lisäksi ministerineuvoston tulisi järjestää Pohjoismaiden itsehallintokysymyksiä koskeva konferenssi, jossa julkaisu esitellään ja jossa on mahdollisuus keskustella Pohjoismaiden itsehallinnon muodoista.

Muut asiat

Neuvoston vuonna 2012 voimaan tullut uusi työjärjestys antaa ensimmäistä kertaa kansalaislähetystöille luvan näkemysten esittämiseen valiokuntakokouksissa. Vuoden aikana valiokunta vastaanotti ensimmäisen tällaisen lähetystön, joka kertoi Norjan ja

Ruotsin välisistä eläkealan rajaesteongelmista. Saamiensa tietojen pohjalta valiokunta lähetti Ruotsin hallitukselle kirjallisen kysymyksen pohjoismaista verosopimusta koskevista vääristä tiedoista, joita Ruotsissa asuville norjalaisille eläkkeensaajille on annettu.

6.4 Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Valiokunnalla oli vuoden aikana viisi kokousta, joissa käsiteltiin muun muassa arktisia ympäristökysymyksiä, liikenneasioita ja rahoituslaitosten asemaa ilmastotyössä. Lisäksi valiokunta käsiteli kolme laajaa ministerineuvoston ehdotusta: maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarviketeistyön puiteohjelman, ympäristöyhteistyön toimintaohjelman sekä pohjoismaisen kestävä kehityksen strategian. Monet valiokunnan käsittelemistä asioista liittyvät etenkin elinkeinovaliokunnan asialistaan, ja valiokunnat jatkoivatkin aiempina vuosina vakiintunutta hyvää yhteistyötään.

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan käsittelemien ehdotusten pohjalta hyväksyttiin suosituksia, joiden koko teksti on luettavissa toimintakertomuksen liitteestä 2.

Arktisen alueen ympäristönsuojelu

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta sekä elinkeinovaliokunta jatkoivat vuonna 2010 alkanutta perehtymistä arktisten alueiden laivaliikenteen kasvuun sekä ympäristö- ja meriturvallisuuteen. Tänä vuonna huomio oli öljyn- ja kaasuntuotannon ympäristönäkökulmissa. Valiokunta korostaa, että kaasun ja öljyn etsintä ja tuotanto arktisilla alueilla on vaativampaa ja vaarallisempaa kuin muilla merialueilla äärimmäisten sääolojen, pimeyden, pitkien etäisyyksien, jääpeitteen ja ajojään vuoksi. Yhden valtion alueella tapahtuva onnettomuus voisi paisua katastrofiksi, joka vaikuttaisi useisiin arktisiin valtioihin ja paikallisväestön mahdollisuuksiin hyödyntää meren elollisia luonnonvaroja. Lisäksi on otettava huomioon kaasun ja öljyn kuljetukseen liittyvät ongelmat.

Valiokunnat laativat aiheesta ehdotuksen A 1552, josta hyväksyttiin neuvoston Arktis-aiheisessa teemaistunnossa kaksi suositusta. Suosituksessa nro 5 Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan muun muassa tekemään aloite arktisen yhteistyön tiivistämisestä öljyvähinkoihin liittyvien puhdistusoperaatioiden varalta. Lisäksi hallitusten tulisi pyrkiä edistämään kaikkia arktisia valtioita laillisesti sitovaa sopimusta, jolla varmistetaan parhaiden saatavilla olevien tekniikoiden ja prosessien käyttö öljyn- ja kaasuntuotannossa. Suosituksessa nro 6 Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan järjestämään öljyn- ja kaasuntuotantoa käsittelevä ympäristöseminaari yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa.

Suosituksen nro 6 mukainen seminaari järjestetään vuonna 2013. Suositukseen nro 5 liittyvässä ilmoituksessaan hallitukset eivät sen sijaan ottaneet kantaa sitovan sopimuksen edistämiseen, kun taas valiokunta pitää sitovaa sopimusta hyvin tärkeänä ja Stoltenbergin raportin suositusten mukaisena. Neuvosto odottaakin aiheesta uutta ilmoitusta vuonna 2013.

Liikenne

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta sekä elinkeinovaliokunta valitsivat keskuudestaan kaksi raportoijaa arvioimaan pohjoismaisen liikenneyhteistyön kehittämismahdollisuuksia. Työn kimmokkeena oli se, että Pohjoismaiden liikennepolitiikan kysymyksiä ei seurata enää entiseen tapaan liikennepolitiikan Pohjoismaiden ministerineuvoston lakkauttamisen vuoksi. Raportoijat esittelivät valiokuntien kesäkokouksissa tilannekatsauksen ja saivat tukea ajatukselle laatia valiokuntaehdotus, joka sisältäisi konkreettisia suosituksia Pohjoismaiden hallituksille ja Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Näin syntyi ehdotus A 1568 pohjoismaisen liikennealan yhteistyön vahvistamistoimista infrastruktuuri- ja ympäristöaloilla.

Ehdotuksessa hyväksyttiin istunnossa kaksi suositusta. Suosituksessa nro 40 Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan panemaan alulle pitkän aikavälin yhteis-pohjoismainen panostus, joka keskittyy

liikennealan tutkimukseen ja innovointiin. Suosituksessa nro 27 taas kehoitetaan Pohjoismaiden hallituksia laatimaan yhteis-pohjoismainen strategia työlle, johon kuuluvat Pohjoismaiden kannalta tärkeän maa- ja meriliikenteen infrastruktuurin kehittäminen ja investoinnit. Lisäksi hallitusten tulisi laatia yhteinen suunnitelma yhteyksien parantamiseksi Pohjoismaiden asutuimmilla alueilla reiteillä Oslo–Göteborg–Malmö–Kööpenhamina, Helsingborg–Helsingör ja Oslo–Tukholma. Niin ikään tulisi laatia yhteinen laajentamis- ja kunnossapitosuunnitelma Pohjoismaiden pohjoisimmille rataosuuksille Narvikista Kiirunaan ja pohjoisen kautta edelleen Suomeen ja tutkia eri mahdollisuuksia laajentaa ja rahoittaa ehdotettuja hankkeita, johon asianosaiset valtiot osallistuvat kumppaneina.

Rahoituslaitokset ja ilmastotyö

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta järjesti tammikuun kokouksensa yhteydessä ilmastoseminarin, jonka tarkoituksena oli keskustella uusista ehdotuksista alan yhteis-pohjoismaiseksi toimenpiteiksi. Yksi ehdotuksista liittyi pohjoismaisten rahoituslaitosten roolin vahvistamiseen ympäristötyössä.

Pohjoismailla on kolme tehokasta rahoituslaitosta: Pohjoismaiden investointipankki (NIB), Pohjoismainen kehitysrahasto (NDF) ja Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö (NEFCO), jotka tekevät myös hyödyllistä ilmastotyötä. Esimerkkeinä mainittakoon Nordic Climate Facility -ohjelma (NCF), Pohjoismaiden investointipankin ilmastorahoitusohjelma ja yhteinen panostus kansallisesti asianmukaisiin hillitsemistöimiin (NAMA). Valiokunnan mukaan laitosten potentiaalia ei kuitenkaan hyödynnetä täysimääräisesti, joten se laati asiasta ehdotuksen A 1569, josta neuvosto hyväksyi suositukset 28–29.

Suosituksen mukaan Pohjoismaiden hallitusten tulisi kehittää ja vahvistaa NIBin ilmasto- ja energiahankkeisiin suuntautuvaa lainoitusta ja kohdentaa NDF:lle lisäpääomaa ilmastotoimien tukemiseksi alhaisen tulotason kehitysmaissa. Pohjoismaiden ministerineuvoston taas tulisi mahdollistaa NEFCOn osallistuminen testaamattomien ilmasto- ja energiatekniikoiden parissa

tehtävään innovointi- ja investointityöhön perinteisillä toimialoillaan ja Pohjoismaissa.

Ministerineuvoston ehdotukset

Valiokunta käsitteli toimintavuonna kolme laajaa ministerineuvoston ehdotusta: maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeyhteistyön puiteohjelman vuosiksi 2013–2016 (B 277), ympäristöyhteistyön toimintaohjelman vuosiksi 2013–2018 (B 281) sekä pohjoismaisen kestävä kehityksen strategian vuosiksi 2013–2025 (B 284).

Maa-, metsä- ja kalatalousalan sekä elintarvikeyhteistyön puiteohjelman visiona on Pohjoismaiden biologisiin luonnonvaroihin perustuva tavaroiden ja palvelujen kestävä ja kilpailukykyinen tuotanto vihreällä ja sinisellä sektorilla. Valiokunta tukee tätä visiota ja on tyytyväinen myös siihen, että ohjelman avulla pyritään tukemaan Pohjoismaiden sopeutumista globaaleihin haasteisiin ja edistämään sitä, että Pohjoismaat voivat viedä maailmanlaajuisia kehitystä myönteiseen suuntaan. Asialistan kattavuuden ja resursien rajallisuuden vuoksi valiokunta kaipaa kuitenkin ohjelman panostusalueiden tavoitteiden tarkentamista. Lisäksi valiokunta edellyttää, että ministerineuvosto priorisoi ohjelmakaudella neuvoston painottamia asioita, kuten alkutuotannon sopeuttamista ilmastonmuutokseen, ruokahävikin vähentämistä, maatalouden tukijärjestelmien kehittämistä kestävä tuotannon työkaluna, ihmisten ja eläinten terveyden välistä yhteyttä (Yksi terveys) sekä maa- ja metsätalouden geenivarayhteistyön jatkumisen turvaamista. Neuvosto hyväksyi valiokunnan näkemysten pohjalta ohjelman toteuttamista puoltavan suosituksen nro 32.

Ympäristöyhteistyön toimintaohjelmaksi taas on valiokunnan mukaan hyödyllinen, määrätietoinen ja kunnianhimoinen jatke Pohjoismaiden onnistuneelle ympäristöalan yhteistyölle. Valiokunta tukee myös ohjelman neljän pääalueen ja painopistealueiden valintaa. Pääalueet ovat yhteiskunnan kestävä kehitys, ilmastonmuutos ja ilman epäpuhtaudet, luonnon monimuotoisuus, ekosysteemit ja merien happamoituminen sekä terveys ja ympäristölle vaaralliset kemikaalit. Valiokunta panee merkille, että oh-

jelmassa on noudatettu monia Pohjoismaiden neuvoston laatimia suosituksia. Tämä koskee ruokahävikin estämistä, lyhytikäisiä ilmastoon vaikuttavia yhdisteitä ja osallistumista kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin. Valiokunnalla oli myös useita muutosehdotuksia, jotka liittyivät julkisten hankintojen vihreisiin teknisiin kriteereihin, uhanalaisia eläinlajeja koskevien punaisten listojen laatimiseen, arktisten merialueiden öljyn- ja kaasuntuotantoon sekä merien happamoitumiseen. Ehdotuksesta hyväksytyssä suosituksessa nro 34 Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan toteuttamaan ohjelma mietinnössä ehdotetuista muutoksista tai ottamalla näkemykset huomioon konkreettisten panostusten kehittämisessä.

Kestävä kehityksen strategiaehdotus Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa tarjoaa valiokunnan mielestä erittäin hyödyllisen yleiskehityksen työlle, jossa pyritään kehittämään entistä kestävämmän hyvinvointimallin mukaisia yhteiskuntia. Valiokunta tukee tätä strategian yleistavoitteita ja sen viiden painopistealueen tavoitteita. Painopistealueet ovat pohjoismainen hyvinvointimalli, elinvoimaiset ekosysteemit, muuttunut ilmasto, maapallon luonnonvarojen kestävä käyttö sekä koulutus, tutkimus ja innovaatiot. Erityisen mielenkiintoisena valiokunta pitää sitä, että strategian yhdeksi työkaluksi on otettu kulttuuri, koska se voi edistää tarvittavaa kansallista osallistumista ja sitouttamista. Valiokunta edellyttää kuitenkin, että ministerineuvosto esittelee strategian konkreettiset panostukset vuonna 2013 ja että asianomaiset sektorit ottavat strategian työnsä suunnittelun välittömäksi lähtökohdaksi. Neuvosto hyväksyi asiasta suosituksen nro 33.

Muut asiat

Valiokunta pohti toimintavuonna pohjoismaisesta näkökulmasta EU-komission ehdotuksia yhteisen kalastuspolitiikan ja maatalouspolitiikan uudistamiseksi sekä julkisia hankintoja koskevien EU-direktiivien tarkistamista. Aiheista keskusteltiin myös tapamisissa pohjoismaisten EU-parlamentaarikojen kanssa.

Turussa ja Ahvenanmaalla pidetyissä ke-

säkokouksissaan valiokunta jatkoi perehtymistä Itämeren ympäristöhaasteisiin ja kuuli tässä yhteydessä Helcomin *Kaj Forsiusta* ja Tampereen yliopiston tutkijaa *Nina Tynkkystä*. Valiokunta seurasi niin ikään Pohjoismaiden petoeläinkantojen hoidon kehittämiseen liittyvää työtä ja kuuli kesäkokouksissaan petoeläinten suojeluun keskittynyttä *Henrik Wolffia*, joka puhui etenkin Suomen susiongelmasta.

6.5 Elinkeinovaliokunta

Valiokunnalla oli toimintavuonna kaikkiaan viisi kokousta, joissa käsiteltiin muun muassa Arktiksen liikennettä ja infrastruktuuria. Lisäksi valiokunta käsiteli ministerineuvoston ehdotukset uudeksi aluepoliittiseksi yhteistyöohjelmaksi ja työelämäalan yhteistyöohjelmaksi. Monet valiokunnan käsittelemistä asioista liittyvät etenkin ympäristö- ja luonnonvarainvaliokunnan asialistaan, ja valiokunnat jatkoivatkin aiempina vuosina vakiintunutta hyvää yhteistyötään.

Valiokunnan käsittelemien ehdotusten pohjalta hyväksyttiin suosituksia, joiden koko teksti on luettavissa toimintakertomuksen liitteestä 2.

Arktisen alueen liikenne ja infrastruktuuri

Elinkeinovaliokunta sekä ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta laativat toimintavuonna valiokuntaehdotuksen A 1552 arktisen alueen ympäristönsuojelusta sekä öljyn ja kaasun tuotannosta. Sitä esitellään tarkemmin ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan osuudessa. Lisäksi valiokunnat valitsivat keskuudestaan kaksi raportoijaa arvioimaan pohjoismaisen liikenneyhteistyön kehittämismahdollisuuksia. Raportojien selvitysten pohjalta valiokunnat tekivät yhteisen ehdotuksen A 1568 pohjoismaisen liikennealan yhteistyön vahvistamistoimista infrastruktuuri- ja ympäristöaloilla. Sitäkin selostetaan tarkemmin ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan osuudessa.

Neuvoston Suomen-valtuuskunnan jäsenet tekivät toimintavuonna ehdotuksen A 1553 Pohjoismaiden talousyhteistyöstä arkti-

sella alueella. Sen mukaan ministerineuvoston tulisi muun muassa selvittää kestävästi energiayhteistyön lisäämistä Pohjoismaiden välillä sekä Pohjoismaiden ja Euroopan välillä, edistää arktisen alueen talousyhteistyötä ja tukea ympäristöä säästävän tekniikan ja yhdenmukaisten ympäristönormien kehittämistä. Lisäksi ministerineuvoston haluttiin vahvistavan Pohjoismaiden ja Venäjän välistä logistiikkayhteistyötä. Norjan, Ruotsin ja Suomen hallitusten taas haluttiin perustavan yhteisen elimen, joka keskittyisi kuljetus- ja logistiikka-asioiden suunnitteluun sekä arktisen alueen kehitykseen kaivostoiminnan ja työmarkkinoiden näkökulmasta.

Ehdotusta käsitellessään elinkeinovaliokunta sekä ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta viittasivat aiemmin annettuihin suosituksiin energiatehokkuudesta, uusiutuvasta energiasta ja energiantutkimuksesta, ympäristöä säästävästä liikennepolitiikasta sekä arktisen alueen merenkulun turvallisuuden ja ympäristönsuojelun parantamisesta. Samaa aihepiiriä käsittelee myös valiokuntien edellä mainittu ehdotus A 1568, joka kattaa koko liikenne- ja infrastruktuurialan. Valiokunnat päätyivätkin mietinnössään rajamaan valtuuskunnan ehdotusta siten, että suositus osoitettaisiin vain Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Valiokuntien mietinnön pohjalta hyväksyttiin istunnossa suositus nro 30, jossa ministerineuvostoa kehoitetaan selvittämään mahdollisuuksia lisätä ympäristömyönteistä ja kestävästi energiayhteistyötä Barentsinmeren kaasuntoimintuksissa. Lisäksi kehoitetaan selvittämään kaivostoiminnan yhteisten panostusten edellytyksiä ja tarpeita esimerkiksi liikenteen ja infrastruktuurin alalla ja ottamaan huomioon myös ympäristön ja kestävästi kehityksen näkökulma.

Arktisen alueen tutkimus

Elinkeinovaliokunta ja kulttuuri- ja koulutusvaliokunta perustivat vuonna 2011 yhteisen työryhmän, joka keskittyy niin sanottuun osaamiskolmioon, eli koulutukseen, tutkimukseen ja innovointiin. Suomea edustaa ryhmässä elinkeinovaliokunnan jäsen, edustaja *Eeva-Jobanna Eloranta* (sd). Toimintavuonna työryhmä keskittyi arkti-

sen alueen tutkimuksen ja tutkijaverkoston infrastruktuuriin, ja aiheesta laadittiin valiokuntaehdotus A 1555. Ehdotuksessaan valiokunnat toteavat, että Pohjoismaiden tulevat arktiset tutkimuspanostukset edellyttävät perusteellista koordinoitua. Ilman sitä kustannuksista voi helposti tulla suuria ja yhteistyöstä tehotonta. Valiokuntien mukaan Pohjoismaiden tutkimuspanostukset napa-alueilla tulee yhdistää monialaiseen tutkimusyhteistyöhön, jota tehdään muun muassa ympäristö-, vähemmistö-, terveys- ja hyvinvointialalla. Tämän lisäksi tutkimuspanostukset edellyttävät vahvaa ja kehittyntä infrastruktuuria yhteistyölle sekä tuloksista tiedottamiselle.

Valiokuntien ehdotuksen perusteella hyväksyttiin maaliskuun teemaistunnossa suositus nro 12, jossa ministerineuvostoa kehoitetaan tekemään aloite pohjoismaisen tutkimusinfrastruktuuriyhteistyön lisäämistä koskevasta toimintasuunnitelmasta sekä edistämään sektorien- ja tieteidenvälisiä tutkimus- ja tutkijakoulutusverkostoja, joihin osallistuvat myös USA, Kanada, Venäjä ja EU.

Uusi pohjoismainen muoti

Valiokunta laati toimintavuonna ehdotuksen A 1563, jonka aiheena on uusi pohjoismainen muoti. Ehdotuksessa todetaan, että pohjoismaiseen muotiin liittyy useita yhteisiä arvoja, kuten demokratia, puhtaus, eettinen toiminta ja minimalismi, jotka ovat viime vuosina herättäneet suurta kansainvälistä kiinnostusta. Tämän pohjoismaisen suunnittelulidentiteetin yhdistäminen kestävyysperiaatteeseen olisi valiokunnan mielestä luonnollista, ja sen avulla saataisiin myös varmistettua kansainvälisen kiinnostuksen ja toiminnan jatkuminen. Alan pohjoismainen yhteistyö toisi myös lisäarvoa, kun maakohtainen osaaminen saataisiin koottua järjestelmällisesti alan hyödyksi. Erityisesti kansainväliset haasteet, kuten kestävyysasiat, edellyttävät Pohjoismaiden välistä yhteistyötä. Alalla pitäisi siten edistää osaamisen kehittämistä, kierrätystä ja paikallisia raaka-aineita sekä kansainvälistä asemoitumista.

Valiokuntaehdotus poiki istunnossa suo-

situksen nro 25. Siinä Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan kehittämään ja käynnistämään yhteispohjoismainen täydennyskoulutus suunnittelijoille, liiketoiminnan kehittäjille, sisäänostajille sekä viestintä- ja myymälähenkilökunnalle. Lisäksi tulisi käynnistää koordinoitua panostus, jonka tavoitteena on vaate- ja tekstiilituotteiden yhteispohjoismainen kierrätysohjelma. Ministerineuvoston tulisi niin ikään kehittää muotialalla yhteisiä vientialoitteita ja uusia liiketoimintamalleja vihreän kasvun näkökulmasta.

Eläintenpitokielto

Valiokunnan käsiteltäväksi tuli neuvoston keskiryhmän laatima jäsen ehdotus A 1531 pohjoismaisesta tiedonvaihdosta, joka koskee eläintenpitokiellon saaneita eläintenkasvattajia. Ehdotuksen mukaan ministerineuvoston tulisi kehittää tiedonvaihtoa yhdessä Pohjoismaassa eläintenpitokiellon saaneista eläintenkasvattajista, jotta he eivät voisi jatkaa eläintenpitoa toisessa maassa. Tiedonvaihtoa tulisi myös laajentaa koskemaan kaikkia Euroopan maita. Elinkeinovaliokunta toteaa mietinnössään olevansa ehdotuksen laatijoiden kanssa yhtä mieltä kysymyksen tärkeydestä. Valiokunta suhtautuu kuitenkin varauksellisesti ongelman ratkaisemiseen lainsäädäntöteitse, sillä valvontaviranomaisten mukaan ongelma ei ole kovin yleinen. Sen sijaan maille olisi valiokunnan mielestä hyödyksi vaihtaa tietoja ja kokemuksia tämän kaltaisissa kysymyksissä.

Ehdotuksesta hyväksyttiin valiokunnan mietinnön pohjalta suositus nro 26, jossa ministerineuvostoa kehoitetaan perustamaan pohjoismainen järjestelmä tai verkosto, jossa voidaan vaihtaa tietoja maiden eläinsuojelurikkomuksista.

Aluepoliittinen yhteistyöohjelma

Elinkeinovaliokunta käsiteli toimintavuonna ministerineuvoston ehdotuksen B 279, joka koski uutta aluepoliittista yhteistyöohjelmaa vuosiksi 2013–2016. Ohjelmassa on kolme keskeistä panostusaluetta: kestävä hyvinvointikehityksen edistäminen alueelli-

sesti, kestävän aluekehityksen edistäminen arktisella alueella sekä vihreän kasvun tukeminen kaikilla alueilla. Ohjelman lähtökohdiana on se, että alueiden Pohjola voi esittää hyviä ratkaisuja Pohjoismaiden ja Euroopan haasteisiin ja että pohjoismainen aluepoliittinen yhteistyö tuo pohjoismaista hyötyä.

Valiokunta toteaa mietinnössään, että ohjelman kolme pääpanostusalueetta ovat tärkeitä ja kiinnostavia, mutta perää samalla tulevaisuuden pohjoismaiseen aluepolitiikkaan selkeämpää visiota ja toiminnallisempaa lähestymistapaa. Ohjelmassa korostettiin toimiin kuuluu kokemustenvaihtoa, selvityksiä ja suunnittelutyökalujen kehittämistä. Valiokunta olisi kuitenkin toivonut ohjelmaan myös mitattavissa olevia yhteisiä toimia ja tavoitteita, joita voitaisiin arvioida sekä ohjelmakauden aikana että sen päätyttyä. Kokemustenvaihto, selvitykset ja työkalut muodostavat hyvän lähtökohdan toiminnalle, mutta lisäksi tarvitaan aikataulua sille, koska tieto on tarkoitus muuttaa yhteiseksi toiminnaksi.

Ohjelmasta hyväksyttiin istunnossa suositus nro 31, jossa ministerineuvostoa kehoitetaan toteuttamaan ohjelmaehdotus kuvatulla tavalla ja ottaen huomioon valiokunnan mietinnössä esitetyt näkemykset. Lisäksi suositettiin, että ministerineuvosto valitsisi tulevaisuuden toiminta- ja yhteistyöohjelmissa toiminnallisemman lähestymistavan, joka sisältää selkeitä sekä seurattavissa ja arvioitavissa olevia tavoitteita ja toimia.

Työelämäalan yhteistyöohjelma

Toinen valiokunnan käsittelemä ministerineuvoston ehdotus B 278 käsitteli Pohjoismaiden työelämäalan yhteistyöohjelmaa vuosiksi 2013–2016. Ohjelmakaudella keskitytään globalisaatiosta ja väestörakenteen kehityksestä aiheutuviin pitkän aikavälin haasteisiin, mutta yhteistyössä priorisoidaan tarpeen mukaan myös kauden kuluessa syntyviä suhdannehaasteita. Yhteistyön pääpaino on jatkossakin kokemusten- ja tiedonvaihdossa, joka keskittyy yhteisiin haasteisiin liittyviin kansallisiin toimiin ja tuloksiin. Työllisyys- ja työmarkkina-alan, työympäristöalan ja työoikeusalan painopisteiden lisäksi ohjelmassa on monialaisena

painopistealueena edelleenkin rajaesteiden ehkäiseminen ja purkaminen pohjoismaisilla työmarkkinoilla.

Valiokunta piti valitettavana sitä, että ministerineuvoston ehdotus lähetettiin valiokunnalle niin myöhään ja ulkoasua myöten niin valmiina, ettei valiokunnalla ole ollut mahdollisuutta pyytää ulkoisilta sidosryhmiltä näkemyksiä ohjelmasta eikä muutenkaan enää vaikuttaa sisältöön. Tämän vuoksi valiokunta ei halunnut antaa näkemyksiään ministerineuvoston ehdotuksesta, ja yhteistyöohjelma päätettiin istunnossa vain merkitä tiedoksi (suositus nro 35).

6.6 Tarkastuskomitea

Tarkastuskomitealla oli vuoden aikana viisi kokousta, joissa se keskittyi perustehtäväänsä, eli pohjoismaisen yhteistyön mahdollisten heikkouksien tunnistamiseen ja kehitysehdotusten tekemiseen.

Komitea aloitti vuonna 2011 analyysin Pohjoismaiden neuvoston suositusten vaikuttavuudesta. Analyysi kattoi 25 satunnaisesti valittua suositusta, 50 kirjallista kyselyvastausta sekä noin 70 henkilökohtaista haastattelua. Kaikkiaan neuvosto hyväksyi vuosina 2005–2009 yhteensä 137 suositusta, joista 101 perustui neuvoston jäsenehdotuksiin tai valiokuntaehdotuksiin.

Analyysi osoitti, että neuvoston hyväksymillä suosituksilla ei ole toivottua tehoa ja painoarvoa. Vain neljäsosa tarkastelluista suosituksista oli vaikuttanut ratkaisevasti tai merkittävästi Pohjoismaiden ministerineuvostoon. Niille kaikille oli yhteistä se, että ne käsittelevät Pohjoismaiden sisäisiä asioita. Ministerineuvostolle annetuilla suosituksilla, jotka koskivat laajempia kansainvälisiä olosuhteita, ja Pohjoismaiden hallituksille kohdistetuilla suosituksilla ei ole ollut samanasteista vaikutusta.

Analyysiraportissa tunnistetaan useita tekijöitä, joilla voi olla merkitystä suosituksen menestyksen kannalta. Etenkin valmistelun ja seurannan puutteellisuus ovat vaikuttaneet siihen, etteivät vastaanottajat – Pohjoismaiden ministerineuvosto tai Pohjoismaiden hallitukset – toteuta lähtökohtaisesti laajasti tuettuja ehdotuksia. Myös liian suuren suositusmäärän arvioidaan heikentävän suosi-

tusten arvostusta. Puutteen voi korjata vain Pohjoismaiden neuvosto itse, ja raportissa esitettiin useita toimenpide-ehdotuksia, joilla voidaan tehostaa suositusten poliittista vaikuttavuutta.

Tarkastuskomitea laati selvityksen pohjalta komiteaehdotuksen A 1575 Pohjoismaiden neuvoston suositusten tehostamisesta. Siitä hyväksyttiin neuvoston Helsingin-istunnossa suositus nro 19, jossa Pohjoismaiden ministerineuvostoa kehoitetaan muun muassa käsittelemään kaikki neuvoston suositukset ministeritasolla ja antamaan erityinen perustelu tapauksissa, joissa suositusta ei seurata. Lisäksi neuvosto teki sisäisen päätöksen nro 2/2012, jonka mukaan neuvosto laatii jatkossa suosituksia keskitetysti ja perusteellisesti ja siten rajoittaa niiden vuotuista määrää. Lisäksi valiokuntien tulee nimittää esittelijä, jolla on vastuu suosituksen laatimisesta ja seuran-

nasta. Kansallisten valtuuskuntien taas tulisi tarkastaa sisäisiä rutiinejaan ja arvioida, käytetäänkö voimavaroja parhaalla mahdollisella tavalla kansallisten valtuuskuntien ja koko Pohjoismaiden neuvoston toiminnan kannalta. Tarkastuskomitea sai tehtäväksi seurata asiaa ja laatia Pohjoismaiden neuvostolle tilanneraportin viimeistään vuoden 2014 teemaistuntoon.

Komitea aloitti vuonna 2011 myös järjestelmällisen selvitystyön pohjoismaisten laitosten tuottamasta pohjoismaisesta hyödystä. Tähän liittyen komitean jäsenet vierailivat vuonna 2011 viidessä ja vuonna 2012 seitsemässä pohjoismaisessa laitoksessa. Tarkoituksena ei ole arvioida laitosten toimintaa, vaan syventyä siihen ja saada siitä yleiskuva. Lisäksi voidaan tehdä kehitysehdotuksia, jotka laitokset voivat ottaa toiminnassaan huomioon.

Pohjoismaiden neuvoston organisaatio

Pohjoismaiden neuvosto on 60-vuotias Pohjoismaiden parlamenttien ja hallitusten yhteistyöelin. Neuvoston perustivat vuonna 1952 Tanska, Islanti, Norja ja Ruotsi. Suomi liittyi neuvostoon vuonna 1955. Pohjoismaiden neuvoston työhön osallistuvat Pohjoismaiden lisäksi myös Färsaarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan itsehallintoalueet.

Yhteistyön perustana ovat vuonna 1962 solmittu Helsingin sopimus muutoksineen ja neuvoston työjärjestys. Helsingin sopimuksen viimeisimmät muutokset tulivat voimaan vuonna 1996 ja neuvoston työjärjestyksen muutokset vuonna 2012.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöelin. Se panee täytäntöön Pohjoismaiden neuvoston suosituksia ja antaa puolestaan neuvostolle hyväksyttäväksi omia ehdotuksiaan. Ministerineuvosto antaa neuvostolle vuosittain kertomuksen toiminnastaan sekä seuraavan vuoden budjettiehdotuksen ja toimintasuunnitelman. Ministerineuvosto laatii myös sektorikohtaisia suunnitelmia politiikan eri aloille.

Neuvoston ja ministerineuvoston puheenjohtajuus kiertävät säännöllisesti Pohjoismaalta toiselle. Ministerineuvoston puheenjohtajuus edeltää neuvoston puheenjohtajuutta siten, että sama maa on peräkkäisinä vuosina ministerineuvoston ja sen jälkeen neuvoston puheenjohtajana.

Yleiskokous

Yleiskokous on neuvoston korkein päättävä elin. Siinä on 87 Pohjoismaiden ja itsehallintoalueiden parlamenteista valittua jäsentä sekä hallitusten edustajat, jotka ovat Pohjoismaiden hallitusten ministereitä.

Yleiskokouksen tehtävänä on antaa suosituksia ja lausuntoja, vahvistaa neuvoston

työjärjestys ja valita neuvoston presidentti, varapresidentti sekä puheenjohtajiston ja neuvoston muiden elinten jäsenet.

Yleiskokous kokoontuu istuntoon keran vuodessa syksyisin. Helsingin sopimuksen mukaan on lisäksi mahdollista kutsua koolle ylimääräinen istunto tai teemaistunto. Äänioikeus on vain neuvoston valituilla jäsenillä eli parlamentaariikoilla.

Puheenjohtajisto

Puheenjohtajisto on neuvoston ylin päättävä elin, kun yleiskokous ei ole koolla, ja sillä on tällöin yleiskokouksen päätöksentekovaltuudet. Puheenjohtajiston muodostavat presidentti, varapresidentti ja yksitoista muuta jäsentä, jotka yleiskokous valitsee. Jokaisen viiden maan valtuuskunnan ja jokaisen puolue ryhmän on oltava edustettuna puheenjohtajistossa. Puheenjohtajiston puheenjohtajina toimivat neuvoston presidentti ja varapresidentti, jotka valitaan maasta, jossa neuvoston istunto kulloinkin pidetään.

Puheenjohtajisto johtaa ja koordinoi neuvoston toimintaa sekä varmistaa neuvoston toiminnan nivoutumisen kansallisten parlamenttien ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan. Puheenjohtajisto valmistee yleisiä poliittisia ja hallinnollisia asioita, mukaan lukien Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti, ulko- ja turvallisuuspoliittiset asiat sekä neuvoston kansainvälinen yhteistyö.

Puheenjohtajisto käsittelee lisäksi ne jäsen ehdotukset, joita ei lähetetä valiokuntien käsittelyyn. Se voi toimia yleiskokouksen puolesta ja tehdä esityksiä tai antaa lausuntoja yhteistyöhön liittyvistä asioista, joiden käsittely ei voi odottaa seuraavaan istuntoon.

Valiokunnat

Neuvostossa on viisi valiokuntaa: kulttuuri- ja koulutusvaliokunta, hyvinvointivaliokunta, kansalais- ja kuluttajavalioikunta, ympäristö- ja luonnonvaravalioikunta ja elinkeinovaliokunta. Kullakin valiokunnalla on oltava puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Valiokunnissa on viisitoista jäsentä, paitsi hyvinvointivaliokunnassa neljätoista.

Valiokunnat valmistelevat asioita yleiskokouksen tai puheenjohtajiston päätettäviksi. Ne käsittelevät jäsenehdotuksia, ministerineuvoston ehdotuksia, pohjoismaisten laitosten kertomuksia, ministerineuvoston ilmoituksia hyväksytyjen suositusten toteuttamisesta, saapuneita kirjelmiä ja muita asioita. Myös ministerineuvoston selonteko yhteistyön suunnitelmista ja budjettiehdotus käsitellään kaikissa valiokunnissa.

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta

Valiokunta käsittelee kysymyksiä, jotka liittyvät pohjoismaiseen ja kansainväliseen taiteeseen ja yleiskulttuuriin, monikulttuuriseen Pohjolaan, elokuvaan ja tiedotusvälineisiin, kieliin, urheiluun, Norden-yhdistykseen ja vapaaehtois sektoriin, lasten- ja nuorten kulttuuriin, perusasteen ja toisen asteen oppilaitoksiin, pohjoismaisiin koulutusmarkkinoihin, kansansivistykseen ja aikuiskoulutukseen, elinikäiseen oppimiseen sekä tutkimukseen, tutkijakoulutukseen ja tutkijainvaihtoon.

Hyvinvointivaliokunta

Valiokunta käsittelee hyvinvoinnin järjestelmiä ja muita turvajärjestelmiä, sosiaali-, terveys- ja vammaisasioita, rakentamista ja asumista, perhe-, lapsi- ja nuorisopoliittisia kysymyksiä sekä huumeiden ym. päihteiden väärinkäyttöön liittyviä asioita.

Kansalais- ja kuluttajavalioikunta

Valiokunta valmistelee kansalaisten ja kuluttajien oikeuksiin liittyviä asioita ja niiden lisäksi yleisluonteisia, muun muassa demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon liittyviä asioita. Sen vastuulle kuuluvat seuraavat politiikan alueet: demokratia,

ihmisoikeudet, kansalaisten oikeudet, tasa-arvo, kuluttaja-asiat, elintarviketurvallisuus, rikollisuuden torjunta, myös kansainvälisen rikollisuuden ja terrorismin torjunta, oikeuspoliittiset asiat, siirtolais- ja pakolaispolitiikka sekä rasismiin vastainen yhteistyö.

Ympäristö- ja luonnonvaravalioikunta

Valiokunnalle kuuluvat ympäristöä, maa-, metsä- ja kalataloutta, kestävää kehitystä ja energiaa koskevat kysymykset. Valiokunnalla on yleisvastuu kestävästä kehityksestä ja siten myös maa-, metsä- ja kalatalouden elintarvikeosuudesta.

Elinkeinovaliokunta

Valiokunta käsittelee kysymyksiä, jotka koskevat talouden ja tuotannon perusedellytyksiä, elinkeinoelämää ja teollisuutta, sisämarkkinoita, vapaata liikkuvuutta, rajaesteiden poistamista, kauppaa, alueita ja rakennetukea, työllisyyttä ja työmarkkinoita, työympäristöä, infrastruktuuria ja liikennettä, viestintää ja tietotekniikkaa.

Tarkastuskomitea

Tarkastuskomitean tehtävänä on tarkastaa yhteispohjoismaisin varoin rahoitettavaa toimintaa ja vastata yleiskokouksen päättämästä pohjoismaisen yhteistyön tarkastustoiminnasta. Komitea vastaa myös Helsingin sopimuksen, muiden pohjoismaista yhteistyötä koskevien sopimusten, neuvoston työjärjestyksen ja muiden sisäisten määräysten tulkintaan liittyvistä asioista sekä osallistuu näiden säännösten muutosvalmisteluihin.

Vaalikomitea

Vaalikomitea valmistelee kaikki yleiskokouksen toimittamat vaalit sekä mahdolliset täydennysvaalit, jotka puheenjohtajisto toimittaa neuvoston puolesta. Vaalikomiteassa on seitsemän jäsentä.

Valtuuskunnat

Kunkin maan valitut jäsenet, varajäsenet ja hallituksen edustajat muodostavat maansa valtuuskunnan neuvostossa. Suomen valtuuskuntaan kuuluu 18 eduskunnan ja kaksi Ahvenanmaan maakuntapäivien valitsemaa jäsentä sekä hallituksen määräämät edustajat.

Tanskan valtuuskuntaan kuuluu 16 kansankäräjien valitsemaa jäsentä, kaksi jäsentä Färsearilta ja kaksi Grönlannista. Norjan ja Ruotsin valtuuskunnissa on 20 suurkäräjien ja valtiopäivien valitsemaa jäsentä, ja Islannin valtuuskunnassa on seitsemän yleiskäräjien valitsemaa jäsentä.

Puolueryhmät

Parlamentit valitsevat neuvoston jäsenet ja varajäsenet puolueiden voimasuhteiden mukaan. Luottamuspaikkojen jakoa ja monia käsiteltäviä asioita valmistellaan puolueryhmissä ennen neuvoston elinten päätöksiä. Puolueryhmiä on viisi: vasemmistososialistinen vihreä ryhmä, sosiaalidemokraattinen ryhmä, keskiryhmä, konservatiivinen ryhmä ja Vapaa Pohjola -ryhmä.

Sihteeristöt

Pohjoismaiden neuvoston sihteeristöä johtaa neuvoston johtaja. Sihteeristössä on noin 20 työntekijää, ja se sijaitsee Kööpenhaminassa samassa rakennuksessa ministerineuvoston sihteeristön kanssa. Kansallisten valtuuskuntien sihteeristöt sijaitsevat kansallisten parlamenttien kanslioissa. Suomen valtuuskunnan sihteeristötehtävistä vastaa eduskunnan kansainvälisten asiain yksikkö. Myös puolueryhmillä on omat sihteeristönsä. Neuvoston johtaja, kansallisten valtuuskuntien sihteerit ja puolueryhmien sihteerit tapaavat sihteeristökokouksissa, joissa valmistellaan puheenjohtajiston työtä.

Pääministerit

Pääministereillä on yleisvastuu pohjoismaisesta yhteistyöstä. Heidän tehtävänä on nivoa Pohjoismaiden välinen yhteistyö eurooppalaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Pääministerit kokoontuvat säännöllisesti kolme tai neljä kertaa vuodessa. Puheenjohtajamaalla on vastuu kokouksista, jotka voivat olla luonteeltaan varsinaisia tai ylimääräisiä.

Yhteistyöministerit

Kaikilla Pohjoismailla on erityinen pohjoismainen yhteistyöministeri, joka johtaa ja koordinoi ministerineuvoston toimintaa.

Suomen valtuuskunta tekee tiivistä yhteistyötä yhteistyöministerin ja hänen ulkoministeriössä sijaitsevan Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristönsä kanssa. Yhteistyöministerin tehtäviin kuuluu pohjoismaisen yhteistyön koordinointi hallituksessa, ja hän on vastuussa yhteistyöbudjetin käsittelystä.

Pohjoismainen yhteistyökomitea

Pääministereitä ja yhteistyöministereitä avustaa pohjoismainen yhteistyökomitea (PYK), jossa ovat mukana ulkoministeriöiden pohjoismaisen yhteistyön sihteeristöjen päälliköt. Komitea toimii myös Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön ja sen pääsihteerin hallituksena.

Liite 1: Suomen valtuuskunnan jäsenet

Valitut jäsenet

Eerola, Juho, ps
 Eloranta, Eeva-Johanna, sd
 Eriksson, Anders, ÅF
 Feldt-Ranta, Maarit, sd, varapuheenjohtaja
 Gestrin, Cristina, r
 Haapanen, Satu, vihr
 Heikkilä, Lauri, ps
 Kymäläinen, Suna, sd
 Louhelainen, Anne, ps
 Maijala, Eeva-Maria, kesk
 Modig, Silvia, vas
 Peltonen, Tuula, sd
 Pirttilahti, Arto, kesk (21.2. alkaen)
 Rundgren, Simo, kesk, puheenjohtaja
 Sankelo, Janne, kok
 Sasi, Kimmo, kok
 Sipilä, Juha, kesk (5.2. asti)
 Suutari, Eero, kok
 Tolppanen, Maria, ps
 Valve, Wille, MÅ
 Wallinheimo, Sinuhe, kok

Varajäsenet

Hemmilä, Pertti, kok
 Jalonen, Ari, ps
 Jansson, Harry, ÅC
 Kalmari, Anne, kesk
 Karimäki, Johanna, vihr
 Kopra, Jukka, kok
 Kumpula-Natri, Miapetra, sd (5.2. asti)
 Kärnä, Jukka, sd
 Mäntymaa, Markku, kok
 Ojala-Niemelä, Johanna, sd
 Ruohonen-Lerner, Pirkko, ps
 Saarikko, Annika, kesk
 Saarinen, Matti, sd (21.2. alkaen)
 Savola, Mikko, kesk
 Sjögren, Katrin, lib
 Thors, Astrid, r
 Tiainen, Eila, vas

Turunen, Kaj, ps
 Vapaavuori, Jan, kok
 Viitamies, Pauliina, sd
 Östman, Peter, kd

Valtuuskunnan työvaliokunta

Rundgren, Simo, kesk, puheenjohtaja
 Feldt-Ranta, Maarit, sd, varapuheenjohtaja
 Gestrin, Christina, r
 Haapanen, Satu, vihr
 Heikkilä, Lauri, ps
 Modig, Silvia, vas
 Suutari, Eero, kok
 Valve, Wille, MÅ

Jäsenyydet neuvoston elimissä ja pohjoismaisissa laitoksissa

Puheenjohtajisto

Feldt-Ranta, Maarit, sd
 Modig, Silvia, vas, neuvoston varapresidentti
 Rundgren, Simo, kesk
 Sasi, Kimmo, kok, neuvoston presidentti

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta

Peltonen, Tuula, sd
 Tolppanen, Maria, ps
 Wallinheimo, Sinuhe, kok

Hyvinvointivaliokunta

Louhelainen, Anne, ps

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta

Eerola, Juho, ps
 Haapanen, Satu, vihr, puheenjohtaja
 Kymäläinen, Suna, sd

***Ympäristö- ja
luonnonvaravaliokunta***

Eriksson, Anders, ÅF
Gestrin, Christina, r
Heikkilä, Lauri, ps
Maijala, Eeva-Maria, kesk
Sankelo, Janne, kok

Elinkeinovaliokunta

Eloranta, Eeva-Johanna, sd
Pirttilahti, Arto, kesk (21.2. alkaen)
Sipilä, Juha, kesk (5.2. asti)
Suutari, Eero, kok
Valve, Wille, MÅ

Tarkastuskomitea

Maijala, Eeva-Maria, kesk (22.3. alkaen)
(varajäsen Pirttilahti, Arto, kesk, 22.3.
alkaen)
Sipilä, Juha, kesk (5.2. asti) (varajäsen
Maijala, Eeva-Maria, kesk, 22.3. asti)
Suutari, Eero, kok, varapuheenjohtaja
(varajäsen Sankelo, Janne, kok)

Vaalikomitea

Feldt-Ranta, Maarit, sd
Rundgren, Simo, kesk
Sankelo, Janne, kok

***Pohjoismaisen kulttuurirahaston
ballitus***

Peltonen, Tuula, sd (varajäsen Tolppanen,
Maria, ps)

***Pohjoismaiden Investointipankin
tarkastuskomitea***

Peltonen, Tuula, sd

***Pohjoismainen vammaispoliittinen
neuvosto***

Wideroos, Ulla-Maj, r (varajäsen Haapanen,
Satu, vihr)

Esitykset, suositukset ja sisäiset päätökset 2012

Teemaistunnossa hyväksytyt suositukset 23. maaliskuuta 2012

Suositus 1/2012 Pohjoismaiden hyvinvointipolitiikka globaalissa maailmassa (A 1511/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii katsauksen nykyisistä ohjelmista ja toimista, joiden tavoitteena on vastata pohjoismaisia hyvinvointivaltioita odottaviin väestönkehityksen haasteisiin

että terveyden ja kasvun kytkentä mukaan lukien hyvinvointiteknologian edistäminen ja vienti ovat yksi toisen huippuutkimusaloitteen painopisteistä

että se edistää ikääntyneiden liikkuvuutta Pohjoismaiden sisällä ja välillä lisäämällä vällinnanvapautta terveydenhuolto- ja hoivapalveluissa

että se lisää harvinaisia diagnooseja, erityistason sairaanhoitoa, elinsiirtopalvelujen koordinoitua sekä raja-alueiden sairaankuljetuspalveluita koskevaa yhteistyötä.

Suositus 2/2012 Pohjoismaiden hyvinvointibaasteisiin vastaavan ohjelman ja toimintasuunnitelman toteuttaminen (A 1511/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne käynnistävät ohjelman, joka tutkimuksen, hyvien esimerkkien ja kokemusten vaihdon sekä kansalaisten ja alan toimijoiden välisen yhteistyön kautta voi osaltaan tarjota vastauksia Pohjoismaiden hyvinvointihaasteisiin.

että ne laativat ohjelman perusteella hallitusten yhteisen toimintasuunnitelman Pohjoismaiden vahvistamiseksi alueena globalisaation haasteissa.

että yhdenvertaisuusperiaatteen ja universaalien järjestelmien turvaamisen terveydenhuolto- ja hoivasektorilla on ratkaisevaa pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien kehittämiseksi myönteisesti terveessä yhteiskuntataloudessa.

että valtion ja työmarkkinaosapuolten kolmikantayhteistyö on ainutlaatuista Pohjoismailla. Se vähentää osaltaan työtaisteluiden määrää työelämässä, mikä on merkittävä kilpailuetu Pohjoismaille, ja sen vuoksi sitä on suojeltava. Pohjoismaisen yhteistyössä tulee kuitenkin keskustella tämän yhteistyön kehittämisestä, jotta Pohjoismaat voivat vastata globalisaation haasteisiin parhaalla mahdollisella tavalla.

että uusien kansalaisten kotouttaminen on tärkeää pohjoismaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Pohjoismaiden kokemuksia onnistuneesta kotouttamisesta on hyödynnettävä rajojen yli ja tunnistettava pohjoismaiset kotouttamisen haasteet ratkaisujen löytämiseksi.

Suositus 3/2012 *Yhteispohjoismainen arktinen strategia
(A 1550/presidiet)*

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että ne laativat yhteisen strategian arktisia haasteita koskevalle pohjoismaiselle yhteistyölle ottaen huomioon mietinnön näkemykset.

Suositus 4/2012 *Arktisen alueen pelastuskapasiteetin rahoittaminen
(A 1549/presidiet)*

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että Pohjoismaiden valtiovarainministerit (MR-FINANS) perustavat työryhmän selvittämään yhteisen järjestelmällisen ratkaisun kehittämistä arktisen alueen valvonta-, etsintä- ja pelastustoiminnan kustannusten rahoittamiseksi arktisen alueen valvonta- ja pelastusyhteistyötä koskevan Arktisen neuvoston sopimuksen nojalla.

että yksi työryhmän tutkimista mahdollisuuksista on risteilyaluksilta Pohjoismaissa koordinoitusti perittävä maksu ja siitä saadun tulon käyttäminen arktisen alueen etsintä- ja pelastustoiminnan rahoittamiseen.

että Pohjoismaiden valtiovarainministerit antavat Pohjoismaiden neuvostolle selonteon työryhmän päätelmistä Helsingin istunnossa vuonna 2012.

Suositus 5/2012 *Arktisen alueen ympäristönsuojelu sekä öljyn ja kaasun tuotanto (A 1552/miljö)*

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että ne tekevät aloitteen arktisen yhteistyön tiivistämiseksi tavoitteena kehittää kapasiteettia ja infrastruktuuria öljyvahinkojen jälkeisiin puhdistusoperaatioihin ja edistää työtä öljyvahinkojen puhdistusoperaatioita koskevan laillisesti sitovan sopimuksen laatimiseksi kaikkien arktisten valtioiden välillä.

että ne pyrkivät tiiviiseen arktiseen yhteistyöhön tavoitteena kehittää uusia ja turvallisempia tekniikoita arktisten merialueiden öljyn- ja kaasuntuotantoon.

että ne pyrkivät edistämään kaikkia arktisia valtioita laillisesti sitovaa sopimusta, jolla varmistetaan kestävä kehitys periaatteiden mukaisesti parhaiden saatavilla olevien teknologioiden ja prosessien käyttö öljyn- ja kaasuntuotannossa.

Suositus 6/2012 *Arktisen alueen ympäristöhaasteita käsittelevä seminaari
(A 1552/miljö)*

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se järjestää yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa seminaarin, johon osallistuu öljyteollisuuden, valvontaviranomaisten, paikallisyhteisöjen, ympäristönsuojelujärjestöjen ynnä muiden tahojen edustajia ja joka käsittelee arktisen alueen öljyn- ja kaasuntuotannon aiheuttamia ympäristöhaasteita.

Suositus 7/2012 *Pohjoismaiden neuvoston yhteistyö Arktisen neuvoston kanssa (A 1556/välfärd)*

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se pyrkii edistämään työtä, jonka tavoitteena on YK:n Global Compact -hankkeen

10 periaatteen sisällyttäminen luontevaksi osaksi yritysten yhteiskuntavastuuta ja profilia arktisella alueella ja että se tukee Arktisen neuvoston työtä yritysten yhteiskuntavastuuta (CSR) koskevien periaatteiden kehittämiseksi arktisella alueella.

Suositus 8/2012 Arktisen alueen tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi laadittava toimintasuunnitelma (A 1556/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille sekä Ahvenanmaalle, Fär-saarille ja Grönlannille,

että ne vahvistavat ja kehittävät pohjoismaista yhteistyötä Arktisessa neuvostossa.

että ne laativat yhdessä arktisen työn keskeisten toimijoiden kanssa toimenpidesuunnitelman suhtautumisesta tuleviin haasteisiin, jotka liittyvät arktisen alueen strategiseen sijaintiin, ilmastomuutokseen, terveyteen ja muihin arktisiin paikallisyhteisöihin vaikuttaviin tekijöihin 12. toukokuuta 2011 hyväksytyyn Nuukin ministerijulistuksen mukaisesti.

Suositus 9/2012 Arktisen alueen alkuperäiskansojen oikeudet (A 1554/medborgar)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallituksille,

että ne varmistavat alkuperäiskansojen oikeuksien loukkaamattomuuden luonnonvaroja hyödynnettäessä, muun muassa panemalla täytäntöön YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet sekä OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille.

Suositus 10/2012 Saamelaisoppimusta koskevien neuvottelujen loppuun saattaminen (A 1554/medborgar)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Norjan, Ruotsin ja Suomen hallituksille,

että ne toimivat aktiivisesti pohjoismaista saamelaisoppimusta koskevien neuvottelujen loppuun saattamiseksi määräajan kuluessa.

Suositus 11/2012 Arktisen alueen kielet ja koulutus (A 1557/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että arktisten alueiden pohjoismaisten osien alkuperäiskansojen käyttämiä kieliä – grönlanti Grönlannissa sekä saame Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa –, jotka pohjoismaisessa kielipoliittisessa julistuksessa (kielijulistus) mainitaan Pohjoismaiden yhteiskuntien toimintaa ylläpitävinä kielinä seurataan vuosina 2013–2018 kielijulistuksen päämäärien ja pyrkimysten kannalta ottaen huomioon ehdotuksessa esitetyt näkökannat.

että seurataan Arktisen neuvoston alaista työtä ”Assessing, Monitoring, and Promoting Arctic Indigenous Languages” ja että se koordinoidaan pohjoismaisten aloitteiden kanssa sekä arvioidaan, voivatko Pohjoismaat ja siinä tapauksessa millä tavalla toteuttaa toimenpiteitä, jotka tukevat sekä kielijulistusta että Arktisen neuvoston mahdollisia suosituksia.

Suositus 12/2012 Arktisen alueen tutkimuksen ja tutkijaverkostojen infrastruktuuri (A 1555/näring)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tekee aloitteen toimintasuunnitelmasta pohjoismaisen tutkimusinfrastruktuurin parissa tehtävän yhteistyön lisäämiseksi.

että se edistää sektorien- ja tieteidenvälisiä tutkimus- ja tutkijakoulutusverkostoja, joihin osallistuvat myös USA, Kanada, Venäjä ja EU.

Puheenjohtajiston hyväksymät esitykset

Esitys 13/2012 Vuotuinen EU-selonteko (A 1544/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että se laatii vuotuisen EU-selonteon EU:hun liittyvistä toiminnoista.

64. istunnossa hyväksytyt suositukset 30. lokakuuta–1. marraskuuta 2012

Suositus 14/2012 Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2013 toimintasuunnitelma ja budjetti (B 280/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että se osoittaa ”Kestävä pohjoismainen hyvinvointi” -aloitteesta varoja harvinaisten diagnoosien organisointia ja terveydenhuollon erityistason hoitoa koskevaan työhön.

että sosiaali- ja terveystieteiden ministerineuvosto ottaa huomioon suosituksen 28/2010, jossa suositetaan pohjoismaista sähköistä rekisteriä lääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista ja muista Pohjoismaissa laillistetuista terveydenhuollon ammattihenkilöistä, ”Kestävä pohjoismainen hyvinvointi” -aloitteelle ehdotettujen priorisointivarojen puitteissa, tai *että* se toissijaisesti turvaa joustavan ja tehokkaan koordinoinnin kansallisten rekisterien välillä.

että se toteuttaa ympäristöministerien käyttövaroista (3-3310-1) hankkeen, jossa laaditaan ehdotuksia radioaktiivista jätettä Pohjoismaissa koskevasta pohjoismaisesta yhteistyöstä.

että se luo Pohjoismaiden neuvoston luonto- ja ympäristöpalkinnolle oman budjettikohdan.

että se kohdentaa 300 000 Tanskan kruunua Pohjoismaiseen koulutushuippukokoukseen vuonna 2013 tavoitteena turvata Pohjoismaiden peruskoulutuksen laatu ja kehittäminen. (Kokous rahoitetaan koulutuksen ja tutkimuksen käyttöerästä 2-2505-1, mahdollisesti Pohjoismaiden neuvoston osarahoituksella.)

että se myöntää konkreettisille kuluttajapolitiittisille hankkeille enintään 300 000 Tanskan kruunua.

että se osoittaa varoja välittömästi käynnistettäviin toimiin, joilla pyritään vähentämään vaikeuksia rekrytoida työntekijöitä Kööpenhaminan sihteeristöihin muista Pohjoismaista.

Suositus 15/2012 Rajaton Pohjola (A 1565/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallituksille pitkäaikaisen prosessin aloituksena,

Asuminen ja kansalaisoikeudet

että toisessa Pohjoismaassa asuvilla Pohjoismaiden kansalaisilla, joilla kansallisten sääntöjen vuoksi ei ole mahdollisuutta äänestää kansallisissa vaaleissa siinä maassa, jonka kansalaisia ovat, olisi tämä oikeus asuinmaassaan.

että ne turvaavat vammaisten oikeudet liikkuvuuteen siten, *että* toimintarajoitteiset henkilöt voivat asettua vapaasti asumaan mihin tahansa Pohjoismaahan esimerkiksi vammaisajoneuvon (pyörätuoli), opaskoiran ja henkilökohtaisen avustajan kanssa.

että ne koordinoivat kuntoutuksen ja varhaiseläkkeen sääntöjä siten, että osatyökykyiset työntekijät eivät menetä oikeuttaan taloudelliseen korvaukseen käyttäessään vapaan liikkuvuuden oikeuttaan.

että ne laativat rekisteröityjä parisuhteita koskevasta lainsäädännöstä pohjoismaisen sopimuksen, jonka avulla varmistetaan, että yhdessä Pohjoismaassa rekisteröidyillä parisuhteilla ja avioliitoilla on samat oikeudelliset vaikutukset toisessa Pohjoismaassa.

että ne sopivat, mitkä turvallisuus- ja dokumentaatiovaatimukset pätevät kansallisten henkilöllisyystodistusten osalta sekä sopivat näiden vastavuoroisesta tunnustamisesta.

Työskentely

että ne tekevät yhteistyötä määritellään tarvittavia standardeja, jotka EU-lainsäädäntö jättää toteutettavaksi kansallisesti. Tämä koskee erityisesti rakennusalan standardeja ja vaatimuksia.

että ne koordinoivat työttömyysvakuutuksia koskevia sääntöjä siten, että jäsenet eivät menetä oikeuksiaan ja ikälisiään muuttaessaan kotimaahan työskenneltyään ulkomailla.

että ne parantavat kausityöntekijöiden liikkuvuutta siten, että jäsenvaltiot tarkistavat lähdeveroa koskevia sääntöjä, jotka voivat aiheuttaa rajaesteitä pohjoismaisille kausityöntekijöille.

että julkisrahoitteisten tutkimusvarojen myöntämistä ja jakamista koskevia kansallisia sääntöjä muutetaan niin, että varoja voidaan käyttää Pohjoismaiden välisiin yhteisiin hankkeisiin ja panostuksiin.

Opiskelu

että opintotukea ja opintolainaa koskevat säännöt muotoillaan siten, etteivät opiskelijat menetä oikeuttaan opintotukeen siksi, että ovat hyödyntäneet vapaan liikkuvuuden oikeutta Pohjoismaissa, EU:ssa tai Eta-alueella.

että ne turvaavat nuorten opiskelijoiden mahdollisuuden suorittaa harjoittelun toisessa Pohjoismaassa.

Työn organisointi

että ne luovat Pohjoismaiden ministeriöihin järjestelmän tai rutiinin varmistamaan, ettei uusia rajaesteitä synny kansallista lainsäädäntöä laadittaessa.

että ne kehittävät pysyvät yhteistyörakenteet Pohjoismaiden välille EU-lainsäädäntöä toteutettaessa, jotta voidaan taata yhdenmukainen EU-säädösten täytäntöönpano.

että ne nimeävät pääministerin toimistoon erityisesti rajaesteistä vastaavan henkilön.

että ne ottavat käyttöön vuotuisen raportoinnin rajaestetyön tilanteesta Pohjoismaiden parlamenteissa.

että ne jatkavat Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaestefoorumin toimeksiantoa 1. tammikuuta 2014 lähtien.

että ne antavat Pohjoismaiden neuvoston istunnossa selonteon rajaesteistä, joiden poistamista *ei* pidetä mahdollisena.

Suositus 16/2012 Rajaesteasiamiestoimen perustaminen (A 1558/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallituksille,

että ne pyrkivät yksimielisyyteen maiden välisestä sopimuksesta, joka vahvistaa kansalaisten juridisia oikeuksia asumista, koulutusta, työtä tai vastaavia asioita koskevien pohjoismaisten yleissopimusten ja sopimusten hallinnoinnissa. Oikeuksien vahvistaminen voi tapahtua joko perustamalla pohjoismaainen rajaesteasiamiestoimi tai laajentamalla nykyisten asiamiesten toimeksiantoja.

Suositus 17/2012 Ammattikoulutuksen vastavuoroinen tunnustaminen Pohjoismaissa (A 1559/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne solmivat yhteispohjoismaisen sopimuksen ammattikoulutusten vastavuoroisesta tunnustamisesta tai vaihtoehtoisesti pyrkivät helpottamaan pohjoismaista yhteistyötä vastavuoroisen tunnustamisen parissa, jonka tulee pohjautua nykyiseen rakenteeseen ja joka muodostaa pohjan asianomaisten ammattien hyväksynnälle Pohjoismaiden työmarkkinoilla.

että ne laativat osaamistasoa koskevia yhteisiä kriteereitä ja ottavat siihen liittyen kantaa, miten aiemmin hankittua osaamista tulee tunnustaa ja hyväksyä, jotta koulutuksia voidaan käyttää vastaaviin ammatteihin muissa Pohjoismaissa, ja että ne pitävät samalla huolta siitä, että asianomaisia (ei-)julkisia kansallisia toimialajärjestöjä otetaan mukaan kriteerien laadintaan. Työ olisi hyvä käynnistää asianomaisten välisellä pyöreän pöydän keskustelulla.

että maat pyrkivät yksimielisyyteen aloista, joilla on poikkeuksellisesti tarve asia- ja alakohtaisin perustein täydentää ammattikoulutusta erityisillä kansallisilla kursseilla tai työssä oppimisella toisessa Pohjoismaassa suoritettua ammattikoulutuksen täydentämiseksi. Kansallisen lisäkurssin tai harjoittelujakson tarve on perusteltava todistusvoimaisilla asiakirjoilla. Kurssien ja toimien on oltava helposti saatavilla ja suoritettavissa ilmaiseksi erikseen määritellyn lyhyen ajan sisällä hakemisajankohdasta.

Suositus 18/2012 Selvitys ammattikoulutuksen vastavuoroisen tunnustamisen puutteista (A 1559/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selvittää, millä aloilla ei automaattisesti hyväksytä toisen Pohjoismaan ammattikoulutusta tarkoituksena määrittää asian laajuutta sekä siihen liittyen varmistaa, että ammatinharjoittamisoikeutta vaativat viranomaiset perustelevat asia- ja alakohtaisesti, miksei tiettyä tutkintoa voida hyväksyä automaattisesti.

Suositus 19/2012 Pohjoismaiden neuvoston suositusten tehostaminen (A 1575/kk)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käsittelee kaikki Pohjoismaiden neuvoston suositukset ministeritasolla.

että se osallistuu ministerineuvoston ja neuvoston välisten yhteyksien vahvistamiseen kaikilla tasoilla.

että se antaa erityisen perustelun tapauksissa, joissa suositusta ei seurata.

Suositus 20/2012 Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategia (B 276/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa vuosiksi 2013–2020 laaditun pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategian kuvailtuine pääteemoineen ja yhteistyömuotoineen ja ottaen huomioon mietinnössä esitetyt näkemykset.

että se järjestää pohjoismaista naapurikulttuuria koskevan uuden raportin pohjalta seminaarin, konferenssin tai kulttuurifoorumin, jossa raportin sisältämiä tulevaisuutta luotaavia ehdotuksia ja suosituksia pohditaan, käsitellään ja tuodaan käytännön tasolle tavoitteena kehittää ja toteuttaa naapurimaiden kulttuuriin liittyviä tulevaisuuteen tähtääviä uusia toimintoja ja panostuksia.

***Suositus 21/2012 Pohjoismaiden neuvoston palkintoihin tehtävät muutokset
(A 1574/presidiet)***

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että neljän palkinnon säännöt yhdistetään yhdeksi kokonaisuudeksi, joka käsittää kaikki neljä palkintoa. Uusien sääntöjen avulla yhtenäistetään ehdokkaiden nimeämiskaudet. Säännöt tulevat voimaan 1. tammikuuta 2014.

***Suositus 22/2012 Panostus pohjoismaiseen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen
(B 282/kultur)***

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käynnistää uuden aloitteen ”Panostus pohjoismaiseen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen”, jonka osana perustetaan uusi lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinto vuodesta 2014 lähtien.

että se perustaa pohjoismaisen apurahajärjestelmän uusille lupaaville lastenkirjailijoille niin, että heitä tuetaan parhaalla mahdollisella tavalla kohti vakiintunutta kirjailijanuraa, mikä tukee lastenkirjailijoiden kasvualustaa ja siten edistää, tukee ja näkyvöittää osaltaan Pohjoismaiden uutta luovaa lastenkirjallisuutta.

Suositus 23/2012 Pohjoismainen koulutushuippukokous (A 1564/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se suunnittelee ja toteuttaa Yhdysvaltain, OECD:n ja maailman opettajajärjestön EI:n esikuvan, International Summit on the Teaching Profession, mukaisesti pohjoismaisen koulutushuippukokouksen, johon kutsutaan kaikki asianomaiset pohjoismaiset koulutusalan toimijat mukaan lukien hallitusten, lastentarhanopettajien ja opettajien ammattijärjestöjen edustajia sekä oppilas- ja vanhempainyhdistysten edustajia ja tutkijoita. Huippukokous toimisi lähtölaukauksena Pohjoismaiden väliselle jatkuvalla poliittiselle koulutusyhteistyölle.

Suositus 24/2012 Yhteispohjoismainen elokuvaportaali (A 1573/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käynnistää ja toteuttaa esihankkeen/toteutettavuustutkimuksen, jossa selvitetään ja kuvaillaan mahdollisuuksia perustaa Pohjoismaiden välinen yhteinen elokuvaportaali Pohjoismaiden opettajien ja oppilaiden käyttöön. Portaali sisältäisi Pohjoismaissa tuotettuja lyhyt- ja dokumenttielokuvia niihin liittyvine opetusmateriaaleineen, joita voidaan katsella suoratoistona ja käyttää vapaasti koulujen opetuksessa Pohjoismaissa tavoitteena lisätä lasten ja nuorten pohjoismaisten naapurikielten ja -kulttuurien ymmärrystä.

Suositus 25/2012 Uusi pohjoismainen muoti (A 1563/näring)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se kehittää ja käynnistää yhteispohjoismaisen täydennyskoulutuksen suunnittelijoille, liiketoiminnan kehittäjille, sisäänostajille sekä viestintä- ja myymälähenkilökunnalle.

että se käynnistää koordinoitupanostuksen, jonka tavoitteena on vaate- ja tekstiilituotteiden yhteispohjoismainen kierrätysohjelma.

että se kehittää Uusi pohjoismainen muoti -aloitteelle yhteisiä vientialoitteita ja uusia liiketoimintamalleja vihreän kasvun näkökulmasta.

Suositus 26/2012 Pohjoismainen tiedonvaihto koskien eläintenpitokiellon saaneita eläintenkasvattajia (A 1531/näring)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että se perustaa pohjoismaisen järjestelmän tai verkoston, jossa voidaan vaihtaa tietoja maiden eläinsuojelurikkomuksista.

Suositus 27/2012 Pohjoismaisen liikennealan yhteistyön vahvistamistoimet infrastruktuurin ja ympäristön aloilla (A 1568/mijö)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että ne laativat yhteispohjoismaisen strategian työlle, johon kuuluvat Pohjoismaiden kanalta tärkeän maa- ja meriliikenteen infrastruktuurin kehittäminen ja investoinnit.

että ne laativat yhteisen suunnitelman yhteyksien parantamiseksi Pohjoismaiden asuimmilla alueilla reiteillä Oslo-Göteborg-Malmö-Kööpenhamina, Helsingborg-Helsingör ja Oslo-Tukholma.

että ne laativat yhteisen laajentamis- ja kunnossapitosuunnitelman Pohjoismaiden pohjoisimmille rataosuuksille Narvikista Kiirunaan ja pohjoisen kautta edelleen Suomeen.

että ne tutkivat eri mahdollisuuksia laajentaa ja rahoittaa ehdotettuja hankkeita, johon asianosaiset valtiot osallistuvat kumppaneina.

Suositus 28/2012 NIB ja NDF ilmastotyön välineinä (A 1569/miljö)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että ne kehittävät ja vahvistavat NIBin ilmasto- ja energiahankkeisiin suuntautuvaa lainoitusta.

että ne kohdentavat NDF:lle lisäpääomaa ilmastotoimien tukemiseksi alhaisen tulotason kehitysmaissa.

Suositus 29/2012 NEFCOn innovointi- ja investointityö ilmasto- ja energiabankkeissa (A 1569/miljö)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että se mahdollistaa NEFCOn osallistumisen testaamattomien ilmasto- ja energiatekniikoiden parissa tehtävään innovointi- ja investointityöhön perinteisillä toimialoillaan ja Pohjoismaissa.

Suositus 30/2012 Pohjoismaiden talousyhteistyö arktisella alueella (A 1553/näring)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että se selvittää mahdollisuuksia lisätä ympäristömyönteistä ja kestävää energiayhteistyötä asianomaisten maiden välillä koskien kaasutoimituksia Barentsinmereltä Pohjoismaihin.

että se selvittää kaivostoiminnan yhteisten panostusten edellytyksiä ja tarpeita esimerkiksi liikenteen ja infrastruktuurin alalla arktisella alueella Grönlanti, Norja, Ruotsi ja Suomi mukaan lukien sekä huomioiden ympäristön ja kestäväen kehityksen näkökulman.

Suositus 31/2012 Aluepoliittinen yhteistyöohjelma 2013–2016 (B 279/näring)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen uudeksi aluepoliittiseksi yhteistyöohjelmaksi 2013–2016 ministerineuvoston ehdotuksessa kuvatulla tavalla ja ottaen huomioon mietinnössä esitetyt näkemykset.

että se tulevissa toiminta- ja yhteistyöohjelmissa valitsee selkeämmin toimintaan suuntautuvan lähestymistavan sisältäen selkeitä tavoitteita ja toimia, joita voidaan seurata ja arvioida.

Suositus 32/2012 Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvike-yhteistyön puiteohjelma 2013–2016 (B 277/miljö)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selventää ehdotukseen maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvike-yhteistyön puiteohjelmaksi 2013–2016 sisältyvien yksittäisten panostusalueiden tavoitteita ja painopistealueita.

että se varmistaa, että vuosittaisten puheenjohtajakauden sektoriohjelmien lähtökohtana ovat puiteohjelmassa kuvatut haasteet pohjoismaisesta näkökulmasta.

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeyhteistyön puiteohjelmaksi 2013–2016 (B 277/miljö) ja ottaa huomioon Pohjoismaiden neuvoston näkemykset konkreettisten panostusten kehittämisestä.

Suositus 33/2012 Kestävän kehityksen strategia (B 284/miljö)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se hyväksyy ja toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen pohjoismaiseksi kestävä kehityksen strategiaksi (B 284/miljö) Pohjoismaiden neuvoston ehdottamin muutoksin ja sillä edellytyksellä, että ehdotukset konkreettisiksi panostuksiksi esitetään ministerineuvoston ehdotuksena vuonna 2013.

että se varmistaa, että asianomaiset sektorit ottavat strategian työnsä suunnittelun välittömäksi lähtökohdaksi ja priorisoivat tehtäviä strategian tavoitteiden mukaisesti ja että asiasta annetaan selonteko Pohjoismaiden neuvostolle vuonna 2013.

Suositus 34/2012 Ympäristöyhteistyön toimintaohjelma 2013-2018 (B 281/miljö)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen ympäristöyhteistyön toimintaohjelmaksi 2013–2018 (B 281/miljö) Pohjoismaiden neuvoston mietinnössä ehdotetuin muutoksin tai ottamalla näkemykset huomioon konkreettisten panostusten kehittämisessä.

Suositus 35/2012 Pohjoismaiden työelämäalan yhteistyöohjelma (B 278/näring)

Pohjoismaiden neuvosto ilmoittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee yhteistyöohjelman tiedoksi.

että Pohjoismaiden neuvosto ei tässä vaiheessa anna lausuntoa ohjelman sisällöstä sillä perusteella, että Pohjoismaiden neuvosto osallistettiin prosessiin aivan liian myöhään.

**Suositus 36/2012 Pohjoismainen alkoholi- ja tupakkapolitiikka kansanterveys-
näkökulmasta (A 1566/välfärd)**

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se asettaa uuden työryhmän, jonka tehtävänä on laatia sosiaali- ja terveystieteiden ministerineuvostolle suosituksia ja toimia sisältävä valmisteluasiakirja Pohjoismaiden keskeistä alkoholi- ja tupakkapolitiikkaa käsittelevän uuden strategian 2014–2020 laatimiseksi. Työryhmässä on edustajia kaikista Pohjoismaista, Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Työryhmän tulee tarkastella niiden toimien mahdollisuuksia, joita tutkijat pitävät tehokkaimpina alkoholiin liittyvien ongelmien vähentämiseksi.

että se vahvistaa näyttöön perustuvaa pohjoismaista tutkimusta liittyen tupakkaan ja alkoholinkäyttöön sekä kroonisiin sairauksiin, syöpään ja elintapasairauksiin.

että se vahvistaa näyttöön perustuvaa pohjoismaista tutkimusta lapsista ja nuorista, joiden kasvuympäristössä on vakavaa alkoholin ongelmakäyttöä.

että se vahvistaa näyttöön perustuvia toimia Pohjoismaissa, Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa alkoholinkulutuksen ja alkoholihaittojen vähentämiseksi.

että se arvioi nuorille suunnatun alkoholimainonnan ja alkoholin markkinoinnin täyskiel-
lon mahdollisuutta Pohjoismaissa, Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa.

että se ryhtyy toimeen alkoholikonsumtion vähentämiseksi ammattiliikenteessä Pohjoismaissa, Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa sekä rattijuopumuksesta tuomittujen henkilöiden ajoneuvoissa, ja että se selvittää mahdollisuutta ottaa käyttöön alkoholikonsumtion vähentämiseksi ajoneuvoissa alkoholipoliittisena toimenpiteenä.

että se kannustaa aktiiviseen vuoropuheluun Pohjoismaiden suurimpien yhtiöiden kanssa alkoholin ja

tupakan aiheuttamista kustannuksista, ja että se osaltaan pyrkii saamaan yhtiöiltä tukea alkoholipoliittisten toimien pohjoismaiselle mallille.

että se selvittää, miten voidaan varmistaa julkisten viranomaisten mahdollisuudet valvoa Pohjoismaissa toimivien monikansallisten yhtiöiden lobbaustoimintaa.

että se ehdottaa, että Pohjoismaat, Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti käynnistävät työn, jonka tavoitteena on tupakaton Pohjola vuoteen 2040 mennessä.

että se lisää Pohjoismaiden yhteistyötä YK:n, WHO:n ja EU:n kanssa koskien pohjoismaisia, eurooppalaisia ja maailmanlaajuisia toimia, joilla edistetään kansanterveyttä ehkäisemällä alkoholi- ja tupakkahaittoja.

että se laatii suunnitelman pohjoismaisesta panostuksesta, jolla edistetään alkoholinkulutus-
tuksen vähentämistä maailmanlaajuisesti 10 prosenttia vuoteen 2025 mennessä asianomaisten kansainvälisten järjestöjen kautta YK:n, WHO:n ja EU:n tekemän työn tapaan.

että se pyrkii edistämään sitä, että Pohjoismaissa, Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa veren alkoholipitoisuuden rajana olisi 0,2 promillea kaikkien moottorikäyttöisten kulkuneuvojen osalta.

**Suositus 37/2012 Lasten ja nuorten ADHD-diagnoosit ja lääkehoito Pohjois-
maissa (A 1551/välfärd)**

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se hankkii enemmän tietoa ADHD:n lääkehoidon ja psykososiaalisen hoidon pitkä-
aikaisvaikutuksista Pohjoismaissa.

että se laatii Pohjoismaalle yhteiset ADHD-diagnoosien ja -hoidon suuntaviivat.

että se edistää kansainvälisesti ainutlaatuisen ADHD-tutkimuksen käynnistämistä Norjassa syksyllä 2012 ja tutkimustyön asettamista Pohjoismaiden, Ahvenanmaan, Färsaarten, Grönlannin ja muiden maiden maiden käytettäväksi.

että se selvittää syitä Pohjoismaiden välisiin suuriin eroihin ADHD:n lääkehoidossa ja että se hyödyntää ja kehittää potilastietojärjestelmiä, jotta voidaan seurata diagnostiikan sekä hoidon kehitystä ja suuntauksia.

että se järjestää pohjoismaisen konferenssin ADHD-diagnooseista ja lääkehoidosta.

Suositus 38/2012 Pohjoismainen kriisipaketti nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi (A 1572/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selvittää ja vaihtaa Pohjoismaiden välisiä kokemuksia ja parhaita käytäntöjä koulutus- ja työmarkkinapoliittisista toimista, jotka koskevat esimerkiksi yritysten sosiaalista vastuuta ja siihen liittyviä kannustinjärjestelmiä, ja jotka voivat edistää oppisopimus- tai harjoittelupaikkojen luomista nuorille – mielellään niin, että kokemuksia kootaan parhaita käytäntöjä sisältävään Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen käynnistämään pohjoismaiseen osaamispankkiin, jonka tarkoituksena on innostaa 16–25-vuotiaita suorittamaan toisen asteen koulutuksen tavoitteena siirtyä työmarkkinoille.

että se kartoittaa kuntien, koulutuslaitosten ja yritysten välisiä kumppanuusmalleja ja jakaa niitä koskevaa tietoa tavoitteena tehdä yhteistyötä räätälöityjen koulutus- ja oppimiskeskeisten parissa, joiden avulla (riskiryhmään kuuluvia) nuoria pääsee töihin.

että Pohjoismaiden neuvosto saa mahdollisuuden osallistua (esimerkiksi tarkkailijana) Tukholmassa toukokuussa 2013 järjestettävään työhuippukokoukseen, jota isännöivät Pohjoismaiden pääministerit ja työmarkkinaministerit.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto antaa vuoden 2013 istunnossa selonteon nuorisotyöttömyyttä ehkäisevistä uusista toimista ja erityisesti siitä, mitä työllistämisalioitteita, kuten yritysten sosiaalista vastuuta ja kannustinjärjestelmiä, voidaan suositella Pohjoismaiden nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi.

että se hyväksyy ja käynnistää yhteispohjoismaisen nuoriin kohdistuvan kriisipaketin, joka perustuu Pohjoismaiden yhteiseen kokemustenvaihtoon ja parhaisiin käytäntöihin. Pohjoismaisen nuorisokriisipaketin/strategian lähtökohtana tulee olla Pohjoismaiden omat nykyiset työ- ja kriisipaketit, ja siihen on sisällytettävä konkreettinen pohjoismainen toimintasuunnitelma, joka voidaan toteuttaa mahdollisimman nopeasti eri Pohjoismaissa, jotta maat voisivat hyödyntää Pohjoismaiden liikkuvuuteen ja työpaikkojen luomiseen liittyvää synergiaa kasvavan nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi.

Suositus 39/2012 kulttuuri ja terveys pohjoismaisessa yhteistyössä (A 1545/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se varaa tarvittavat varat kulttuuri- ja terveyspanostuksen pohjoismaisen koordinoituihin ja verkostotoimen perustamiseksi kolmen vuoden kokeilukaudeksi 2012–2015 tavoitteena alan pohjoismaisen yhteistyön kytkentä ja jatkuvuus myös tulevaisuudessa.

että se tarkastelee mahdollisuutta antaa yhdelle pohjoismaiselle laitokselle tehtäväksi asettaa käyttöön tarvittavat hallinnolliset ja käytännölliset puitteet pohjoismaiselle kulttuuri- ja terveyspanostuksen koordinoituihin ja verkostotoimelle (esimerkiksi Pohjoismainen hyvinvointikeskus Tukholmassa tai Nordic School of Public Health NHV Göteborgissa).

että se järjestää kulttuuri-, kansanterveys- ja sosiaaliministerien yhteisen ministerikokouksen Pohjoismaiden ministerineuvoston Norjan-puheenjohtajakaudella vuonna 2012 ja Pohjoismaiden ministerineuvoston kulloinkin voimassa olevan puheenjohtajakauden ohjelman puitteissa.

että se sisällyttää kulttuurin ja terveyden yhtenä osaohjelmana Pohjoismaiden ministe-

rineuvoston terveys- ja hyvinvointialan panostukseen ottaen painopisteeksi tutkimuksen, koulutuksen sekä kokemusten- ja tiedonvaihdon.

että se edistää Suomen hallituksen ”Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia” -toimintaohjelman 2010–2014 ottamista esimerkiksi, jota myös muut Pohjoismaat seuraavat.

Suositus 40/2012 Pitkän aikavälin yhteispohjoismainen panostus liikennealan tutkimukseen ja innovointiin (A 1568/miljö)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se antaa pohjoismaisille laitoksille, kuten Nordforskille ja Pohjoismaiselle energiantutkimukselle, tehtäväksi laatia pitkän aikavälin yhteispohjoismainen panostus liikennealan tutkimukseen ja innovointiin tavoitteena kehittää entistä tehokkaampia, turvallisempia ja ympäristömyönteisempiä liikennetkaisuja Pohjoismaiden meri- ja maa-alueilla.

Esitys 41/2012 Pohjoismaiden itsehallinnot (A 1577/medborgar)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii Pohjoismaiden itsehallintoratkaisuja vertailevan julkaisun, johon kootaan kokemuksia Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Julkaisun tarkoituksena olisi Pohjoismaiden itsehallintojen näkyvöittäminen rauhanomaisena keinona ratkaista alueellisia ristiriitoja ja huolehtia vähemmistöjen oikeuksista ja sen tulisi keskittyä diplomaattisiin näkökohtiin.

että se järjestää Pohjoismaiden itsehallintokysymyksiä koskevan konferenssin, jossa julkaisu esitellään ja jossa on mahdollisuus keskustella Pohjoismaiden itsehallinnon muodoista.

Päätökset olla ryhtymättä toimenpiteisiin

- 1 Jäsen ehdotus pohjoismaisesta aloitteesta Pohjoismaiden lainamarkkinoiden valvonnan parantamiseksi, A 1526/medborgar
- 2 Jäsen ehdotus pohjoismaisesta arvobarometristä, A 1532/medborgar
- 3 Jäsen ehdotus yhteisten luonnonvarojen turvaamisesta, A 1546/miljö
- 4 Jäsen ehdotus Palestiinan tunnustamisesta itsenäisenä valtiona, A 1560/presidiet
- 5 Jäsen ehdotus pohjoismaisesta infrastruktuuriyhteistyöstä, A 1561/näring

Seuraavat ehdotukset vedettiin takaisin 1. marraskuuta 2012

- 1 Jäsen ehdotus panostamisesta sosiaalisen polkumyynnin torjuntaan, A 1547/välfärd
- 2 Jäsen ehdotus osallistamis- ja monimuotoisuusryhmän perustamisesta, A 1548/välfärd

Sisäiset päätökset

Sisäinen päätös 1/2012 Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen strategia (A 1571/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto päättää,
että Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen strategia hyväksytään.

Sisäinen päätös 2/2012 Pohjoismaiden neuvoston suositusten seuranta (A 1575/kk)

Pohjoismaiden neuvosto päättää,
että se laatii suosituksia keskitetysti ja perusteellisesti ja siten rajoittaa niiden vuotuista määrää.

että valiokunnasta nimitetään esittelijä, jolla on vastuu suosituksen laatimisesta ja seurannasta; *että* alakohtaisten ministerien kanssa käytävää vuoropuhelua vahvistetaan ja *että* kirjallisia kysymyksiä hyödynnetään aktiivisemmin sekä kansallisissa parlamenteissa *että* kysymyksinä toisten Pohjoismaiden ministereille.

että se suositaa kansallisille valtuuskunnille niiden sisäisten rutiinien tarkastamista ja sen arvioimista, käytetäänkö voimavaroja parhaalla mahdollisella tavalla kansallisten valtuuskuntien ja koko Pohjoismaiden neuvoston toiminnan kannalta.

että se antaa tarkastuskomitealle tehtäväksi seurata asiaa ja laatia Pohjoismaiden neuvostolle tilanneraportin viimeistään vuoden 2014 teemaistuntoon.

Asiat asiakirjanumeron mukaisessa järjestyksessä

A 1511/presidiet:	Jäsen ehdotus Pohjoismaiden hyvinvointipolitiikasta globaalissa maailmassa – yhteispohjoismainen ohjelma ja toimintasuunnitelma	Suositus 1/2012 Suositus 2/2012
A 1531/näring (A 1562/näring)	Jäsen ehdotus pohjoismaisesta tiedonvaihdesta, joka koskee eläintenpitokiellon saaneita eläintenkasvattajia	Suositus 26/12
A 1544/presidiet	Jäsen ehdotus Pohjoismaiden hallitusten vuotuisesta EU-selonteosta	Esitys 13/2012
A 1545/välfärd	Jäsen ehdotus kulttuurista ja terveydestä pohjoismaisessa yhteistyössä	Suositus 39/2012
A 1549/presidiet	Jäsen ehdotus arktisen alueen pelastuskapasiteetin rahoittamisesta	Suositus 4/2012
A 1550/presidiet	Puheenjohtajiston ehdotus yhteispohjoismaisen arktisen strategian laatimiseksi	Suositus 3/2012
A 1551/välfärd	Valiokuntaehdotus lasten ja nuorten ADHD-diagnooseista ja lääkehoidosta Pohjoismaissa Suositus 37/2012	
A 1552/miljö	Valiokuntaehdotus arktisen alueen ympäristönsuojelusta sekä öljyn ja kaasun tuotannosta	Suositus 5/2012 Suositus 6/2012

A 1554/medborgar	Valiokuntaehdotus arktisen alueen alkuperäiskansoista	Suositus 9/2012 Suositus 10/2012
A 1555/näring	Valiokuntaehdotus arktisen alueen tutkimuksen ja tutkijaverkoston infrastruktuurista	Suositus 12/2012
A 1556/välfärd	Valiokuntaehdotus Pohjoismaiden neuvoston hyvinvointipoliittisesta työstä arktisella alueella	Suositus 7/2012 Suositus 8/2012
A 1557/kultur	Valiokuntaehdotus arktisen alueen kielistä ja koulutuksesta	Suositus 11/2012
A 1558/presidiet	Jäsenehdotus rajaesteasiamiestöimen perustamisesta	Suositus 16/2012
A 1559/kultur	Jäsenehdotus ammattikoulutuksen vastavuoroisesta tunnustamisesta Pohjoismaissa	Suositus 17/2012
A 1563/näring	Valiokuntaehdotus Uusi pohjoismainen muoti-aloitteesta	Suositus 17/2012
A 1564/kultur	Valiokuntaehdotus pohjoismaisesta koulutushuipukokouksesta	Suositus 23/2012
A 1565/presidiet	Puheenjohtajiston ehdotus rajattomasta Pohjolasta	Suositus 15/2012
A 1566/välfärd	Valiokuntaehdotus koskien pohjoismaista alkoholi- ja tupakkapolitiikkaa kansanterveysnäkökulmasta	Suositus 36/2012
A 1568/miljö	Valiokuntaehdotus pohjoismaisen liikenneyhteistyön vahvistamistoimista infrastruktuurin ja ympäristön edistämiseksi	Suositus 27/2012 Suositus 40/2012
A 1569/miljö	Valiokuntaehdotus pohjoismaisten rahoituslaitosten NIBin, NEFCOn ja NDF:n käyttämisestä ilmastotyön välineinä	Suositus 28/2012 Suositus 29/2012
A 1571/presidiet	Puheenjohtajiston ehdotus kansainväliseksi strategiaksi	Sisäinen päätös 1/2012
A 1572/kultur	Valiokuntaehdotus nuorisotyöttömyydestä – pohjoismainen kriisipaketti	Suositus 38/2012
A 1573/kultur	Valiokuntaehdotus yhteispohjoismaisesta elokuva-portaalista	Suositus 24/2012
A 1574/presidiet	Puheenjohtajiston ehdotus muutoksista Pohjoismaiden neuvoston palkintoihin	Suositus 21/2012
A 1575/kk	Komiteaehdotus Pohjoismaiden neuvoston suositusten tehostamisesta	Suositus 19/2012 Sisäinen päätös 2/2012
A 1577/medborgar	Valiokuntaehdotus Pohjoismaiden itsehallinnoista	Esitys 41/2012
B 276/kultur	Ministerineuvoston ehdotus pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategiaksi 2013–2020	Suositus 20/2012
B 277/miljö	Ministerineuvoston ehdotus maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeyhteistyön puittehjelmaksi 2013–2016	Suositus 32/2012

B 278/näring	Ministerineuvoston ehdotus Pohjoismaiden työelämäalan yhteistyöohjelmaksi 2013–2016	Suositus 35/2012
B 279/näring	Ministerineuvoston ehdotus aluepoliittiseksi yhteistyöohjelmaksi 2013–2016	Suositus 31/2012
B 280/presidiet	Ministerineuvoston ehdotus Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2013 toimintasuunnitelmaksi ja budjetiksi	Suositus 14/2012
B 281/miljö	Ministerineuvoston ehdotus ympäristöyhteistyön toimintaohjelmaksi 2013–2018	Suositus 34/2012
B 282/kultur	Ministerineuvoston ehdotus pohjoismaiseksi lasten- ja nuortenkirjapalkinnoksi	Suositus 22/2012
B 284/miljö	Ministerineuvoston ehdotus kestävän kehityksen pohjoismaiseksi strategiaksi 2013–2025	Suositus 33/2012